

European Union

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, The Netherlands MFA, and Irish Aid /
Bu proje Avrupa Birliği, Norveç Dışışleri Bakanlığı, Hollanda Dışışleri Bakanlığı ve İrlanda Yardım tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir

Women's Role in Dialogue and Conflict Resolution in Challenging Times

Zor Zamanlarda atışma çözümü ve Diyalogda Kadınların Rolü

Roundtable Meeting Report
Yuvarlak Masa Toplantısı Raporu

Istanbul, 2-4 March / Mart 2018

European Union

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

Ministry of Foreign Affairs of the
Netherlands

Rialtas na hÉireann
Government of Ireland

This project is co-funded by the European Union, Norwegian MFA, The Netherlands MFA, and Irish Aid /

Bu proje Avrupa Birliği, Norveç Dışışleri Bakanlığı, Hollanda Dışışleri Bakanlığı ve İrlanda Yardım tarafından ortaklaşa finanse edilmektedir

Women's Role in Dialogue and Conflict Resolution in Challenging Times

Zor Zamanlarda atışma çözümü ve Diyalogda Kadınların Rolü

Roundtable Meeting Report
Yuvarlak Masa Toplantısı Raporu

Istanbul, 2-4 March / Mart 2018

Published by / Yayınlayan
Democratic Progress Institute – Demokratik Gelişim Enstitüsü
11 Guilford Street
London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org
info@democraticprogress.org
+ 44 (0) 20 7405 3835

First published / İlk Baskı, 2018

ISBN – 978-1-911205-25-8

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales. Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır. Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.

Contents

Foreword.....	7
BACKGROUND PAPER.....	12
TRANSCRIPT	35
Opening Remarks.....	35
Kezban Hatemi.....	35
Ambassador Christian Berger	37
Session 1: Women's Participation in Peace Processes – An Overview	
Elisabeth Scheper, Senior Mediation Advisor United Nations (Department of Political Affairs)	42
Session 2: The Colombian Case	
Idun Tvedt, Norwegian Special Representative for the Philippines peace process and former member of the Norwegian facilitation team in Colombia	64
Session 2 continued: The Colombian Case	
Nancy Prada Prada, National Centre of Historical Memory, Colombia.....	77
List of Participants and Speakers.....	101
DPI Aims and Objectives	196
Board Members.....	200

Foreword

This report provides a full account of discussions which took place on the 3 March 2018, during DPI's Roundtable Meeting in Istanbul on 'Women's role in dialogue and conflict resolution in challenging times: Working together to address issues of common interest'. In addition, a background paper provides a brief overview of some of the approaches, models and techniques that women have successfully utilised to further resolution and peacebuilding processes in Northern Ireland and Colombia.

As part of DPI's conflict resolution series, this roundtable provided a platform for a diverse group of women comprising political and civil society actors from different regions and representing the broad spectrum of different political affiliations in Turkey to discuss the role of women in sustaining dialogue and maintaining efforts to build peace, even in the most challenging times. Participants included female elected representatives and members of Turkey's main political parties; representatives of human rights associations; prominent businesswomen; renowned journalists and media personalities; lawyers; senior academics; and figures from the art and literature worlds.

The aim of the Roundtable was to continue and develop discussions and respond to questions raised at previous DPI events on this topic, particularly regarding the potential role of women in cooperating across societal divides to address issues of common interest with specific reference to the Northern Ireland Women's Coalition.

Discussions in Istanbul focused on the different ways in which women can keep dialogue alive and actively contribute to processes of societal 'normalisation' and conflict resolution, including by learning from the successes and mistakes of other processes around the world. Speakers and participants discussed examples

where women have to come together across political, religious, social and other divides to discuss everyday issues affecting them and their communities. They also explored the relationship between women's local or informal political agency and their meaningful participation in more formal or high-level political structures: whether and how one feeds into or complements the other and, in particular, how a women's agenda can be introduced into formal political and policy-making processes.

Participants had the opportunity to discuss international cases with conflict resolution experts and key actors with direct experience of peace processes, with a particular focus on Colombia. In an introductory session, UN Department of Political Affairs senior mediation and gender expert, Elisabeth Scheper, provided a useful framework for discussion by identifying key models for women's participation in resolution processes at different levels – from local and citizen-based initiatives to high level policy-making – and the connections between them. She also provided concrete examples of how women have negotiated differences among themselves to identify common ground as the basis for joint action in Libya, Somalia and other conflict-affected contexts.

The Norwegian Special Representative for the Philippines, Idun Tvedt who was previously part of the Norwegian facilitation team in Colombia, shared fascinating 'third party' experiences and perspectives on the informal and formal processes that ensured women's participation in Colombia's peace negotiations and that issues of importance to them were addressed during negotiations and incorporated in the final agreement. A powerful presentation from Nancy Prada Prada, a leading researcher on gender at the Colombian government's National Centre of Historical Memory told the story of the many ways Colombian women have resisted and transformed conflict in the face of on-going violence, and in building peace through memory. All speakers paid particular attention to what can be done in challenging times where a process

has stalled or is facing obstacles and the scope for discussing conflict resolution in formal political processes is limited.

Information, insights and stories shared by speakers with first-hand experience of the Colombian and other conflicts were welcomed by the group, who also appreciated the comprehensive nature of the programme in covering forms of participation from community-level action to formal political processes and the relationships between them. Through engaging with the experts, participants were able to draw valuable insights from the different lessons learned and challenges faced and were also provided with the encouragement to continue contributing to dialogue and peace in Turkey.

In line with usual DPI practice, the group included attendees of past events as well as new participants to ensure a continuation of memory and knowledge transmitted from previous DPI activities on this theme. We have no doubt that these conversations constitute the continuation of constructive dialogue on the contributions women can make to sustaining dialogue and building bridges across community divides in the course of difficult times. These discussions should also help further broaden the bases for women's wider involvement in contributing to dialogue and promoting peace in Turkey, as participants share their learning and reflections with their networks and constituencies, including public officials.

Feedback from participants confirmed the importance of the opportunity to interact with other women from different backgrounds and perspectives. Such a platform helps participants to hear each other beyond the confines of their normally fragmented and alienated political communities and strengthens the willpower to work for normalisation.

In the context of strained EU-Turkey relations, participants also expressly welcomed the presence at the Roundtable of the EU's

Ambassador to Turkey, Christian Berger and of Irish Ambassador, Brendan Ward. Knowing that Europe is still concerned about Turkey and is aware that there is a large group of people working for normalisation and conflict resolution regardless of their differences encourages continuation of those efforts and stimulates hope for normalisation in the country. DPI wishes to extend its thanks to Ambassador Berger and Ambassador Ward for their valuable contributions to the meeting.

The roundtable was the first in a series of activities planned in the context of the project: 'Supporting inclusive dialogue at a challenging time in Turkey' with the generous support of the EU and the Irish, Netherlands and Norwegian governments. DPI would like to extend its thanks to all our funders for making this event possible.

We would also like to express, once again, our deepest thanks to all of our speakers and participants in the programme for sharing their experiences and expertise. This activity was delivered by DPI's team in London and Turkey. A special thank you goes to Sabena Sandhu, Programme Intern, for her substantial contribution in preparing this report.

Kerim Yildiz
Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

Speakers and Participants after the Roundtable discussion

BACKGROUND PAPER

I. INTRODUCTION

Background

Women's participation in the prevention and resolution of conflicts is critical to building sustainable peace because no society can develop – economically, politically or socially – when half its population is marginalised. – Mary Robinson, former President of Ireland

Representation and meaningful participation of all sectors of society (including women) is integral to the building of peaceful shared societies, as are processes and mechanisms for building inter-community understanding and cooperation. In recognition of the impact of conflict on women and the importance of their equal participation and full involvement in the maintenance and promotion of peace and security, United Nations Security Council Resolution 1325 (UNSCR 1325) calls for increased representation of women at all decision-making levels in institutions, mechanisms and processes for the prevention, management and resolution of conflict.

This roundtable will provide a platform to discuss women's role in sustaining dialogue and maintaining efforts to build peace, even in the most challenging times. Drawing on international comparative experience from Northern Ireland and Colombia, it will explore approaches, models and techniques that women have successfully utilised to further resolution and peacebuilding processes in other contexts.

Women's contributions

The full and equal participation of women in resolution and peace processes is crucial for both principled and pragmatic reasons. Aside from the principle of equality which demands that women enjoy the same opportunities to participate as men, recent research provides concrete evidence that women's participation is linked to better outcomes in general and can reap dividends for the whole of society.¹ Where women are able to participate in decision-making on key issues such as security, justice, economic recovery, and good governance, they become more direct recipients of a range of peace dividends including job creation and public services. This, in turn, means that the pay-offs of peace will be delivered more rapidly to communities.²

Women bring experience of both 'domestic' and public spheres and can contribute different, sometimes more holistic, perspectives to men. They are often decision-makers and mediators within their own homes and in informal situations and settings and as a result enjoy 'hands-on' experience of building trust, enabling dialogue and working across divides to achieve common goals.³ There are numerous examples across the globe of women working together to address common concerns or pursue shared goals such as tackling sexual and gender based violence, promoting education programmes, economic empowerment or relief work for war-affected populations. While the primary goal in addressing these issues may be to meet practical needs of their families, communities or broader society rather than to resolve conflict or promote peace

1 Preventing Conflict, Transforming Justice, Securing the Peace: A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325, UN Women, 2015, p. 41.

2 UN Women, 2015, p. 42.

3 SCR 1325 and Women's Participation: Operational Guidelines for Conflict Resolution and Peace Processes, Initiative on Quiet Diplomacy 2010, p. 18.

per se, the act of working together nevertheless helps reduce mistrust or hostility and improve relationships between communities (or cohorts within them).

In other cases, women have joined forces to mobilise for peace directly through various means such as advocacy and lobbying at national or sub-national level or through arts initiatives that open up space for dialogue and discussions on various topics, including inequality. At the local level, women have rallied against violence in their own communities, including through education initiatives and, in some cases, by working directly to prevent family members becoming involved in conflict. As a 2015 UN Women report on the implementation of UNSCR 1325 notes: “Action at the local and sub-national level—or ‘track 2’—where many women are already brokering peace or shoring up the resilience of communities against the spread of conflict, is just as important as formal national level resolution or peace processes but is often neglected. Increasing women’s participation in peace processes may therefore require shifting the parameters of what is considered ‘political’.”⁴

This roundtable will explore how women have helped to keep dialogue alive and contributed to a process of societal ‘normalisation’ in challenging times by coming together across political, social, religious, ethnic or other divides to address common issues affecting them and their communities. In doing so, it will identify the challenges of working together with women with different backgrounds and perspectives and consider lessons from other cases, e.g., where female political actors previously divided over key issues, have managed to identify points of convergence and develop a collective voice on issues of common concern. The roundtable will build on discussions at previous DPI events on this theme, where speakers involved in Northern Ireland’s Women’s Coalition

⁴ UN Women, 2015, p. 54.

have shared lessons from their own experiences, including the advantages of small 'p' as compared to Big 'P' politics in enabling cross-community cooperation, as well as the importance of 'humanising' divisive issues when they arise. It was also draw on the Colombian experience where women's participation and leadership in community peace processes have proved essential to sustaining official track 1 processes.

Support for women's effective participation

While the peace dividends of women's participation in resolution and peacebuilding processes are apparent, women across the globe nevertheless often face obstacles and barriers to their effective participation, e.g., where capacity and skills are overlooked or belittled or women in politics are relegated to the 'softer' policy areas. Perceptions of the role of women in society and (actual or feared) backlash from their families or communities, patriarchal structures or institutional cultures or marginalisation in leadership and decision-making circles are among the common challenges faced by women. Barriers may also be subjective where women do not recognise their own skills and experience, do not value their own contributions, or fear their participation will contravene religious or social norms to which they adhere. Hence, the need for continuous support and capacity building for women to encourage their engagement in resolution and peacebuilding processes in ways that they are comfortable with.

The roundtable will consider ways to support the broadening of women's participation in resolution and peace processes including through empowerment or confidence-building initiatives, technical or skills training or support for outreach work by women's groups.

Relationship between grass roots or informal and formal policy-making processes

Women have always participated in peace negotiations and peacebuilding, but always at the informal level and rarely visible to the formal peacemakers and keepers of peace.⁵

Examples abound of women's leadership in community-based peacebuilding at the grassroots level. Where women organise around shared concerns in their communities at the local level or come together to advocate or lobby for change at the national or sub-national level, the issues and priorities they identify do not automatically filter through into formal policy-making processes. Linkages between official and non-official processes do not always exist and in some cases have not been deemed necessary or useful by policy-makers or the international community.⁶ However, women have succeeded in linking grassroots peacemaking to national political processes in some cases. In Uganda, for example, women excluded from formal processes organised women's 'peace tables' at the village and district level and ensured that these consultations fed into the 2006 Juba process between the Ugandan government and the Lord's Resistance Army and the national recovery and development plan that followed.⁷

A key objective of this roundtable is therefore to explore the relationship between women's local or unofficial political agency and more formal or high-level political structures: whether and how one feeds into or complements the other and, in particular, how a women's agenda can be introduced into formal political and

5 UN Women, 2015.

6 SCR 1325 and Women's Participation, p. 19.

7 Marie O'reilly, Andrea Ó Súilleabháin, and Thania Paffenholz, *Reimagining Peacemaking: Women's Roles in Peace Processes*, New York: International Peace Institute, June 2015, p. 7.

policy-making processes. Participants will consider international experiences including the role of the Northern Ireland Women's Coalition in putting women's participation and women's rights on the top of the political agenda and pushing for the inclusion of many issues based on principles of equality, human rights and broad inclusion which ultimately made it into the final peace agreement. In Colombia, women's participation and leadership in community peace processes have similarly proved essential in sustaining and complementing formal processes. Colombia has come to be regarded as a positive model for women's effective participation thanks to the 2016 comprehensive peace agreement that includes progressive provisions, most notably the explicit inclusion of a gender perspective as an international principle. The inclusion of the 'Ethnic Chapter' also provides important safeguards to ensure the protection and promotion of Indigenous and Afro-descendant People's rights from a gender, family and generational perspective.⁸ These two cases are introduced briefly below.

II. THE NORTHERN IRELAND CASE

Conflict in Northern Ireland dates back to the time when mostly Protestant settlers from England and Scotland moved to the area, partially displacing the mostly Catholic indigenous Irish inhabitants.⁹ Following the partition of Ireland in 1921, the Catholic minority of Northern Ireland considered themselves to be an oppressed minority, while Protestants dominated in the political sphere of the country and enjoyed wider civil rights.

8 Charo Mina-Rojas, NGO Working Group on Women, Peace and Security, speaking at the UN Security Council Open Debate on Women, Peace and Security, on Friday 27 October 2017.

9 Kate Fearon, Northern Ireland's Women's Coalition: Institutionalising a Political Voice and Ensuring Representation, Conciliation Resources, 2002.

In general, the Catholics, also known as ‘Nationalists’ or ‘Republicans’, wanted a united Ireland (although this is not universally applicable), while the Protestant ‘Unionists’ and ‘Loyalists’ wanted Northern Ireland to remain part of the United Kingdom. The inability to address inequalities between these two groups resulted in conflict. The violence, which became known as The Troubles, lasted for three decades (1968-1998) and took the lives of over 3,700 people, including civilians, paramilitaries, security forces and soldiers.¹⁰ Of those killed approximately 200 were women.¹¹ Efforts to find a political solution to the conflict eventually culminated in the signing of the 1998 Belfast Agreement, also known as the Good Friday Agreement.

While men were more likely than women to die as a result of violence during The Troubles, women often had to bear the long-term impact and consequences of violence. In the context of this peace process, women on both sides of the conflict who were divided over how to approach the issue of peace and justice themselves ultimately bound together to work towards ending the violence in their communities.

Informal processes: community development

Women on either side of the conflict have been characterised as living in different realities, divided on how to conceptualise the issues and the situation and prone to stereotype ‘the other’ and so lose sight of complexity by simplifying matters to ‘them’ and ‘us’ and to focus on ‘the enemy’ rather than who holds power and

10 Presentation by Will Devas, CEO of the Glencree Center for Peace and Reconciliation, at a DPI Roundtable. See: Conflict Resolution, The Irish Experience: Comparative Study Visit Report, Dublin, Ireland, 15-18 February 2015”, p. 7.

11 Valerie Morgan, Peacemakers? Peacekeepers? Women in Northern Ireland 1969-1995, INCORE, 1996, n.p.

how is it used.¹² While it is understandable that women on either side of the conflict were divided, women on the same side were also deeply fragmented. Despite agreeing that peace needed to be achieved, questions of what type of peace and what type of justice were common.¹³

In order to bridge this gap with 'the other side', as well as cleavages within communities, it was evident that women had to start to cross divides and identify issues that both sides felt strongly about regardless of being Protestant or Catholic and to attempt to work together for peace. Women from different communities began communicating with one another and discussing such issues. For example, housing issues were acknowledged as a problem, as thousands of people had to relocate as a result of the conflict and move to areas with poorer housing. Education was also prioritised, as women on both sides lacked the literacy or numeracy skills to help their children with their school work, as many women left school early.¹⁴

These shared issues were identified and discussed as part of a wider form of localised, community development where conversation concentrated at women's centres.¹⁵ Developed in the 1980s, these centres offered women a communal place of exchange and allowed community needs to be expressed. Organisations then began establishing with this primary focus.

12 Presentation of Avila Murray at a DPI Roundtable. See: *The Role of Women in Peace Processes and Conflict Resolution: A Comparative Case Study of Northern Ireland - Roundtable Meeting Report*, p. 16-18.

13 *The Role of Women in Peace Processes and Conflict Resolution: A Comparative Case Study of Northern Ireland Round Table Meeting Report*, Democratic Progress Institute, 2017, p. 18.

14 *Ibid*, p. 21.

15 Amanda E. Donahoe, *Wee Women's Work: Women and Peacebuilding in Northern Ireland*, University of Denver, 2013, p. 15.

The Women's Information Group is one example – the organisation would bring women from various communities together on the last Friday of each month to discuss a topic with the goal of enabling women to meet each other.¹⁶ Such meetings occurred regardless of any violent event committed by either side. The mind set of such women was that if meetings were stopped for one bombing in one community, then meetings would have to stop for similar events in other communities.¹⁷

Such community level discussions then grew to women facilitating discussion between unionists and nationalists by bringing together important members of communities and designating them as mediators. These mediators then worked with local police during protests and marches and ensured a channel for dialogue could be reached at all times.¹⁸ Such ongoing dialogue arranged by these women's groups worked toward breaking down barriers and getting to know the other side. In an effort to stop the violence that began during the beginning of The Troubles, so-called 'peace walls' were initially built in Belfast in 1969 in an effort to stop the violence – one side of the peace wall would be 99 per cent Catholic Republican whilst the other side would be 99 per cent Protestant unionist.¹⁹ Originally erected as a temporary solution to last six months, they became permanent structures due to their immediate effectiveness and continued to multiply in number (57 in Belfast alone as of 2017).²⁰

16 The Role of Women, Round Table Meeting Report, Democratic Progress Institute, 2017, p. 21

17 *Ibid*, p. 22.

18 Maryann Ford, Women's Role in the Resolution of Northern Ireland Conflict, Conciliation Resources, 2002, p. 4.

19 The Role of Women, Round Table Meeting Report, Democratic Progress Institute, 2017, p. 16.

20 *Ibid*, 16.

This separation, while working to prevent immediate violence between both groups, contributed to long-term alienation and stereotyping the other side.²¹ In an effort to break down barriers (both physical and symbolic) caused by the peace walls, women began crossing the walls to try and get a sense of the other side and attempting to challenge the stereotypes that had been developed.²² Over time, this influenced public opinion and demonstrated that cooperation and coexistence is a possible alternative even in environments with high levels of tension and violence.

Now that women were involved with each other and in fostering peace at the community level, many women were determined to take their initiative to the next level and get involved politically.

Formal Processes: Northern Ireland Women's Coalition

The Northern Ireland Women's Coalition (NIWC) is perhaps the best example that demonstrates the formal contribution of women in the Northern Ireland peace process. Formed in 1996, six weeks before the elections to the peace talks, the NIWC was a women's political party created by women who were previously involved in various women's campaigning organisations.²³ It was formed mostly due to a realisation that if women did not organise themselves into a political party, the subsequent Northern Ireland elections would be an overwhelmingly male-dominated discussion and outcome. Until this point, women's formal involvement in politics was low as between the 1970s and 1990s there was only one woman in an active political party that would have been involved in peace

²¹ *Ibid*, 17.

²² *Ibid*, 22.

²³ Dr Margaret Ward, *From Negotiation of the Peace to Implementation of the Peace Agreement: A Gender Analysis of the Northern Ireland Experience*, Organisation for Security And Cooperation in Europe, n.d., p.1. Note: Founders included DPI's Council of Experts member, Monica McWilliams.

negotiations. Moreover, during the negotiations for the Good Friday Agreement the top ten political parties represented at the negotiation table had no female representation at all.²⁴

Rather than draw up detailed policies, the political party adopted three core principles of inclusion, equality, and human rights that it used to bring together a platform of women from all sides of the divided community.²⁵ The emphasis was on their ability to 'do things differently'.²⁶ Initially making recommendations on procedural issues and in an environment where parties focused mainly on constitutional and institutional change, the Coalition were able to eventually broaden the agenda to highlight a wide range of social issues that only women on both sides of the conflict could identify as problems. One example of this is the provision for "young people affected by the troubles", which addressed the need to "develop special community-based initiatives based on international best practice."²⁷ Considering the role models of many young men were often paramilitaries and frontline fighters, it was evident to mothers, sisters, and female caregivers that a change in attitude was crucial to change in a post-conflict environment.

Following the finalisation of the peace agreement, the Good Friday Agreement was to be approved by referendum. The NIWC continued to play an instrumental role even in this stage of the peace process through the promotion of the agreement. Drawing on the relationships and networks they had established at the community level, the NIWC were able to speak to a number of

24 UN Women, 2015, p. 50.

25 A Pot Pouri of Civil Society Action for Conflict Transformation and Peacebuilding Report, Democratic Progress Institute, 2013, p. 27.

26 Dr Margaret Ward, *From Negotiation of the Peace to Implementation of the Peace Agreement*: pp.2.

27 University of Notre Dame, *Reparations: Northern Ireland Good Friday Agreement, Strand Three: Reconciliation and Victims of Violence*, 2007, n.p.

constituencies: nationalist and unionist, organised civil society, and individual members of the public.²⁸ Members of the party also prepared a version of the agreement in layman's terms to ensure the public understood its contents. This, in addition to NIWC members participating in public debates and supporting the 'Yes' campaign for the agreement, resulted in the agreement passing by 74 per cent of the Northern Ireland electorate.

Impact of the Northern Ireland Women's Coalition

Although the NIWC was outnumbered by male-dominated parties, their decision-making power was enhanced because they were negotiating on the same level as the other political parties, and they were able to push for the inclusion of many issues, which ultimately made it into the final agreement.²⁹ Beyond their participation in the peace negotiations of the Good Friday Agreement, the coalition's efforts continued to be felt post-election. One immediate impact was women's participation in electoral politics. Women delegates from other political parties attained higher profiles within their parties and two out of ten ministers for the Northern Ireland Assembly were women. Furthermore, their involvement at the community level demonstrated the possibility of civil society participating and influencing formal political negotiations.³⁰

The NIWC, pushed for equality, human rights and broad inclusion through a cooperative process and, in doing so, managed to put women's participation and women's rights on the top of the political agenda³¹ and ensure their inclusion in the peace agreement. Two

28 Maryann Ford, *Women's Role in the Resolution of Northern Ireland Conflict*, 2012, p. 4.

29 UN Women, 2015, p. 50.

30 Peace Women, *Northern Ireland: UNSCR 1325 in Northern Ireland: Opportunities, Challenges and Complexities*, 2012, n.p.

31 UN Women, 2015, p. 50.

provisions of the 1998 Good Friday Agreement were specific to women, including Section 75 which designated gender as one of nine areas of equality that must be promoted by public authorities.³² The Human Rights Commission and equality safeguards, such as the Equality Commission for Northern Ireland, are mechanisms established that have led to progressive legislation on employment equity and social welfare, for example.³³ The NIWC focus on preventative measures against violence and on prosecutions of cases on violence against women has also been significant.

Conclusion

History has taught us that any peace not built by and for women is far less likely to deliver real and lasting benefit. – Hillary Clinton, Address to the UN Commission on the Status of Women, 2010

The involvement of women in peace processes allows for more than just an inclusive peace process – it provides an opportunity to develop the tools for societal transformation. This is evident when looking at the effects of both the informal and formal processes women engaged in during the Northern Ireland peace process, as their initial involvement began with communication and transforming pre-conceived ideas and notions of each other. Recognizing issues that were common regardless of religious background, women developed networks with key members of their communities and ensured there was ongoing dialogue between both sides. This eventually led to the formation of the NIWC that institutionalized their participation and presence in politics overall.

The involvement of women in the peace process has demonstrated the ability of women to contribute effectively from the very beginnings of peace processes to the end.

³² Peace Women, 2012, n.p.

³³ *Ibid.*

III. THE COLOMBIAN CASE

Background

In November 2016, the Government of Colombia and the Revolutionary Armed Forces (FARC) concluded a four-year negotiation process with the signing of a peace agreement to end the 52-year conflict. The agreed upon peace deal was the first in the world where gender was at the heart of the agreement. During the negotiations, women played an unprecedented role and their contribution to sustainable peace can serve as a model for future peace processes.

As in many other conflict situations, the Colombian conflict had differential impacts on women, men, girls, and boys. Whilst more men were killed in the conflict, women and girls were more likely to suffer from 'sexual violence, rape, enslavement and forced labour, prostitution and abortions'.³⁴ Women also made up the majority of Colombia's internally displaced population causing additional hardships, specifically for rural women who often lacked official land titles due to patriarchal land laws.³⁵

Informal processes: Summits and Marches

Often seen as the marker to women's involvement in the Colombian peace process is the National Summit of Women and Peace in late 2013. Roughly 450 Colombian women gathered in Bogotá to promote their participation in peace-making efforts, ensure that UNSCR 1325 be respected, and institutionalise their role in the peace process. Organised by nine women's organisations and

³⁴ Odette Chalaby, *Colombia's Peace Agreement is the World's First to Have Gender at its Core*, apolitical, 2018, n.p.

³⁵ *Ibid*, n.p.

movements and involving coalitions from different ethnic, regional, cultural, and political backgrounds, the Summit concluded with a statement to Colombian President Juan Manuel Santos and the FARC Commander pledging their support for the peace process, demanding the inclusion of women throughout the peace process, and strongly advocating for issues that uniquely affected women in the conflict.³⁶

These efforts for inclusion were successful as both the FARC and the Colombian government recognized the important role that women play in conflict prevention, conflict resolution, and peacebuilding. This recognition was demonstrated through President Santos on November 16 appointing two women government delegates to help lead the peace negotiations.

The inclusion of a gender focus in the peace process is unprecedented in the world and looks to fundamentally create conditions so that women and LGTBQ people can have equal access to the benefits of living in a country without armed conflict. We're conscious that the transformation this country needs to create peace, is not possible without a society that recognizes and respects the differences and the historical roots of gender-based stigmatization and discrimination – Joint press release of the Colombian government and the FARC

To continue with the momentum, six days after President Santo's announcement, thousands of mostly women gathered in Bogotá for a march to demand that gender equality in the Colombian context be integrated into the peace agreement. The march also highlighted the connection between gender-based violence and the Colombian conflict as it coincided with the International Day for

36 Dag Nylander and Hilde Salvesen, *Towards an Inclusive Peace: Women and the Gender Approach in the Colombian Peace Process*, 2017, n.p.

the Elimination of Violence against Women.³⁷

Women's involvement in conflict resolution and peacebuilding, however, began long before the National Summit and the Bogotá march as many women's organisations continued peace efforts when governments before the Santos administration had failed to reach a peace agreement. While a de-escalation in conflict was one apparent benefit, their actions also ensured that their overall demand for gender equality and participation in the process remained known and part of everyday conversation.³⁸ Such organisations and women associated with them 'helped negotiate ceasefires with local armed groups, won the release of hostages, pressured insurgents to lift roadblocks, documented human rights violations, protested the government's budget priorities, and sought solutions to drug trafficking and other crimes.'³⁹

Moreover, as conflict affects men differently than women, women were able to pitch and develop mechanisms that contribute to sustainable peace. For example, calls for an accurate historical memory mechanism to be established were brought about by women who had dealt with the loss of their children, spouses, and siblings.⁴⁰ Women were also able to use their 'socially sanctioned' roles of mothers to identify the lack of employment opportunities that left their youth and communities susceptible to recruitment by local armed groups.⁴¹

37 Mariel Pérez and Dana Brown, *Women, War and Peace: Colombian Women Demand Truth and Justice*, Upside Down World, 2013, n.p.

38 Virginia M. Bouvier, UN Women, 2016, p. 18.

39 McKenna Lux, *Women in Peacebuilding Provide Crucial Insight*, Borgen Magazine, 2016, n.p.

40 Mariel Pérez and Dana Brown, 2013, n.p.

41 Virginia M. Bouvier, UN Women, 2016, p. 18.

Formal mechanisms: Gender Subcommittees

As a means to formally ensure women's participation and issues were incorporated into the peace process, gender committees were established in September 2014. The subcommittees were composed of five elected members each from the side of the Colombian government and the FARC. The subcommittees were aided by international gender experts and women's representatives from Colombia who were brought to the peace negotiations in Havana, Cuba where they were asked to provide an analysis of how the conflict affected their communities and provide recommendations to protect their rights in the soon-to-be post conflict setting.

This included a group of Afro-Colombian and Indigenous Women sharing their reasons as to why the inclusion of gender and sexual diversity is important. Both groups suggested establishing a women's commission to oversee the implementation of the agreement. Another example is the National Network of Women Ex-Combatants, a group of women who left positions from both sides of the conflict. This group emphasised the need to understand why women become combatants and the different needs of men and women during demobilisation, which must be reflected in demobilization programs.⁴²

Victims' rights was one area that gender subcommittees fought hard for, with the issue of sexual violence and the use of rape as a weapon of war being heavily discussed. While there is no official registry that collected data on the number of women and children who have been victims of sexual violence in the Colombian conflict, the Campaign 'Rape and Other Violence: Leave My Body Out of the War' found that between 2001 and 2009 on average '54,410

42 Gimena Sánchez-Garzoli, *Women Are Key to Making Peace Last in War-Torn Colombia*, Washington Office on Latin America (WOLA), 2016, n.p.

women per year, 149 per day, or six women per hour suffered from sexual violence in Colombia'.⁴³ Attaining justice for such sexual violence survivors was no easy task as deep-rooted systematic and historic discrimination influenced the conduct of individuals in the judicial realm, as well as patriarchal attitudes, an overworked judicial system and procedures often leading to the re-victimisation of women frequently prevented women from reporting the crime in the first place.

As a result, the established gender subcommittees were determined that victims' rights be addressed in the peace accords. The issue was prioritized and negotiations for its inclusion were successful as sexual violence was among the crimes that were denied amnesty. Transitional justice mechanisms in the form of a truth commission and a 'Special Jurisdiction for Peace' designed to investigate, prosecute and punish serious human rights violations are now avenues of justice available for victims. This success was reflected in a statement of the Executive Director of UN Women and the Special Representative of the UN Secretary-General on Sexual Violence in Conflict: "in Colombia, the silence around sexual violence in the conflict has been broken, with a firm commitment to afford survivors the justice and support that they deserve."⁴⁴

Land restitution is another aspect of victims' rights that was successfully agreed upon with an explicit gender dimension. The seizure and unequal distribution of land is one of the main causes of the conflict in Colombia. In 2011, 1.5% of landowners in Colombia controlled 52% of the land and in November 2016, almost two out of every three rural households had no access to

43 Colombia: Women, Conflict-Related Sexual Violence and the Peace Process, ABColombia; Corporación Sisma Mujer, and US Office on Colombia, 2013, p. 7.

44 Charlotte Kesi, Gender equality, women's empowerment central to Colombian peace process – UN Officials, UN News, 2016, n.p.

land.⁴⁵ In an effort for change, the Colombian Congress passed the 'Victims Law' where special procedures were adopted to foster land restitution, including a Land Restitution Court charged specifically to handle such cases. Unfortunately, the effectiveness of the procedures was insignificant due to bureaucracy, corruption, threats of violence and historically weak government institutions.⁴⁶ The conditions of land issue thereby impacted women differently than men because women only had access to land through their husbands or male relatives. For women to get a title to land, they often had to 'exhaust other civil proceedings, especially in cases of divorce or inheritance'.⁴⁷ The final peace agreement in turn has included provisions on the rights of women, girls, and indigenous populations that sought to equalise access to rural property for women. Such rights include special access to finance to work their own land and rural day-care centers help facilitate that.⁴⁸

Conclusion

*A peace process is more than just the signing of an agreement at the peace table; it offers the opportunity to address the underlying social inequalities and injustices of a society that are at the roots of a conflict.*⁴⁹

The 2016 Colombian peace agreement serves as a model for gender inclusion for future peace agreements. Both informal and formal processes ensured women's participation in the peace negotiations and that issues of importance to them were addressed during negotiations. Ongoing involvement at summits, marches, and in

45 Adriana Ortiz-Serrano, *The Victims of Salamina: The Road to Land Restitution in Colombia*, Landesa Rural Development Institute, n.d, n.p.

46 *Ibid.*

47 *Ibid.*

48 Ana Campoy, *Colombian women made sure gender equality was at the centre of a groundbreaking peace deal with the Farc*, Quartz, 2016, n.p.

49 Virginia M. Bouvier, *UN Women*, 2016, p. 27.

areas of conflict itself allowed the topic of gender equality to remain in the public realm whilst gender subcommittees and women's delegations were critical in ensuring the formal incorporation of their efforts in the agreement. This is perhaps best demonstrated in the fact that every time 'men' are mentioned, it is followed by 'and women' in the agreement. Moreover, women in some provisions have their own sections describing policies that are designed to create gender equality. While effective implementation of the peace deal is only in its early stages and presents real challenges, the presence of gender inclusivity and equal representation throughout the agreement are positive factors contributing to the prospects for building of sustainable peace in Colombia.

IV. ROUNDTABLE AIMS AND OUTCOMES

As the cases above illustrates, women's contributions cannot be deferred, ignored or undermined in the process of building peaceful societies. Drawing on these comparative international experiences, Roundtable participants will explore ways to strengthen and support women's agency in peacebuilding, create the space for women to work together to determine their own priorities and agendas and participate in ways that they choose and feel comfortable with, build inclusive women's movements that reflect and pursue genuine needs and interests, and mobilise support for women's participation more broadly. Support for women leaders – and for developing younger women's potential as future leaders in making and building peace, in particular – is essential to this process.

In the course of discussions participants will have the opportunity to:

- Identify lessons and effective practice from comparative analysis regarding women's participation in resolution and peace processes, including: identification of obstacles and barriers and effective tools and strategies to overcome them, potential entry points and contextual factors, that influence outcomes.
- Identify ways to facilitate beneficial linkages and develop channels of communication between diverse non-official and official actors and processes at different levels towards women's more effective participation in resolution and peace processes.
- Identify possible avenues for continued sharing of experience, knowledge and skills on these topics between participants and for broadening bases to include other constituencies at various levels.

V. FURTHER READING & RESOURCES

Guidance on Gender and Inclusive Mediation Strategies, United Nations 2017: <https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/1.%20English%20-GIMS.pdf>

Thania Paffenholz, et al, Making Women Count - Not Just Counting Women: Assessing Women's Inclusion and Influence on Peace Negotiations, Geneva: Inclusive Peace and Transition Initiative and UN Women, April 2016: <http://www.inclusivepeace.org/sites/default/files/IPTI-UN-Women-Report-Making-Women-Count-60-Pages.pdf>

Marie O'Reilly, Andrea Ó Súilleabháin, and Thania Paffenholz, *Reimagining Peacemaking: Women's Roles in Peace Processes*, New York: International Peace Institute, June 2015: <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2015/06/IPI-E-pub-Reimagining-Peacemaking.pdf>

Preventing Conflict, Transforming Justice, Securing the Peace: A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325, UN Women, 2015: [http://www.peacewomen.org/sites/default/files/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015%20\(1\).pdf](http://www.peacewomen.org/sites/default/files/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015%20(1).pdf)

Northern Ireland

The Role of Women in Peace Processes and Conflict Resolution: A Comparative Case Study of Northern Ireland, Roundtable Meeting Report, Democratic Progress Institute, July 2017: <http://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2017/10/The-Role-of-Women-in-Peace-Processes-and-Conflict-Resolution-A-Comparative-Case-Study-of-Northern-Ireland-Roundtable-Meeting-Report.pdf>

Kellie O'Dowd, *North Belfast Women's Voices: Exploring Identity, Culture and the Future*, 2017: <http://review.table59.co.uk/wrda/wp-content/uploads/2017/05/North-Belfast-Womens-Voices.pdf>

Prof. Fionnuala Ni Aoláin, *Peace Agreements as a Means for Promoting Gender Equality and Ensuring Participation of Women*, Northern Ireland case study, UN Division for the Advancement of Women, November 2003: <http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/peace2003/reports/EP4NiAolain.PDF>

Kate Fearon, Northern Ireland Women's Coalition: Institutionalising a Political Voice and Ensuring Representation, Conciliation Resources, 2002: http://www.cr.org/downloads/Accord%2013_16Northern%20Ireland%20women's%20coalition_2002_ENG.pdf

Colombia

Women's Participation in the Peace Process: Colombia, Council on Foreign Relations, December 2017: <https://www.cfr.org/blog/womens-participation-peace-processes-colombia>

Background Paper: Gender and the Role of Women in Colombia's Peace Process, UN Women: March 2016: <http://peacewomen.org/sites/default/files/Women-Colombia-Peace-Process-EN.pdf>

Are Women the Key to Peace in Colombia? Foreign Policy, April 2015: <http://foreignpolicy.com/2015/04/20/are-women-the-key-to-peace-in-colombia-farc-talks/>

Sexual Violence against Women in the Context of the Colombian Armed Conflict 2001 – 2009, Campaign Rape and Other Violence: Leave My Body Out of the War, January 2011: http://www.peacewomen.org/assets/file/Resources/NGO/vaw_violenceagainstwomenincolombiaarmedconflict_2011.pdf

TRANSCRIPT

Opening Remarks

Kezban Hatemi

Kezban Hatemi
Lawyer, Member of Wise Persons' Committee &
Member of DPI's Council of Experts

Kezban Hatemi: DPI ensures and sustains dialogue by bringing people from various backgrounds together to learn something new. Here in Turkey we want to do just that and elevate ourselves to a functioning democracy. That is why I am submitting reports to the President on how we can create sustainable dialogue. DPI's comparative study visits, its roundtables, and other activities allow a democratic culture to be disseminated through society and connect us. DPI is also an indispensable part of civil society that guides us and breaks down barriers to democracy. So, it is important to look at these issues. While we are not talking about

Turkey specifically during this roundtable, it is important that we take into account the mistakes and failures of others who have also worked for democracy. In June 2016, I became the Head of the Democracy Platform which wants to refresh our memory. The Democracy Platform has initiated new work to help restore Turkey's external relations, for example our relationship with the United States (US), the European Union (EU), and others. DPI has organised important meetings for us and has connected us with various experienced individuals who have been through what Turkey is currently working towards. One example is a meeting last year with former Irish Prime Minister Bertie Ahern. All these actions can be comparable to throwing a pebble in the water – small actions can have big results over time. In the context of this roundtable, we have valuable female speakers from the US, Norway and Colombia. They will be covering important experiences, from which we can learn. Thank you to DPI on behalf of myself and our friends. I cannot help but to mention Kerim Yildiz. He established this institution, so we could all work together to create peace. Ambassador Christian Berger, I want to welcome you as well as the UN representative, Elisabeth Scheper, who I am sure still has jetlag. Ambassador, I will leave the floor to you.

Ambassador Christian Berger

Christian Berger
Ambassador of the European Union to Turkey

Ambassador Berger: Thank you for inviting me to this roundtable. It has been a great pleasure being here. Already last night at the informal dinner reception I have had a great number of discussions on various issues. Let me just repeat a few things from what was said yesterday but before that I would like to briefly explain why the EU is supporting this project. The Union itself is a peace project and is a project that came out of about a thousand years of war in Europe where the end was two terrible World Wars, one of which Turkey was involved in and lots of atrocities were committed on the continent. Very courageous diplomats and statesman got together after 1945 within a short span of time, seven years, and managed to lay the foundations of what is the European Union today. It is the longest period of peace on the European continent. When you look back in history I think we have never had a period of 70 odd years where there was no fighting in the heart of Europe.

Therefore, our conviction is that the ideas we came up with and

what the EU has achieved is something we must preserve but also ensure that others who are involved in any type of conflict, whether it be societal, violent, and so on, can benefit from this achievement. The EU has also developed a number of instruments and skills to promote mediation and conflict prevention and conflict resolution ideas, as this DPI project is doing. We are promoting this worldwide and we are involved in several conflicts. Very often we are only trying to prevent worse things from happening and very often there is no resolution, or the resolution takes a very long period of time. Nonetheless I believe it is our responsibility to continue and persevere in not giving up. The European Union itself is a peace project and takes its responsibility seriously. Both within the EU population and internationally we contribute to peace making around the world.

Now some words on our relationship with Turkey. I know it is not the topic of this roundtable but nevertheless it is important to understand why we are supporting this project here. We regard Turkey as a very important strategic and conflict resolution partner. Turkey is currently a candidate country that wants to become a member of the European Union and it is our responsibility to help any of our partners to overcome conflicts whether it be internal or external to the country. I think Turkey is going through a very difficult time with conflicts in its immediate neighbourhood and terrorist attacks within its borders at the moment. I think we are all glad that the last year has seen less attacks than the previous years. Nevertheless, there is the risk of a spill over effect from Syria, Iraq and other places. The EU believes we have to stand by our partners who are facing difficult times. But its beyond Turkey, it's the whole region that is in turmoil: you're looking at the South East of Turkey – Syria, Iraq, and the broader Middle East region. Throughout the region there are problems that have an impact on

how Turkey operates, for example its population and employment here. Refugees in Turkey have an impact on the national budget and anything else this country wants to achieve in the future. This is again an issue we want to help Turkey with, and to be a little egotistic, it is in our own interest to ensure that Turkey remains a strong partner for us.

And now a few words about the project itself. As evidenced by the concept note and the background paper, the purpose of this project is to provide a space for people to discuss issues like conflict resolution simply by making discussion possible. It is also a project that hopefully will include a large number of people who have experience from the ground and know what the problems are, how to find solutions and engage with them. I have been impressed, and always am whenever there are groups like this, with how dedicated people are to overcome problems. It is always disappointing to see people who have good ideas and who have dedicated so much to a cause are being brushed aside in the end because they do not have the will to achieve these issues when negotiations and talks are occurring in the early hours of the morning. But I think that this is not a reason to be pessimistic about the conflict as there is hope at least that the very ideas that are produced in settings like this eventually feed into negotiations and into the minds of those who are discussing outcomes to find resolutions to the conflict. Thank you to DPI for the invitation. I wish you all the best with the project and I'm looking forward to learning about conflicts that I know little about, such as Colombia and Northern Ireland. Even though I am European, I am from the south-east region of Europe, so the Northern Ireland conflict was always far away, and I hope to hear more about this. Every conflict, outcome and process is different. I don't think we can take lessons from only one, but we can learn from what the Irish have solved and what the

Colombians have solved. There are principles and ideas that have worked, but we have to be aware that these are example models that have worked and not a specific way of solving conflict. So, thank you, good luck, and I'm really looking forward to seeing the results of this. Thanks again.

Sally Holt: Thank you very much to Kezban Hatemi and Ambassador Berger. Of course, DPI would like to thank and acknowledge the support of the EU for making this meeting possible. We are also thankful to have the Ambassador of Ireland to Turkey, Brendan Ward, present as well. Ambassador Ward is a long-standing supporter of DPI and we appreciate his attendance.

*Brendan Ward, Ambassador of Ireland to Turkey (right),
with participants.*

I have some bad news and some good news. In terms of the agenda, Dearbhail McDonald who should have been with us this afternoon to discuss the Northern Ireland experience is stranded at home in Dublin due to the inclement weather. The good news is that we have more time to explore the experiences of our speakers. We will stick to the program and depending on where the interests lie we can ask

Elisabeth or Nancy to elaborate a bit more on their experiences in the afternoon. Our first speaker is Elisabeth “Betty” Scheper who is on the UN Mediation Support Standby Team in the Department of Political Affairs and has experience from numerous conflicts around the world. She will give us an overview and framework of the discussion this morning.

Session 1: Women's Participation in Peace Processes – An Overview

Elisabeth Scheper, Senior Mediation Advisor United Nations Department of Political Affairs (UNDPA)

*Speaker, Elisabeth Scheper
Senior Mediation Advisor United Nations Department of Political
Affairs (UNDPA)*

Elisabeth Scheper: Thank you very much Sally. My name is Elisabeth Scheper, or Betty for short. I am very happy to be with you today because it is always important to hear about women doing hard work on the ground, which would be all of you. As Sally was saying, I am working for the Mediation Support Unit in the UN headquarters in New York. We are technical advisors who support the process at the diplomatic level but are not diplomats ourselves and have not lived the conflicts ourselves either. I will take you through a couple of key models where you see how women are involved in peace processes in different shapes and forms. We will then conclude with two recent examples of Somalia and Libya where the peace process is stalling a bit and to see what female

politicians are doing to still make progress and sustain peace.

First, I want to cover why it is important to have inclusive dialogue and peace processes, as well as identify the obstacles for women to participate in these processes. We all know that conflict affects men differently to women and that it is important to analyse and include that in our strategies. We also know, and there is academic evidence, that if peace processes are more inclusive, the chance to reach a sustainable solution that addresses the root causes is more likely. It's more important to talk about inclusive processes as an approach and not focus as much on women – for example it can include connecting with different religious groups. In any event it is important to partner with civil society organisations in a broad sense. This means including business leaders, academics, religious leaders to find the permanent solutions.

Besides that, women's participation usually expands the range of constituencies. As we sit here around the room we have very different backgrounds so if you are having a dialogue with yourself and you report your results back to your own groups then you get much more of buy in, as it is called. The hope is that it will strengthen your legitimacy and credibility of the peace process.

The second point addresses women's perspectives, their role in communities and family dynamics: there are different perspectives and understandings of the processes and consequences of conflict. What happens often is that the mediation process is about the armed parties who are at the table, and they have a certain kind of reception and interest. Usually when women and minority leaders are included in the process, you get a different understanding of what the causes of the conflict are and how to resolve it.

Lastly, if peace agreements really try to be responsive to the specific needs of men and women then usually they also result in more sustainable peace. If there are any burning questions you can just interrupt, and I will do my best to answer them.

If we look at the obstacles facing women, why is it difficult for women to participate in a peace process, especially in a formal peace process? You see often that most peace processes bring armed actors around the table and you feel a sense of urgency because there is violence. So, the feeling is that we have to bring the armed groups together and have to hammer out an agreement as quickly as possible, so we can stop the killing, which is of course very honourable.

What happens often if you apply this approach is that women have limited access to peace processes and they have very limited information on what is going on. This is what we call early exclusion. It is often hard from the start to include women and we learn that afterwards it is hard for any women to be brought in. Any dialogue processes that you are improving, it is always important to think: even if they are unable to be at the table, what are other ways to include them. I will give you some suggestions of this.

Also, what is very important to me, and to you I am sure, is that women are often only consulted on 'soft issues' or 'women's issues'. In my view, this category does not exist.

All conflicts may have a gendered perspective where the cause or result of the conflict may be different between males and females, but women know a lot about security issues, economic issues, natural resource management, land power, and so on. Currently, if women are consulted it is often about health, refugees, education

issues, and the like. This is good too and very important, but it is essential to help women in security discussions, in ceasefires, and other similar issues.

Another obstacle for women, even if they have access to the process is that the language of mediation is really complicated as there is a lot of jargon involved. The result of this is that they may know the issue but not the language of mediation. What is important is to organise special workshops, like this roundtable today, to familiarise women with what the peace processes are and what it means.

The last limitation involves women being chosen by men to participate in formal peace processes. This is a good thing but often the women who are selected are the partners or spouses of the men involved. It is then sometimes difficult for the mediator to promote this inclusivity of women. If you do have inclusive processes it takes more time and resources because you need more consultations. Support from the international community and the national community is often also limited and slow so you have to plan quite a bit into the future.

Then of course it seems that recently, and especially in your part of the region, the political willingness to go for political processes is declining and I believe this is not just coming from women, but democratic inclusiveness is declining which makes our work even more difficult to do.

I want to take you through four basic models of how women are involved in peace processes.

Four models of Women's Participation:

The first model I want to go through is representative participation:

you have formal peace processes and women are part of the formal negotiations.

The second form is consultative mechanisms, which is outside of the formal negotiation process but within an official status and its combining different tracks.

The third model is citizen-based actions. This can be to push a peace process forward or it can be to support a formal process.

Lastly, I will briefly take you through the relatively new format of a women's advisory board, which is being used in Syria.

Model one is represented participation in formal peace processes, which is called track number one by the UN. It is always important to remember that women are not naturally included nor are gendered perspectives integrated when formal peace processes are being prepared. This means it is important to always highlight in the design of a mediation process the special measures to make the process more inclusive. Women representatives can really provide women the opportunity to organise and be present. You can be present as part of working with delegations, as I have said before, you can be present as an observer or as a special group. Often peace processes are not organised to include the wider society yet despite this, women are very smart to still be involved in the formal processes. I want to give you two examples of this. In Somalia there have been many peace processes but in 1999 and 2000, the mediator said they would invite the five main clans and would organise the peace process according to the clans, so it would be representative of all regions. But all the clan leaders in Somalia were men with no women leaders. The women then became very creative and decided to form a sixth clan of only women. By doing

this they managed to get a seat at the negotiating table and were known as the women's clan.

Different but similar is the second example of Northern Ireland. Also, in the 1990s there was a peace process that was not going very smoothly, and representation was an issue as to who was going to get invited to the negotiation table. In the end, Northern Ireland decided to hold a political party election. The top ten parties to be elected in this special election would then participate in the peace process. However, it was a similar story to Somalia where all the political party leaders running were men. The women then decided to form their own political party called 'Northern Ireland Women's Coalition' before the elections and they were successful as they were in the group of ten that were elected to participate. As you can see, there are many creative ways to get involved despite a structure that is exclusive to the participation of women.

But there are also risks. One example comes from Sri Lanka in 2002, I believe. Women tried really hard to be included in the process and they set up a gender committee, but the country was not really ready for it and while there was an official committee, but they were often pushed aside. You have to really think through how a process works.

In Somalia in 2012 and in Libya in 2014, special efforts were made to appoint a number of civil society leaders and to engage them in the peace processes. There was an acknowledgement that the armed groups that were in the peace talks did not really have many women among the negotiations. This changed in Garowe II where 25 per cent of women in the National Constituents Assembly were invited as a group to directly participate, but these women had very little time to prepare. There were prosperities, but they didn't

acquire the right to be signatories to the agreement, which is really important in order to be involved in the decision-making. Still, they made gains and for the first time, a clause was introduced into the agreement to have inclusivity for women in Parliament for the next elections. I will speak more on this a little later.

In Libya they had a different kind of process. There were only two women when the UN led the negotiation process in 2014 and when they agreed on a new peace agreement. But still they really had the opportunity to voice ideas and to influence the talks. However, because of the declining political will to be inclusive in general, it was a bit complicated to get the gender equality request heard as the whole process was stalling. But women were creative again. I will provide two examples again of this at the end. This gives you an idea about the role of women in formal peace processes.

The second model involves women's organisations that are not directly involved with talks at the table but as a consultative mechanism. What is really interesting if you do this is that you get different voices from different sectors to be heard. As far as I understand it was very well organised so there was direct communication and dialogue, which enhances the quality of the agreement and also the national support for the peace process. As I said earlier, it ensures the rights of marginalised groups to get engaged in the process. Women's movements are also present and able to address specific issues and conditions that affect women including land rights, citizenship rights, and so on. In general, this is good. At the United Nations we promote using multiple tracks at a peace process. If you have a functioning civil society, you have the advantages to build public support and to build the legitimacy of the peace process. It offers an opportunity to propose issues that are critical to other communities who are not at the

table. It is also important to realise that you have these consultative mechanisms and forums for other processes other than a peace agreement. You can also use this method for constitutional reform as they did in Rwanda and security sector reform as they did in South Africa reforming the police and military. In Liberia and Sri Lanka, they used consultative mechanisms to discuss post-conflict reconstruction and development programmes.

There are also disadvantages. While you are being consulted, at the end of the day such women's groups are not part of the decision-making: it really depends on how the peace process is organised and how much you can influence the final result of the process. You really need more time, which is one of the dilemmas of inclusion. If you really want to have an inclusive process it will naturally take more time as I previously said. Sometimes mediating parties are just going to have an agreement for peace to stop the fighting and violence. There is then a need to balance the urge to stop the violence while also working for inclusive, sustainable peace.

Some civil society leaders are also reluctant to be engaged in the peace process because they fear they are maybe legitimising the armed actors and don't want to engage with them too much. There is then the risk that while you are being consulted, the parties may not mean what they are saying and may have a political profile that you do not want to be associated with. It is all a balancing act.

Lastly, as I said earlier, women often see their interests being negotiated away at the end of the agreement. While they are consulted and have reserved seats, at the end of the day, women are the minority when it comes to voting in a dialogue process. In some places where there is the promotion of reserved seats for women, it is ultimately negotiated out of the final agreement. We

did some work in Libya to see how we can give recommendations to national dialogue processes and think differently about the consensus of women in dialogue.

Speaker Elisabeth Scheper (right) with participants

The third model is citizen-based initiatives. This can occur if the peace process is not moving at all. This happened in Liberia where the government was not willing to negotiate with different parties while the violence was still ongoing. During this time, women decided to take mass action and dressed down in simple clothes and blocked the access to the negotiation room to stop the men inside from leaving without a successful solution. In the end, they were successful with this demonstration. There is also a model of behind the scenes mediation. In Sri Lanka, there was a businesswoman who had both her sons in the army. One of them went missing in 2003 in a conflict zone in northern Sri Lanka. She

then became politically active and started a movement for soldiers to wear identification tags so that they could be identified and, in case they died in combat, their burial place would be known. From this process she also led a group of women to informally meet with the opposition Tamil Tiger guerrilla leader to try to move the process forward.

Another model falling under the same category is peace committees. Peace committees used in South Africa are a really good example as they set up a network of peace commissions after the transition from apartheid to a more inclusive and democratic regime. There was a national level peace council with branches at the community level. Local peace committee members who were trained in national conflict resolution mediation were called in to resolve a range of disputes. It could be as small as a car accident, to bigger issues that were related to the former apartheid regime. They also promoted dialogue in the community and built trust so that communities could eventually resolve their own issues. Women left the committees in some of the worst affected areas because they were perceived to be more community interest oriented than party oriented. They were very successful in some areas, lowering the tension and promoting reconciliation and communication.

The fourth model I want to share with you is the relatively new model of women's advisory boards, which was first established in Syria in 2016. In the UN-led peace process in Syria, the UN's Special Envoy to Syria Staffan de Mistura decided to create a formal women advisory group. The group was made of up twelve women; half were selected in a civil society conference and others were invited by the UN mediation team. They were government officials and women from various geographical areas to meet the inclusive design. This group directly advises the mediators and

the negotiation parties, but with an advisory group that is made up of women from multiple backgrounds, identities and the like from Syrian society, they were naturally divided. The result was no agreement on multiple issues, such as on human rights issues. Nonetheless, this is still an excellent model and in Syria is currently being renewed as some women are moving in and out of the advisory groups. This can be a bit problematic as made evident through the advisory group's feedback. While women were thematically represented, as well as geographically, the UN thought that once the peace process was progressing, women would be able to work with their constituencies within their country and consult with different models, but unfortunately, as you know, the peace process is not running smoothly. Four of the twelve women on the advisory board are from the diaspora so they are not in Syria themselves, which presents challenges. I believe another four women can no longer return to Syria due to their involvement in the peace process. This means our idea of these women building support around the different ideas is not happening yet.

I will conclude here with some closing remarks as I want to leave enough time for a Q&A. Let us begin by talking about Somalia and Libya, to give you two thoughts on what to do if a peace process is stalling. As I said earlier, Garowe II has resulted in an agreement to have reserved seats in Parliament. While there was no election, members were chosen by clan elders and religious leaders. In the end, they did not achieve the agreed upon 25 per cent goal but did get to 21 per cent female representation. They were elected and now we are going through training with them as these women have no experience as female parliamentarians and they are only elected for a three-year term. There will most likely not be reserved seats for women in the following election, so they really have to think how they can work with other parliamentarians on a common

agenda. Constitutional reform is also coming up, which is why it is important to focus on that. Forming a women's caucus will also be helpful in parliament if a peace process is stalling. We are also working with women civil society leaders in Somalia who are doing a lot of community meetings and mediation. We not only provide training and dialogue, but the UN is also trying to build their mediation and dialogue society to connect the local women's civil society level to the federal level. I think these are very interesting and promising initiatives that show what can be done even if the process isn't really moving ahead.

The second example is Libya. The UN helped broker an agreement there in 2014 which has not been fully implemented for various reasons. Women are there but in small numbers which makes it very difficult to influence decision-making. Because there is little agreement among women and little opportunity for them to influence decision-making, women vote according to the party line in the end because they want to be heard to some extent. What we have tried to do is bring together diverse women and start preparing for an eventual national dialogue process because it will start eventually, whether it is this year or the following. We can prepare the type of process we want and what the role of women can play in such a process.

Participants and speakers during Elisabeth Schepers' talk

To work towards this, we did a big workshop last May where we tried to achieve two main things. The first was collectively agreeing on basic principles of collaboration since women were so divided across different issues. Six basic principles were thought of and agreed upon: inclusivity, transparency, representatively, ownership, communication and solidarity. We wrote a paper on it and I think we can share it with you. In the case of Libya, it was not just that they did not support each other but they also undermined one another. The aim for us was to at least get them to support each other. Transparency is like a magic word for us.

We then worked through three different possible scenarios that may occur in the next level of the peace process. If the process remains the same as now, what can we do and what would our core messages be? The second scenario was if the process moved forward and there was some dialogue. We determined we would then focus on security, as it is a women's issue. The third scenario was if there was real national dialogue. We tried to work on these three issues then associated with this.

So that is it and just a summary. I think we will distribute this and send you the PowerPoint later and talk more about it this afternoon. It is important to engage women on these issues, share lessons on capacity building and not to have an assumption on the culture and traditional role of women. Somalia shows that even though women are not clan leaders, they are still important in resolving conflict and reaching mediation. A two-way communication method is also really essential to understand what a peace agreement is and that women have the chance to feel that they are really influencing the peace process and have ownership over it. I hope this was clear, thank you.

Participant Question: I want to ask a question relating to the Libya case and the scenarios. Can you talk more about how they have been produced, for example did the Libyan women write them, and how did you work with experts on both sides? We did a similar project with civil society organisations. We identified cognitive barriers for Turkish hardliners only and then based on the results of the research I wrote a fictional case because one of the things we found out was that when talking about one's conflict in Turkey people stick to their learned positions. If we could take people's preconceived positions out of the mix and talk about a made-up case, what would happen if we applied it to civil society members? We found that even though they might draw similarities in the Turkish case, they could still talk about it from a different angle. I was wondering what other sources we could use to develop such scenarios?

Participant Question: As women, we did not hear about the issues women face in Syria, especially from the conflicting parties. How did these commissions come together and how were they selected? Also, how were the three scenarios developed? Was there any outcome in their work in this regard?

Participant Question: In addition to what she said, I find the UN's functions insufficient in this regard – what do you think about this Elisabeth? For example, during the Bosnian war the UN was ineffective, and the UN has lost its effectiveness even within Turkey. We have about 6 million refugees; how long should Turkey tolerate this? The same goes for the EU. Through DPI we are doing very different things. For example, 15-20 years ago we used to see each other as enemies and now we are much closer, with much thanks to DPI's work. As you are a technical diplomat, what would your recommendations be for Turkey going forward? What do you think about what is happening on our borders and our refugee issues?

Participant Question: Thank you for your presentation as it was important to learn about the experiences of other countries. As evident so far through this roundtable, as humans we have different experiences. Moving forward from this presentation, it might be more inclusive to have a wider range of participants, including representatives from different women's organisations in Turkey as we have a strong women's civil society. It would be very good to have more participation in upcoming events. It is important to be together but some of our colleagues are not with us because of the activities they were involved in during the conflict resolution process. A friend who used to be part of the DPI platform is in prison at this time and we all send her our regards. Elisabeth, she is also part of a group of women who actively participated in peace processes but who now cannot return to their country because of that very reason. As women it is important to retain dialogue and it is important to enlarge these windows and support each other. What did these women in Syria think of their country being used as the battleground of a proxy war?

Esra Elmas: This former participant was supposed to be with us, but she is not because of the reasons we listed. We are almost sure she will be with us again. It's easy to say this when we are on the outside, but unfortunately when there is conflict these issues can come up, which should not be the norm.

Participant Question: The United Nations work in Turkey would be so beneficial if it took the lead in the conflict resolution process in Turkey. DPI did exactly this when they took the step to bring together women in challenging conditions. This is a job that could be done by the UN. To what extent can you contribute to these attempts made by DPI? What do you think about this? Please give us a hand to resolve this conflict.

Elisabeth Scheper: Thank you very much for the questions. They are all excellent questions. First of all, I feel like I need to make a clarification. Sorry, I did not make myself clear in my presentation. The different models of participation are very important, but the different forms are not all UN organised. Most of the consultative mechanisms forums and mass action groups are not UN organised but come from the country mobilising itself. We did though sort of map out the different ways of participation when we developed the guidance on inclusive mediation and if there is an interest I can take you through it later this afternoon.

To answer the first question, the scenarios were developed as the most likely three options that were to come out of the Libyan peace process. With the option that involved security (if the peace process moved forward), we decided to focus on this because of the refugee issue, as there is a lot of focus on security to stop refugees from travelling to Europe. In this context it was what can we do? With the national dialogue scenario, it was a natural process. In general,

it was quite difficult for women to think through the scenarios especially with the security scenario. I was a bit surprised by that because the women felt that they did not have opinions on that, despite security hitting close to home. The security discussions were not how to arm an army but to think how security can be increased in our communities for ourselves. I think this will be very beneficial for your group to discuss and to possibly have a similar exercise, as it will demonstrate where you have common and different views and how a response could be formulated. Like in Syria, women in Libya are very divided among themselves so given the limited space you have its important to maximise the influence you have.

On the question of Syria and as to what women are thinking of the proxy war and the role of the UN. The UN, as you are aware, is a membership organisation. As a result, it is national governments that make up the United Nations, as it is not an independent global government. If the UN is engaged in peace mediation and dialogue processes it is always on the information of national governments. The UN cannot play a formal role in a country if they are not officially invited. With Syria, the real problem was that the government came to the table and was not really interested in negotiating peace because their prime aim was a military victory. If you look at the opposition side as well, they were incredibly divided. It took half a year for them to decide to negotiate and then the group that came forward represented, if I remember well, about 12 per cent of the different groups fighting in Syria. The Syrian government then questioned who they were talking to. If it is not representative, how can we negotiate? In the end, there were only talks about initiating peace talks. There was never really a peace negotiation to begin with because the two parties did not want to meet. They met a few times in the same room but they would only speak through a mediator and never to each other. Therefore,

I fully agree that the UN was not very efficient and that actions have resulted in a regional proxy war. What the UN can do in this context is really limited, but still they are trying.

On the question of the process behind the selection of women on the Syrian advisory group: it is always hugely complicated to have a group in this setting that is 100 per cent female. I hope the following speakers on Colombia will talk about it in their presentations because it is an issue everywhere, especially if the conflict is raging. Then it becomes much more difficult. I cannot think of a better way to reorganise groups. Six or eight women were selected by women groups themselves and the UN also decided to invite some government officials. There was also the geographic representation which I previously mentioned; it was half selected and half elected. However, there are now two problems. The first problem is the idea to create a rotating body. We do not want to create a body of twelve women who represent the country indefinitely. But it is also difficult because these women come to trust each other over complicated discussions and with a rotating body, you have to start all over again in terms of the women understanding each other. The decision to renew two thirds of the advisory board was made last summer or fall when the selection process involved a national advisory board for which 500 applicants were selected.

The second problem involves the outcome. Currently there is not a peace process that is being led by the UN. So, the women have made headway in discussing really complicated issues among themselves and drafting recommendations to the advisors and informing the four working groups. But the whole situation is not an active mediation, so the effects of their work are limited in the end. With that I would recommend that we talk more about the role of women's organisations and perhaps the role of refugees and what the UN can do in terms of sanctions.

There is a lot of anger among women's organisations because they feel as if their country and culture are being destroyed by forces that have no real interest in Syria aside from geo-political reasons. There is also a lot of fear with extremist groups and the victims they are causing. Such groups are concerned that Syrian society will never return to how it once was when the fighting stops. They are also angry with the United Nations because they feel like we need to do more, and I agree.

There was a question involving Syrian women and children eventually returning to their homes. I am not exactly sure how to answer this because I do not work directly on Syria myself, but internal refugees tend to return to their homes once their towns and villages are liberated from the occupying force. But the issues do not go away once this happens. There is a general feeling of insecurity, especially for ISIS-occupied areas, for families returning. This is particularly true for families with young sons as they fear that their children will somehow be associated with the conflict and its violent practices. The government of Syria is also trying to win the war by force through chemical weapons, which remains a concern for families who have returned. The insecurity is high and an issue that is mostly faced by internal refugees or refugees on the border.

The third question involved Turkish women's organisations coming together after they have been politically active. Some are paying a high price and are even being arrested for committing themselves to peace and conflict resolution initiatives. While a continued dialogue is important, it is often difficult for women to work in the patriarchal system. Women are much more powerful than you think. Of course, it's a patriarchal society so it is the official, political, elected, and appointed and other related positions in governance

related institutions that are being monopolised by men. But women play an important role in society. You are the mothers of the sons in power and you are the wives of the leaders. You are thereby in a good position to influence or at least have access to necessary information. If there is interest I can tell you more about the four working groups and the amount of preparation that is being done in the event of an agreement being made this afternoon.

Regarding the question on what Turkish women's organisations can do now, my recommendation is to prepare for a new face of the conflict when there will be some form of national dialogue. Thinking through how you can work on joint messages and what the key areas to be addressed are is important. What I can offer is to give it to you a presentation on Libya I quickly made when you have time or at the end of the day, as there is currently no time. Alternatively, I can also type it up as a summary page. In Libya, the women decided to focus on three priorities in the political process. They wanted to focus on becoming better at influencing the subject of the dialogue, monitor the 'gender-responsiveness' and directly participate on contemporary special measures. For that reason, they set up technical advisory group to prepare narratives for future discussions and negotiations.

Now when I say influencing, I mean they wanted to improve their alliances and networks and secure public support through advocacy strategies, which really focus on media campaigns. This includes sending out surveys on social media to gain new information, to create dialogue and to also gain a sense of peace. They also decided to release joint press releases every month, which were really stimulating to read. Under the gender responsiveness plan they agreed to use advisory groups which involved both elected and appointed positions. This advisory committee was set up to monitor women's

participation in political parties, and how women were doing in government ranks. This will be an ongoing monitoring exercise for half a year. Those are different elements on how you can be engaged.

The second problem involves the outcome. Currently there is not a peace process that is being led by the UN. So, the women have made headway in discussing really complicated issues among themselves and drafting recommendations to the advisors and informing the four working groups. But the whole situation is not an active mediation, so the effects of their work are limited in the end. With that I would recommend that we talk more about the role of women's organisations and perhaps the role of refugees and what the UN can do in terms of sanctions.

To answer the question regarding the scenario discussions of the women's organisations in Libya and how they were produced, these were the three likely scenarios to occur. Somebody asked me as well as to what I would recommend for you to do. I would engage the youth in your work, as well as women. Their combined efforts can bring about hope and enthusiasm, which I think is an important element at this point.

I think with that I have answered most of the questions.

Esra Elmas: Thank you. Would anyone like to add anything?

Participant Question: The Libya case was one where the peace talks were ongoing, correct? The question I have is that usually third parties are not welcome in conflict resolution. So, if you were to design a national dialogue group among women, who would you usually see as facilitators?

Elisabeth Scheper: That is a very good question. The process in Libya was actually post agreement because there was a new agreement negotiated by the United Nations in 2014. To understand why this failed we need to look at the details. The design was to set up a national council of nine leaders with diverse political parties and their three main regions to have diverse geographic representation.

But at the last moment the more progressive political party members decided to step down, which then put a hefty crack in the peace process because the nine-member council was supposed to have three women among them. The consequent council became all men and a mostly Salafist-oriented political party where they ran into huge conflict with the existing parliament and the House of Representatives. It was thereby a post agreement to try and salvage what was left. The UN was and still is a player, but its mediation position is not accepted by all parties. Because of this the office of the UN is in Tunis and not in Tripoli, Benghazi, or any other Libyan city. The whole work with this women's network is being supported by youth representatives and a number of grassroots actors, such as mother organisations who never previously had the opportunity to participate in the political debate.

There is now the understanding that if you really want to start with a bottom up process on political leadership, you have to go for the dialogue. So, in my mind, what I was just describing is UN support to a very indigenous process. The difference to your situation is the UN has their office in Tunis where three women work full time at the UN office who can support this process from abroad. Along with DPI, there are networks that you can decide to set up to help you along with this. You can also organise international support however you need it. Consequently, I think this model is not a UN led one. It is to build support and dialogue from the bottom

up because it seems that officials in Turkey are not really geared to build up a national dialogue at the time. This can change with public support as they can pressure elected officials. Thank you.

Session 2: The Colombian Case

Idun Tvedt, Norwegian Special Representative for the Philippines peace process and former member of the Norwegian facilitation team in Colombia

Ambassador Berger: Before the next speaker begins I would like to just say a couple things on the role of the United Nations. I'm glad to hear there is better involvement from Syrian women, but their involvement is all external. There was even a case where an envoy refused to speak to the women because he thought they were irrelevant. Speaking of the whole Syrian process, I would say: do not have women only meetings. On refugees and the UN, I started my career years ago at a refugee camp in Gaza. Unfortunately, this camp is still there, and the problem has not gone away. There are 65 million refugees, it is not just a problem of the UN but the responsibility of member states, as conflicts, whether they be economic, political, or any other type of crises, need to be solved wherever and whenever they arise. Coming back to Syria, there needs to be a political solution not just a military solution. The ultimate process needs to take place in the context of the UN. I am pessimistic because the Syrian conflict is a proxy war as money, weapons, and fighters are coming in from the outside. If you compare it to the Lebanon war, the influx from the outside was not as big as is in Syria. It is the responsibility of the member states of the UN to ensure that the conflict stops. I hope this answers your question. I am a big fan of the UN as of the EU. Ultimately

the responsibility for solving such crises lies with the national governments.

Sally Holt: Thank you for your words Ambassador Berger and thank you again for your support for this meeting. I would now like to introduce our next speaker. Her name is Idun Tvedt and she was appointed as the special representative to the peace process between the Government of the Philippines and the National Democratic Front of the Philippines. Prior to this, she was an expert on the effective inclusion of gender during the peace process in Colombia. Drawing on her expertise she has just co-authored a new report with colleagues from the Norwegian Ministry of Foreign Affairs published by the Norwegian Centre for Conflict Resolution on the design of the Colombian Peace Process.

Idun Tvedt: Thank you so much to DPI for inviting me and organising this event. It is my first time in Istanbul and I am impressed by the level of engagement and participation everyone is showing. Half a year ago I came back from Bogota where I spent almost four years working on the Colombian peace process and working at the negotiation table in Havana. I have been asked to talk about women's rights and gender inclusion and how the story of the peace agreement of Colombia is a good example and can serve as an inspiration for many. I do believe there is inspiration to be drawn from Colombian women and I am personally inspired by them. I will talk about how women have found ways through multiple failed peace processes over the course of many years to pressure for their interests and influence and how they got closer and closer to the peace table. I will also talk about how they worked across divides and how regional considerations were made. Lastly, I will touch on how the push for gender equality began at the formal peace negotiations in Havana. I will also include some elements from my standpoint as facilitator.

Speaker Idun Tvedt

Norwegian Special Representative for the Philippines peace process and former member of the Norwegian facilitation team in Colombia

Norway participated in all meetings of the Colombian peace process since 2012 as an official facilitator or guarantor together with Cuba. We had a flexible mandate that included capacity-building, logistics, trust-building, conflict resolution, and more active initiatives in terms of crisis. During this it was very important that the two parties themselves set the agenda and led the discussions. The Colombian government and the FARC (Revolutionary Armed Forces of Colombia-People's Army) had previously experienced several failed peace processes and consequently demonstrated a clear political will for peace from the beginning. Gender issues were identified early in the process as a priority area in Norway's facilitation efforts. However, I believe it is mainly thanks to Colombia's vocal, experienced, and knowledgeable civil society, as well as to the negotiations in the delegations of both parties involved

in the peace process, that gender became such an important topic in the talks.

When peace talks officially started in 2012, more than 50 years of internal armed conflict had resulted in more than 220,000 people dead, with more than 80 per cent being civilians. More than 6 million Colombians were forcibly displaced. The conflict has affected men and women differently, however. Men are over-represented in the statistics of homicides, forced disappearances and kidnappings, whereas women were over-represented as victims of sexual and gender-based violence and displacement.

On paper, women in Colombia enjoy a broad range of rights that have been the product of decades of struggle. Progressive legislation, judicial decisions theoretically backed women's rights and addressed sexual and gender-based violence. But structural discrimination and gender-based violence have been strong barriers to equality.

Colombia has experienced numerous peace processes, some of which resulted in the demobilisation of armed groups, with all (with the exception of one) failing. With each new process the women have built on what came before and learnt from it. The few women that were included in the previous peace process with the FARC during the end of the 1990s used their positions to gradually open the current process to more women. After peace talks with the FARC collapsed 2002, there was great disappointment all around. But many women's organisations continued to insist on the need to find political solutions and to prepare the ground for future negotiations. In the absence of peace talks, they worked quietly in regions to address violence and they organised regional and national marches to visualise their demands for peace.

Women also documented and denounced human rights violations. They challenged militarisation and budget priorities that favoured defence and security at the expense of other social needs. They drew attention to the impact of the war on civilian populations and to the importance of a negotiated solution and the need to “humanise” the war with organised campaigns pressured the government and the armed actors to seek humanitarian agreements with the insurgents and demand for political solutions and the release of hostages.

At the regional level, different women’s organisations negotiated local-level ceasefires. Women thereby played a quiet but significant role in mediating conflicts in their communities. At the local level, they prevented violence and displacement, reintegrated minors who were recruited by the armed actors, and protected their communities. They also negotiated with armed groups to lift road blockades and to allow the passage of food, medicine, and people through insurgent, paramilitary, and military checkpoints.

Women articulated the impacts of the war on children, women, and LGBTI. They raised awareness about the extent of sexual and gender-based violence and its impact on the victims, their families, and their communities. In addition, they created global alliances and engage international support in their struggle.

Colombian women pressed and obtained permission to have UN Special Rapporteurs investigate women’s rights in Colombia. During this period, they built on and strengthened networks of women’s organisations across the country and demanded that parties go back to the negotiation table.

In 2010, just after Santos was elected president, the government and the FARC again started talking secretly to try to find a way back

the negotiation table. Both the government and the FARC made a promising start by including women in their small delegations at the very beginning of the confidential phase of the talks. But at the public launch of the peace process in Oslo in October 2012, it was evident that neither of the two delegations had made room for women at the main negotiating table. Men occupied all the seats, apart from the Norwegian female facilitator.

In our role as facilitator, the Norwegian team brought up this issue from the start. It is not always easy to bring this up, as it might seem irrelevant to what the parties are trying to achieve, which is solving a 50-year old conflict with millions of victims. You might want to argue that it is more democratic, that women are impacted differently by the conflict, that women might have both different and complementary perspectives, and that the peace agreement will be more sustainable if women are included. At the end of the day, the argument that resonated the strongest is that the inclusion of women increases the legitimacy of the entire peace process, also in the eyes of the international community. Sometimes we were not effective in our task. But it was our responsibility as a facilitator to raise this issue. The parties own the process, but we also have a responsibility as facilitators.

In order to maximise the impact of this message, we made sure to mention it on different occasions. We had our politicians communicate it if they were meeting with the parties and we allied with experts who wrote non-papers on the issue that we shared with the parties. It can be more effective if the non-paper is adapted to the agenda of the peace talks, for example how the gender perspective can be integrated into the issue of land reform or DDR (disarmament, demobilisation and reintegration).

In the end, I would argue that there was a respect and understanding of the advantages of the inclusion of women and a gender approach in the agreement. This was needed to strengthen the legitimacy the peace process at both the national and international levels.

Women were part of both parties' efforts from the beginning of the negotiations, but their role became more visible over time. One such example is that the FARC even created a website by and for FARC women soldiers, giving them a voice and empowering them.

Throughout the process, Colombian women worked actively to ensure a gender perspective in the peace process, shape public opinion, support a negotiated solution to the conflict, generate analysis and organise inputs to the parties, and build and strengthen their own capacity to engage. They took advantage of every opportunity and mechanism available to participate in civil society conferences, working groups, and have input on the agenda items being negotiated in Havana.

National Summit of Women for Peace: A Game Changer?

The determined engagement of Colombian women helped open the peace process to women and victims across the country. The change came after an important National Summit of Women for Peace in 2013. It was initiated by a group of Colombian women's organisations representing different ethnic, regional, cultural, and political backgrounds. At the summit, around 500 representatives of Colombian women's organisations from Colombians different regions met in Bogotá.

They had agreed on three points: first, to support the peace process; second, to insist on the participation of women at all stages of the

process and to advocate strongly for the inclusion of concerns relating to how the conflict has affected women; and finally, to push for a sub-commission on gender in the talks an important instrument to include women.

The National Summit was fundamental in securing an opening for women as decision makers at the table. Following the Summit, the Colombian government actually appointed two women as plenipotentiary negotiators. Some months later, the parties also established the sub-commission on gender. By the end of the first year of peace talks, FARC women also secured greater participation and visibility on their peace delegation. Women's participation continued to grow, and by February 2015, the FARC delegation in Havana was made up of more than 40 per cent women, including several female commanders, reflecting the gender composition of the FARC as a whole.

From left to right: DPI Council of Expert Member Kezban Hatemi, EU Ambassador Christian Berger, Nancy Prada Prada from the National Centre of Historical Memory in Colombia and Idun Tvedt, expert on the Colombian Peace Process from the Norwegian Ministry of Foreign Affairs

The Gender Sub-commission

Its mandate was to make sure the gender dimension was integrated in the final peace agreement. The sub-commission consisted of members of the two delegations and was assisted by Colombian and international experts, provided by Norway. Establishing such a formalised mechanism to include the gender perspective in peace negotiations was unprecedented.

The commission invited several delegations of women to the negotiations in Havana. Their invitation was following pressure from both rural and urban areas of Colombia to ensure that the negotiations were not one-sided. Their invitation also pushed both negotiating parties themselves

to include women in the peace talks. The gender commission invited a broad spectre of organisations representing various views, political affiliations and ethnic compositions, from both urban and rural areas. These groups contributed concrete input on how the peace agreement could better integrate women's concerns. And they brought women's reality to Havana. They exposed the negotiators to gender-sensitive perspectives and proposals. The format was inspired by the victims' delegations that were invited to Havana to comment and present proposals on victims' rights.

The representatives were also welcomed by the leaders and large parts of the negotiating parties' delegations. This was important, because the heads of delegations made a commitment to integrate the gender approach into the peace talks and could then be held accountable.

The parties also invited victims' delegation groups to Havana. They were the first to be invited and were 60 per cent women. The church,

the university and the UN were involved in the selection process for such delegations. Regional organisations were also consulted to ensure that there was a broad representation of victims. The inclusion of women who had experienced sexual violence in the context of the armed conflict gave voice to an issue that had not been addressed in Havana previously.

In Colombia, negotiations were taking place while fighting continued. This contributed to a unique aspect of the Colombian conflict as negotiations for a peace agreement often begin once there is a ceasefire in place. The delegations urged the government and the FARC to stay at the table until they reached a final accord to end the conflict and to deescalate the violence. Agreements between the Colombian government and the FARC to de-escalate the violence, including through ceasefires, a joint demining initiative, and measures to recover the bodies of the disappeared were messages that were delivered by the victims, women and LGBTI representatives. Partly because of these delegation visits to Havana, the FARC initiated a process of acknowledgement and apology.

The women's movement in Colombia is strong and vocal and women also lead many Colombian NGOs. But some issues separated women's organisations rather than uniting them. In terms of the peace process, there were also differing views on several issues. One of the most sensitive was the question of prosecution and punishment for sexual crimes.

But women's groups and the LGBTI movement managed to unite across ideological and political divides on some fundamental issues.

Women in the FARC

Within the FARC-EP, women comprised approximately 40 per cent of the guerrilla force. At the regional and local levels the organisation had many female commanders and in the field the guerrillas have practised relative equality in their daily lives. The top leadership, however, was been made up exclusively of men and the organisation has not been immune to patriarchal tendencies.

As the peace process approached its end, in 2016 a group of former female combatants from other peace processes were invited to Havana to share their experiences of reintegration into civilian life. Former female combatants from Aceh (Indonesia), Colombia, El Salvador, Guatemala, Northern Ireland, South Africa and Uruguay participated. The women emphasised the opportunities a peace agreement represents, as well as the difficulties in coming back to a society where discrimination and stigmatisation was widespread. It was essential for the gender commission, especially for the FARC-EP women, to be aware of these experiences so it could feed into their own imminent process of reintegration

Gender-inclusive language: The importance of concrete proposals of language

The peace agreement between the Colombian government and the FARC signed in September 2016 was probably the most inclusive peace agreement in history. It gave deserved attention to the rights of women and the United Nations Security Council Resolution 1325 agenda (women, peace, and security), but it also included the rights of members of the LGBTI community.

Partly because of the progressive language, a narrow majority rejected the agreement in a plebiscite held on the following

October 2016. As I previously mentioned, there were various voices speaking out against the peace agreement for its promotion of a so-called gender ideology. The progressive gender language that was incorporated in the agreement was portrayed as threatening to existing traditional family values.

But the provisions in the peace agreement were in line with existing Colombian legislation. The agreement would not have gone further than the progressive normative framework on women's rights and non-discrimination that already exists in Colombia.

Ultimately, the main challenge today is the implementation of the peace agreement. While I have thoroughly talked about the peace process itself, much more could be said about gender provisions in the agreements, such as the reintegration, transitional justice, land rights etc.

Thank you for your time.

Participant Question: I wonder, as a representative of the Norwegian government you were there for international support for a specific case. Can you please elaborate a bit more on your role before, during, and after this process? What is the approach of the international community and what are the specific functions of the international community in difficult periods?

Idun Tvedt: We had a flexible mandate that included capacity-building, logistics, trust-building, conflict resolution, and more active initiatives in terms of crisis. Like statements to the media etc. During this it was very important that the two parties themselves set the agenda and led the discussions. On gender; Using our position as facilitators, we brought in international experts who

provided the parties with concrete advice on gender inclusion. We did the same with international law.

We saw the best results on gender when the parties were working with a concrete agenda. For example, in incorporating gender language in the agreement, there were questions on how gender could specifically be included in agrarian reform. The more specific the aim, the better the result. Support from the international community can thereby be very important. Funding, of course, is an area the international community can help with as it ensures the topic is made visible and that the peace process is given sufficient resources. These are a few ways the international community can help.

Experts Nancy Prada Prada (left) and Idun Tvedt during the session on Colombia

Sally Holt: I would like to say thank you to Idun and close this session now. Thank you, Idun.

Session 2 continued: The Colombian Case

Nancy Prada Prada, National Centre of Historical Memory, Colombia

Nancy Prada Prada: Good morning. In Colombia, as it should be apparent to you when listening to me, we do not speak Turkish or English, so, I have prepared a text that I will now read. I apologise in advance for the distance our different languages can generate.

First, I would like to celebrate the fact that this event is taking place due to importance of the role of women in peace processes. I would also like to thank the Democratic Progress Institute for the kind invitation to participate in this roundtable.

As previously mentioned, I have dedicated myself to research gender perspective and I have worked as coordinator of the Gender Perspective Team at the National Centre of Historical Memory in Colombia for the past six years. I will speak from a position of working with victims as well as from an academic background.

First, I want to tell you how the women's social movement participated actively in the peace negotiations. This was not necessarily because they were invited, but because they had fought to be there. I will then talk about the work of some female victim groups because I believe that their experiences are precious and replicable in other contexts.

Women's Contributions to the Colombian Peace Process

Maria Emma Wills, a colleague of mine at the National Centre of Historical Memory, who would have loved to be here, asks in one of her texts: “is it possible to think that we have, ‘natural’ borders inscribed in our genetic code that impose limits on the suffering that one person is capable of inflicting on another?” Her unequivocal answer is that by “listening to the memories of the victims in the Caribbean region I learned that we don’t.”

From my work with the victims of the armed conflict in Colombia I agree with María Emma when she says: “I listen to the testimonies of the victims and discover through their voices that, in my country, the brutality and ferocity has crossed the limits of what I was able to imagine.”

In Colombia, we suffered from about six decades of war. Only at the end of 2016 a Peace Agreement was signed, which is just a little over a year ago. Am I going to tell you about the contributions made by women last year? No, of course not because the efforts of Colombian women, specifically of victimised women, to build peace began long before the war ended and long before the peace talks had officially even begun. I would like to tell you about the Colombian efforts, specifically of Colombian women, to resist war when they were in the middle of it.

The historical memory work we have been working on dates back to the beginning of the war in 1958. There were at least four armed actors involved in the Colombian war: guerrillas, paramilitaries, security forces and post-demobilised paramilitary groups. It has been a long and complicated war where losses have not yet been fully accounted for.

To date, there have been nearly 300,000 murders, 80,000 missing persons, 25,000 victims of sexual violence, and more than 7 million displaced persons that have been formally recognised. These figures have been overwhelming and as I speak now, we continue to keep counting.

The war in Colombia has had disproportionate impact on the lives of women. There are significant differences between the victimisation of men and women in the framework of the armed conflict, as women have been represented “not as a subject with rights or as an equal with whom equal relationships are established, but as an *object*”⁵⁰

All armed actors in the conflict, although with different modalities and intensities, have committed sexual violence against women, including touching, forced nudity, rape, and sexual slavery, among others. I have said before that the official figures for sexual violence are around 25,000 cases and as you know since many of these crimes are silenced, there is consequently a high rate of under-reporting. The actual number of victims may well be four times greater.

In addition to these specific kinds of violence, women have suffered from violence that does not discriminate between genders, including targeted killings, forced disappearance, threats, dispossession, and displacement, among others. These events, which men have also suffered from, disproportionately impact women's lives due to the unequal role we play in society. For example, rural women who move with their children to the cities do not face the same circumstances that a single man would face, nor likely have the same social capital that he has.

50 Grupo de Memoria Histórica, Informe “TRUJILLO. Una tragedia que no cesa”. Bogotá, 2008, p.44.

However, women have been involved in the social resistance and mobilisation for peace. How is this possible?

Part 1: The Peace Process

In 2011 the “Law of Victims” was enacted in Colombia, which is a model of reparation for the victims of the armed conflict. While the war continued, an institutional framework was created to care for the victims. This law, for example, established The National Centre of Historical Memory, where I work.

In 2012, the negotiating table between the Colombian government and the FARC guerrillas was installed in Havana, Cuba. The first picture of this negotiating table was disastrous with regards to gender because there were no women. Immediately there was a social movement of women who raised their voice to denounce their absence and demanded the appointment of women as negotiators from the President. Soon after and thanks to the insistence of women, a ‘gender sub-commission’ was installed in June 2014. Why sub-commission and not commission? Don’t ask me, but it is indicative of the perception that exists about women. The gender sub-commission in Havana received delegations of female victims where their demands were listened to.

The final agreement for the termination of the conflict consists of six points, and in all of them, the gender sub-commission managed to incorporate different considerations for women.

It was a difficult negotiation until the end and when the agreement was reached, the Colombian people had to go to the polls to vote ‘yes’ or ‘no’ to the peace agreement. The enemies of peace, which always existed, tried to discredit the agreement and move people

towards the 'no' side by explaining that the text was "contaminated" by a "gender ideology". In fact, the 'no' won in the referendum by a marginal difference (50.2 per cent versus 49.8 per cent). It was then necessary to make adjustments quickly after the result. Again, negotiators wanted to get the gender language out of the picture. The defiant reaction was immediate with the slogan: "we won't be taken out of the agreement".

A delegation of women travelled to Havana. I had the opportunity to be a part of this, not as representative of the Centre of Historical Memory, but as part of my activism. Things were lost in the amended agreement, but we managed to save a good part of the differential gender considerations. The overall negotiation process lasted four years, until the final agreement for the termination of the conflict was signed in November 2016.

Now, it is one thing to sign an agreement and another to implement it. We have been at it for a little more than a year and we have many difficulties, to which we have to add the presidential election that will take place next June, which can give a twist to all this, but that is another story.

I want to refer to another path now, which women have also followed before, during, and even after negotiations: the path of memory. In Colombia, an organisation of female victims has made a fundamental commitment to memory. This is another significant contribution to peace made by women and it is one that does not necessarily pass through formal policies.

Together with my colleagues, we think that memory is an ally for peace and that women have taken on the work of memory with particular emphasis. They have devoted many efforts to developing

memory processes, to not forget the past; to dignify the memory of their dead, and their own; and to favor non-repetition by understanding what happened.

Part 2: Concrete experiences of women who build peace by remembering

In 2000, women in the community of Valle Encantado, Córdoba, had banded together to participate in a cooperative project to work the land and create alternatives to feed their families and produce goods. At that time, the paramilitaries recruited some of the youngsters from the community through deceitful practices like offering them jobs on farms. When the mothers realised what had happened, they decided to rescue their children despite the high risk involved during one of the most critical periods of the war. The daughter of a leader reconstructs the memory of this event:

“My mom called all the mothers and other women who wanted to search for their children and snatch them from the paramilitaries. At that time, about the middle of the year 2000, it rained a lot, and the mud reached to our knees - as it still does - but that did not prevent us from organizing a great march to the nest of the *paracos* [paramilitary organisations]. At six in the morning we started the walk, and there were about 200 women who held each other up so they would not fall in the puddles of water in the road, which as usual were not passable. The place they were going to was far away, they had to go through a town called Guasimal, controlled by the paramilitaries [...] My mother went telling the women not to show fear, that they could not be so stupid as to kill so many women. [...] When the terrible commander was in

front of them, and he asked what they were there for, they responded in unison, “Our children!”

Hours later the women returned to Valle Encantado with their sons. Some of these narratives refer to the acts of bravery in which women and men confronted the victimisers in an organised or spontaneous way. Through these actions, the population sought to alter the schemes and intentions of the victimisers. In some cases, that type of defiant action was successful. That was the case of the women in Valle Encantado in whose memories this event lives on as an example of resistance and the capacity to act collectively. Their defiance went so far as to make demands to the Commander and threaten that they would not leave without their children.

That’s how brave Colombian women have been. We can know all this through the memory processes.

In addition to their courage, I would like to highlight other characteristics of women’s resistance, which we know thanks to their memories.

Participants during the session

a. Persistence: The *Sirirí* Operation

In October 1984, Luis Fernando Lalinde, son of Fabiola Lalinde, disappeared. The next day, Mrs. Fabiola searched for her son, which lasted for days, weeks, and then years. Little by little she was able to find support and clues, which allowed her to find out that a military patrol had arrested, tortured, and killed her son in November of 1996. 11 years after his disappearance, Fabiola was finally able to bury her son. The Inter-American Commission on Human Rights condemned Colombia for this case.

Despite the evidence against the military personnel that murdered Luis Fernando, the case remains in total impunity. Fabiola and her family are fighting for justice. This constant, firm and peaceful effort to recover her missing son is referred to by as “Operation Sirirí”.

The sirirí, or Tropical Kingbird as it is known in English, is a small bird that chases the sparrow hawks that take their chicks; the sirirí is so insistent in her pursuit, that very often the sparrow hawks release the chicks. For Fabiola, the sirirí has been a symbol of a constant struggle of a mother to recover the son that was taken from her.

b. Difference: Indigenous women

In Colombia, about 3.5 per cent of the population, approximately 1.5 million people, is indigenous. War has strongly impacted their territories, social dynamics, and their lives in general. Although indigenous communities are not exempt from the dynamics of women's domination, indigenous women have not been passive

subjects in the face of such domination. They have developed strategies to remember through their own voices, and in their own way, challenge the masculine power.

In the Colombian southwest the indigenous Nasa people live right in the middle of a territory coveted by armed groups, which means that they have been living in the middle of a war zone. In 2014, the Nasa women undertook a process of memory to investigate the violence they had suffered during the armed conflict. During the process, which brought together 90 women from the indigenous reservation of Jambaló, the women realised that it was not enough to talk about the violence committed against them by the guerrillas, the paramilitaries, and the soldiers. They also needed to talk about the violence that they suffered from their husbands and other men in the community.

They met for months to chat and weave. Weaving is very important for a Nasa woman because in her worldview she is considered a weaver and organiser of life. At the end of the process, they organised an Intercultural Minga of Women, a sort of collective work action, which lasted three days. During this time about 300 women, and some men who accompanied them, marched through the territory demanding an end to the various kinds of violence they faced. During their journey, the elders spiritually cleansed the land and dressed the trees in fabrics they had made and left commemorative posters for the women who had been murdered. A group of non-indigenous women, from other regions of the country, also participated in the Minga. A group of professionals from the National Centre of Historical Memory also previously supported their work. How do you teach Nasa women to remember? Do you do it for them or do you make it about them? Neither – It was to accompany them in their process. These women built their

memory in their own way, with their rhythms and worldviews. From this place, this also resisted violence. There is no single path. Those differences are recognised, and it is understood that they all add up to the cause of peace and, of course, peace for women.

c. Build bridges. The Mothers of La Candelaria

In 1998, 15-year-old Cristian Camilo disappeared. Years later his mother Teresita Gaviria, discovered that the paramilitaries had murdered him and thrown him into a river. During her search, Mrs. Teresita met other women who were also searching for their children and they kept searching together. Now, 20 years later and they are still helping each other to find loved ones. Today there are about 900 women who stand in front of the Church of La Candelaria in the city of Medellín for an hour every Friday demanding: “We want them alive, free and in peace.” All women are relatives of missing persons. The body of Cristian Camilo has not been found, but many others have.

To achieve this, the Mothers of La Candelaria went to the prisons to talk to the condemned paramilitaries. “In the beginning it was hard,” says one of them, “because I thought that one of those could be the one who made my son disappear, and there I was, silly me, talking to him”. However, this experience transformed them. Another Mother of La Candelaria affirms: “talking to them makes you realise that they are also boys who have had a bad time, and there must be another mother out there suffering for them”.

The Mothers of La Candelaria build bridges with the perpetrators through memory exercises and have invented their own methodology for that. They go to the prisons to make “trees of memory” with

them and thus build a shared memory. Sometimes, the perpetrators suffer, repent, and ask for forgiveness as they understand the dimension of what they did. Sometimes the Mothers forgive them and sometimes they do not. This is a personal decision. The work of the Mothers of La Candelaria is a bridge towards reconciliation.

d. Creativity. The writers of the Phoenix

Lina, an Afro-Colombian woman, lesbian, and mother of two, worked as a teacher when the paramilitaries came to recruit children from her school. She refused to follow their orders. A group of armed men gang-raped Lina while shouting that “they were going to teach her how to be a woman”. As Lina was not intimidated, they came later for her daughter, who also suffered sexual violence and became pregnant because of it.

Sexual violence is devastating. It destroys the body and weakens the spirit. Because of the stigma of sexual violence, women stay silent, and the silence consumes them. Many want to talk, but they are not capable. Lina joined forces with others who, like her, were trapped in suffering and they began to exercise it through writing. Then they looked for help, took writing workshops and learned the technique. Today they are the Phoenix Collective, a group of female victims of war who dedicate themselves to write their stories and teach others to do the same. Not to recount them for someone else to write, but to write them themselves in poems, tales, and stories.

In 2016 they presented their first book entitled “El refugio del Fénix”, which in English translates to the “Phoenix’s Sanctuary”. They already have a second book in print. The work of the Phoenix

Collective is an example that there is no single path or a single language. They heal and create memory through art and through literature.

e. Dignity: Women as political agents

The Patriotic Union, known as UP, is a left-wing political party founded in 1985. This party was well received among the Colombian people and achieved a high number of votes during the 1986 elections, something that upset the powerful elite. In less than ten years after this, the Patriotic Union was exterminated: about 3,000 of its members, who were politicians or community leaders, were killed and those who managed to escape fled the country or submerged themselves in anonymity.

The regular account of this genocide narrates the heroic feats of party men, while women are often referred to as 'the daughter of' and/or 'the wife of'. But this is false. The women militarised along with the men in the party and were protagonists of that political project. A few years ago they undertook a process of memory to recover their agency for history.

After the genocide, they continued to meet clandestinely in their homes, to eat and talk. When many were able to return from exile, they joined these conversations. There, they wove their memory and because of this, we now know of these women who continued to be elected as mayors and councillors, who mobilised neighbourhood recovery processes, and who participated in the ideology design of the party.

The women of the Patriotic Union were not only wives and daughters of the great protagonists of the party, but they were also

protagonists themselves. They build memory to recover the dignity that the masculine history had taken from them. Based on their work they published the book “Women in the Resistance” in 2016 which includes the life story of ten of its most important female leaders.

Persistence, difference, ability to connect, creativity and dignity are some of the characteristics of women's contribution to peacebuilding in Colombia.

Participant Question: Is there a difference between male and female supporters of the referendum?

Nancy Prada Prada: The campaign of the right in favour of the ‘No’ vote was a dishonest campaign. The head of the campaign spoke in front of the media to say that they had intentionally used arguments to ensure people went to vote no and they used lies for this purpose. One of the lies used was to say that the final agreement would include the idea of gender and that this agreement would homosexualise the population. There were a lot of lies related to gender and people believed them. The country knows that there was a manipulation of information so that he wouldn't win. In general, this is a figure which is less important in the following context but in Colombia the majority of the victims are women. It doesn't have the same weight because the majority of the population are women. On the one hand, women have been, in many cases, the survivors of massacres or targeted killing. After the murder or disappearance of their partners they have managed to escape death by taking their children and moving. On the other hand, many of them often suffered from other kinds of violence including sexual violence. But they have survived, and they now tell the stories of what happened. Why are they convinced of this? Because they are

the mothers of the dead. They are the wives of the dead. They have suffered in terms of sexual violence in huge numbers as in 25 million recognised cases I mentioned. The majority of the social movement of women have always been in favour of the peace vote. Of course, the women's social movement in Colombia is not unified. There are differences between the women. There are indigenous women, there are black women, there are lesbian women, there are young women, women of different political sides – women of the right, women of the left; there are many differences. But they have reached an agreement in minor details. For example, they have said that they are not in support of the war. None of them are. They have a lot of differences but there are some points in which they are in agreement and supporting the peace process is one of these things. The participation of women in favour of 'Yes' for the peace agreement has been decisive and when it was said that the idea of gender was going to damage the country they quickly reacted and went to re-negotiate so it was not removed from the peace agreement. They achieved this; the gender idea was not removed from the agreement.

Participant Question: Was it only victims who participated in the fight against the war or did other people participate? For example, writers, intellectuals and other people who did not have victims in their family? What was the profile of those who fought against the war and for peace?

Nancy Prada Prada: Yes. In Colombia we are 45 million people of whom 8 million were victims of the war. Of course, this figure is very large but the majority of people in Colombia were not direct victims of the war, myself included and peace could not be achieved only with the mobilisation of victims. We needed the entire country and the mobilisation of those who were not victims as well. In

Colombia this was very important and the design we constructed included the participation of the victims. It enabled the other part, the 35 million people who were not victims to decide what was happening with peace without taking the victims into account.

The female victims made an enormous effort to ensure that their voices and their way of understanding were considered in the construction of the peace process, but they were not the only ones. Of course, I emphasise their role, but they would have been insufficient if they were the only ones to pull in this direction. I only refer to victims because they are the topic of discussion today. They have experiences which I want to share but of course the academic sector demonstrated and participated. The people who participated in the social movements were not necessarily victims; there was the indigenous movement, the black movement. In Colombia 3.5 per cent of the population is indigenous, but 10 per cent is black. They organised their own mobilisation and many sectors got involved, including teachers, and youth. My attention is particularly drawn to what the victims did, and I want to share it, but we should not think that their role is the most difficult one. They can say for example: 'No, they killed my children, they killed my family'. Despite this, the victims said and thought, if this continues they are going to continue killing. They made an enormous effort to be able to sit down to negotiate. For this reason, I place the emphasis here but of course it was not only the victims who made the peace process possible in Colombia.

Participant Question: Thank you for your presentation. It was very emotional for us too. The first question is related to memory. Is the memory centre a government organisation or a civil society organisation? In Turkey we also have something similar called the 'Saturday Mothers' who are the families of the victims who were

killed in this process. Is there any relationship or contact between the Colombian organisation and the Saturday Mothers?

Nancy Prada Prada: The National Centre for Historic Memory is a state entity. It was created in 2011 with the Law of Victims. The peace process started in 2012 and an agreement was signed in 2016 with the FARC although this was not the only armed faction in the war. There were paramilitaries and with them there had been a process of demobilisation beforehand and more to the side of this process. I won't go in to details, but this created the Law of Victims. With the Law of Victims came the creation of the Centre for Memory even before the end of the war. It is quite a strange model since usually a war should end first and only afterwards would 'memory' be tackled, but not in Colombia. We have been tackling memory for a long time now. Not only the Centre for Memory but also victims themselves. As you can see, the Centre for Memory has been doing work for a long time.

The Centre for Memory needs to produce materials to present to the Truth Commission. The Centre published 60 reports on various themes. For example, in December last year we published a national report on sexual violence in armed conflicts. It was a large undertaking and many reports were published on the topic of enforced disappearances, indigenous victims etc. There were many different themes. And all were materials for the Truth Commission. The Truth Commission in Colombia has important work ahead of it because we have spent all of these years tackling memory. This is important because the Commission is only going to have three years for all these reports. In three years it is hard to tackle memory created during 70 years of war. Therefore, the previous work on memory will be very important here too.

Regarding the Mothers of the Candelaria: they are a group of mothers, sisters or family members of the victims who were inspired by the Mothers of the 'Plaza de Mayo' from Argentina. They learned that something similar had happened to them, so they discussed with them and created the same concept in Colombia. They studied their experience beforehand which was important because they had ideas which helped their cause. In their country things are different but I think this type of space is important. Things can be adapted to each context's reality.

Participant Question: The question was rather about the group in Turkey which was created around 22 years ago. The question was whether the Mothers of the Candelaria have any relationship with the groups in Turkey such as the Saturday Mothers?

Nancy Prada Prada: Unfortunately, I don't know about the groups you have told me about and I know that the Mothers of the Candelaria also do not know them. We have a very close relationship and we have spoken about it, but yes, I would like to get to know them.

Participant Question: Thank you all for your attendance and for that of the EU too. Thank you for your sincere presentation. We would like to know about the political system and how it affected the search for peace. Within the political arena there is a presidential system and a political system – is this beneficial for the peace process? What was the role of the opposition? Did the opposition support the peace process?

Participant Question: What was the participation of the FARC in politics? Was there a negotiation on the electoral system? Does the population support the FARC or not? Does the FARC participate in politics now?

Participant Question: We have heard about the process involving women. Is conflict in Colombia related to gender? Also, was all of Colombia part of the conflict or was it more regional? Did it affect all the population or just parts of the population?

Nancy Prada Prada: Yes, there is a presidential system but there are not only two parties. Various parties exist on both sides – some on the right and some to the left, progressive and in favour of human rights. Our presidential elections are in and currently there are six candidates (five men and one woman) who are the strongest, but in general, there are around ten parties, all from different political spectrums. The opposition in Colombia was led by politicians from the left who basically had an interest in continuing the war, for economic interests for example. Of course, these interests were not publicly divulged. They said other things to get the support of people, for example that the peace agreement would homosexualise the population. The FARC now have presidential candidates. We will see what happens in the elections. I don't think they have a chance of winning, but people have said that it is very important that they are involved. Now we are trying to solve our differences democratically.

Participants during the Question and Answer session

The civil war took very violent forms in some parts of country, more than in others. Not in Bogotá for example. Bogotá is a very large city which has 9 million habitants. In some sectors the effects of the war were noticeable, and others did not realise there was a war. Of course, the armed conflict was felt more in rural areas. The war affected the economy for 70 years. There were some regions more affected by war because of the drug route, but we cannot say that it was just one part of the country which was affected by the war. It was seen in all regions of the country and we have advanced a lot in seeing the impact of the war in different sectors. Today we are talking about women but of course we could also talk about the impact on indigenous people, on children, etc. We have made advances in discovering the impact of for example the war on those from cities and those from the countryside. I want to emphasise the work of 'memory'. It is only through memory work that we can learn about these things and talk about solutions. It might seem that it has been a simple process but in reality, it has been very difficult, even just to get people to sit together and to agree on

minor things. There are tensions, different versions, each person talks from their own point of view of what they have lived through. However, the possibility of getting together to talk, despite not agreeing on anything, is very important.

Participant Question: This is my first time attending a meeting discussing the Colombian experience. I read a document which says that Colombia failed in including elite and middle-class sections of society in the peace process. Which classes participated in the peace process then? Also, after the peace process, what has been the status of the FARC among the population?

Participant Question: There are elections in June 2018. We know that elections have a negative impact on peace agreements in general. Did the parties manipulate the peace process in their election propaganda? What will be the impact on the negotiations?

Participant Question: I did not know that the Centre was a state organisation. Did it start its work at the end of the 1990s? Both sides of the conflict have their own memories. Is it possible to reflect both sides? To what extent do memory works focus on the FARC and to what extent do you include their memories in your work? Members of the FARC were also victims.

Nancy Prada Prada: Polarisation is currently one of the biggest problems in Colombia. The country is completely divided: black/white and left/right. This is why we are conducting such studies – to show that that's not the reality, not everything is right and black. But here we are and elections do not help the situation. Elections deepen polarisation. It is a generalisation to say that the middle class was against the process and the working class for it. It is not easy to divide by class and not possible to make such differentiations. For example, there are universities and centres of

investigation which participated and supported the peace process. We will see the public support for the FARC during the elections. We have the presidential elections in June but the congress elections in May. The FARC has a few candidates. In congress they will likely achieve a few candidates. It is good to include their point of view in the discussion. It is difficult to measure the public support for the FARC. There is propaganda on both sides. Some say they have support and some say otherwise. There is a lot of manipulation during the elections. An example: Colombia will become like Venezuela if the left side wins, etc.

The National Centre of Historical Memory is a state-run organisation which surprises a lot of people. It is a very strange state organisation because it is made up of investigators and not civil servants and this has been the key to its success. The director is a researcher rather than a politician and the around 500 staff members who work at the centre come from universities. It surprises people because they see that the state is normally in favour of other topics of interest, not of working with victims. The key point is that we are a team of investigators who have independence. The head of the Centre negotiated with the president to ensure the Centre had autonomy. Publications for example do not need to be approved by the president. Even though they are not happy all the time the state recognises our autonomy.

The work we do cannot improve with this ongoing polarisation as it goes against our work. Therefore, we cannot get involved in polarisation. The voices of victims are important, but of course they cannot be the only ones covered. The armed forces demand their memory. They ask, 'And our victims?' The soldiers who were assassinated? And the higher classes whose relatives were kidnapped, they have also been victimised. The centre produces reports about

kidnapping. Every time we publish something everyone protests and no one is happy. The FARC, the government. But all voices need to be heard. Which is why we discuss this. We talk about this.

Esra Elmas: I would like to wrap up the whole day. Thank you again to Betty and Idun, and to Nancy for speaking on Colombia. We have many names and faces that all take the opportunity to get together for these meetings. But every time we see new names, it is not a coincidence, it is deliberate. We would like to see some old faces to bring back memories of the old meetings, but we also introduce new people for new memories. Thank you to everyone for attending and spending the day with us. We appreciate you spending an entire day with us, which we recognise is not always ideal given your busy schedules.

The topic of this meeting has been set by recommendations suggested from previous meetings. There are politics from the big 'P' and small 'p', as said in the last meeting, and we can almost say patriarchy is present in various realms of politics. Gender is not something that should automatically qualify or disqualify us from certain areas. This is evidenced by the Northern Ireland example, when there are tough times you are still obliged to do something. You are still under some responsibility with the small 'p'. We can also contribute to this process by demanding normalisation in our daily lives. In relation to this, the politics with capital 'P' and small 'p' naturally follows as we want to create a relationship between the two. As mentioned by one of the participants, there are many small human rights violations and because of this there is a bigger conflict. Everybody wants and strives for comfortable lives and our demand for this is meaningful in politics. I think we should remind ourselves of this. When we make such demands, we want to effectively contribute to normalizing democracy and

its process. We want to share the differences and commonalities among various countries and their conflicts. To some extent, this has been successful. When speaking about Turkey, I'm sure we all have similar criticisms around the type of peace we are speaking of. Democracy is generally discussed as being good for a country and when it is not being implemented, the government is largely criticised. But we all know democracy working well is dependent on more than just a government. You can still have a somewhat democratic society without a democratic government, but with a functioning civil society and the respect of human rights. To ensure that we, as women, are contributing to the functioning of democracy, we have to think about the things we agree on and use this to positively contribute to the eventual Turkish peace process. I am sure one of our participants will have something to add to this later as well. We began by discussing how different models of peace cannot just be copied and pasted into different conflicts. These models must be adapted to suit the environment they are being implemented in. Secondly, based on the Colombian peace process and the intervention of Norwegian diplomats, there is an example demonstrating that a set of helping hands from the international community can be useful in conflict resolution. Thirdly, Nancy's presentation really showed how important it is not to forget painful memories. The Turkish government should implement this, as another participant said yesterday. There is an important responsibility by the state to ensure that such memories are not lost but respected.

Politics and language are tightly interconnected. When a political setting begins to get worse, political parties begin to use destructive language. I think this is a real problem because we do not know how to react to it. Nobody should underestimate the power of their own language. This applies to Turkey and the language used by

the perpetrator or the authoritative individual and it applies to the victim. Of course, victimisation is important to think about because you cannot automatically equate that their actions are right. I am not limiting victims to political movements only, but I am also including NGOs who regularly deal with victims. A woman who has lost her son because he was a soldier is a victim. We have to strike a fine balance with this and by creating a language we can converse better and create a culture of dialogue. We have to cope with this issue of language.

We are currently having a blood bath which is why it is difficult to talk about peace. All experiences so far have showed us that peace processes in similar political environments pose great opportunities to prepare for formal start-up phase of peace processes. I hope that in the case of Turkey we as women can contribute to preparing for this. Thank you again to everyone for attending this meeting.

List of Participants and Speakers

Participants

- **Aşkın Asan** – Former Deputy Minister of Family and Social Policies, Executive Board Member of Turkish Maarif (Education) & Member of DPI's Council of Experts
- **Aslı Tunç** – President of Istanbul Bilgi University Centre for Conflict Resolution Studies
- **Ayşe Betül Celik** – Professor at Sabanci University
- **Ayşe Berktaş** – Member of Central Decision and Executive Board of People's Democratic Party (HDP)
- **Ayşe Böhürler** – Columnist at Daily Yeni Şafak & Founder Member of the Justice and Development Party (AKP)
- **Emine Uçak Ergodan** – Columnist at Sivilsayfalar
- **Evren Ulutaş** – Researcher
- **Fatma Bostan Ünsal** – Academic & Human Rights Activist
- **Filiz Bedirhanoglu** – Deputy Chairwoman of Diyarbakır Industrialists' and Business People Association (DİSİAD)
- **Gülseren Onanç** – Member of Republican People's Party (CHP) Assembly & Founding Member of Dialogue Group
- **Havva Kök Arslan** – Professor at Ankara Social Science Institute
- **Julide Kural** – Actress & Human Rights Activist
- **Kelemet Çiğdem Türk** – Founder and President of the 'Share/Common Dreams Initiative'
- **Kezban Hatemi** – Lawyer, Member of Wise Persons' Committee & Member of DPI's Council of Experts
- **Melda Onur** – Head of Social Rights Association & Former Member of Parliament for Republican People's Party (CHP)
- **Nagehan Alçı** – Columnist at Daily Habertürk

- **Neslihan Akbulut** – Mardin Artuklu University, Department of Anthropology
- **Nilüfer Bulut** – Head of Turkey Businesswomen Association (TIKAD)
- **Özge Genç** – Director of Research PODEM
- **Özlem Zengin** – Chief Advisor to the President
- **Reyhan Aktar** – Head of Diyarbakır Businesswomen Association (DIKAD)
- **Semanur Sönmez** – Deputy News Manager at Channel 7 & News Reporter
- **Şenal Sarihan** – Member of Parliament for Republican People's Party (CHP)
- **Sevtaç Yokuş** – Professor of Law at Altınbaş University & Member of DPI's Council of Experts
- **Yıldız Ramazonoğlu** – Columnist at Daily Karar & Writer
- **Zeynep Alkis** – Member of Central Decision and Executive Board of AK Party
- **Zeynep Jane Louise Kandur** – Member of AK Party Administrative Board, Istanbul Branch

Diplomatic and Other Guests

- **Christian Berger** – Ambassador of the European Union to Turkey
- **Brendan Ward** – Ambassador of Ireland to Turkey
- **Adelaide Aglietta** – Service for Foreign Policy (FPI) – Regional Team MENA (Beirut), Delegation of the European Union to Lebanon
- **Ana Vilellas** – Universitat Autònoma de Barcelona, Programme on Conflict and Peacebuilding, School for a Culture of Peace (ECP)

- **Aycan Akdeniz** – Political Officer (Political Affairs, Press and Information Section), Delegation of the European Union to Turkey

Speakers

- **Nancy Prada Prada** – National Centre of Historical Memory, Colombia
- **Elisabeth Scheper** – Senior Mediation Advisor, United Nations Department of Political Affairs
- **Idun Tvedt** – Norwegian Special Representative for the Philippines peace process and former member of the Norwegian facilitation team in Colombia

DPI Staff

- **Sally Holt** – Deputy Director
- **Esra Elmas** – Head of Turkey Programme
- **Sophie Verbis** – Senior Programme Officer
- **Claire Booth** – Development and Grants Officer
- **Sabena Sandhu** – Programme Intern

İçindekiler

Önsöz.....	107
ARKA PLAN DOSYASI	112
TRANSKRİPT	135
Açılış Konuşması	135
Kezban Hatemi	135
Büyükelçi Christian Berger	137
Birinci Oturum	
Kadınların Barış Süreçlerine Katılımı - Genel Bakış	141
Elisabeth Sheper, Birleşmiş Milletler Siyasi İşler Dairesi (UNDP) Kıdemli Arabuluculuk Danışmanı.....	141
İkinci Oturum	
Kolombiya Vakası.....	161
Idun Tvedt, Filipinler barış sürecinde Norveç'in Özel Temsilcisi, Kolombiya'daki Norveç kolaylaştırıcı ekibinin eski üyesi	161
İkinci oturuma devam: Kolombiya Vakası	
Nancy Prada Prada, Ulusal Tarihi Bellek Merkezi, Kolombiya	173
Katılımcı ve Konuşmacıların Listesi.....	194
Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri.....	198
Yönetim Kurulu Üyeleri	200

Önsöz

Bu rapor, DPI'nın 3 Mart 2018'de İstanbul'da gerçekleşen "Zor zamanlarda diyalog ve çatışma çözümünde kadınların rolü: Birlikte çalışarak ortak meseleleri ele almak" başlıklı yuvarlak masa toplantısında yapılan konuşma ve tartışmaları eksiksiz olarak sunmaktadır. Buna ek olarak hazırlanmış olan bir arka plan dosyası ise Kuzey İrlanda ve Kolombiya'da çözüm ve barış inşası süreçlerini ileri götürmek için kadınlar tarafından başarıyla uygulanan bazı yaklaşım, model ve teknikleri kısaca incelemektedir.

DPI'nın çatışma çözümü serisinin bir parçası olan bu yuvarlak masa toplantısında farklı bölgelerden ve siyasi aidiyetlerden gelen bir grup kadına, en zor zamanlarda dahi kadınların diyalogu sürdürmekte ve barış inşası çabalarına devam etmekteki rolünü tartışabilecekleri bir platform sunulmuştur. Katılımcılar arasında Türkiye'nin ana siyasi partilerinden seçilmiş temsilciler ve üyeler, insan hakları derneklerinin temsilcileri, seçkin iş kadınları, tanınmış gazeteciler ve medya kişilikleri, hukukçular, kıdemli akademisyenler ve sanat ve edebiyat dünyasından isimler yer almıştır.

Yuvarlak masa toplantısının amacı konuya ilişkin geçmiş DPI etkinliklerinde yapılan tartışmalara devam etmek ve onları geliştirmek, gündeme gelmiş sorulara cevap vermektir. Kuzey İrlanda Kadınlar Koalisyonu örneği üzerinden, kadınların toplumsal ayrımları aşarak ortak meseleleri ele almak için birlikte çalışmak konusundaki potansiyel rollerine özellikle değinildi.

İstanbul'da gerçekleşen bu tartışmalar kadınların diyalogu nasıl canlı tutabileceklerine, toplumsal 'normalleştirme' ve çatışma çözümü süreçlerine nasıl faal olarak katılabileceklerine odaklandı; değinilen yöntemler arasında dünyadaki diğer süreçlerin başarılarından ve hatalarından ders çıkarmak da vardı. Konuşmacılar ve katılımcılar kadınların siyasi, dini, toplumsal ve diğer ayrımları aşarak bir araya geldiği ve hem kendilerini, hem topluluklarını etkileyen meseleleri

tartıştıkları örnekleri ele aldı. Kadınların yerel veya gayriresmi siyasi aktörlüğü ve daha resmi veya yüksek düzey siyasi yapılar içinde anlamlı katılım göstermeleri arasındaki ilişki incelendi; iki durumun birbirlerini ne şekilde etkilediği, ve özellikle resmi siyaset yapımı süreçlerine kadınların gündeminin nasıl dahil edilebileceği tartışıldı.

Katılımcılar barış süreçlerine, özellikle de Kolombiya'ya dair doğrudan tecrübe sahibi önemli aktörler ve çatışma çözümü uzmanları ile uluslararası vakaları tartışma fırsatı buldu. Başlangıç oturumunda BM Siyasi İşler Dairesi kıdemli arabuluculuk ve toplumsal cinsiyet uzmanı Elisabeth Scheper, kadınların çözüm süreçlerine yerel ve sivil inisiyatiflerden üst düzey siyaset yapımına farklı düzeylerde katılımlarına ilişkin temel modelleri ve bunların aralarındaki bağlantıları tanımlayarak kullanışlı bir tartışma çerçevesi sağladı. Kendisi aynı zamanda Libya, Somali ve diğer çatışmadan etkilenmiş bağlamlarda kadınların aralarındaki farklılıkları nasıl uzlaştırdıklarına ve birlikte eylem için ortak zemin oluşturduklarına dair somut örnekler verdi. Daha önce Kolombiya'daki Norveç kolaylaştırıcı ekibinin bir üyesi olan Norveç'in Filipinler Özel Temsilcisi Idun Tvedt, Kolombiya'nın barış müzakerelerine kadınların katılımını sağlayan, kadınlar için önemli olan konuların müzakerelerde ele alınmasını ve nihai anlaşmaya dahil edilmesini mümkün kılan resmi ve gayriresmi süreçlere dair son derece ilgi çekici 'üçüncü taraf' tecrübelerini ve bakış açısını paylaştı. Kolombiya hükümetinin Ulusal Tarihi Bellek Merkezi'nde lider araştırmacı olan Nancy Prada Prada'nın etkileyici sunumu ise Kolombiyalı kadınların süregiden şiddete rağmen çatışmaya nasıl direndiklerini ve onu nasıl dönüştürdüklerini, bellek aracılığıyla nasıl barış inşa ettiklerini anlattı. Konuşmacıların tümü sürecin duraksadığı, engellerle karşılaştığı veya resmi siyasal süreçlerde çatışma çözümünü tartışmanın pek mümkün olmadığı güç zamanlarda neler yapılabileceği hususuna özellikle eğildiler.

Kolombiya ve diğer yerlerdeki barış süreçlerine dair ilk elden tecrübe sahibi konuşmacıların paylaştığı bilgiler ve hikayeleri ilgiyle dinleyen katılımcılar, programın topluluk düzeyinde eylemden resmi siyasi süreçlere bir dizi katılım biçimini ve bunların arasındaki ilişkileri kapsamlı bir şekilde ele almasını da takdir ettiler. Uzmanları dinleyen katılımcılar çıkarılan çeşitli derslere ve yüzleşilen zorluklara dair değerli bilgiler edindiler; aynı zamanda Türkiye’de diyaloga ve barışa katkıda bulunmaya devam etmeleri için teşvik edildiler.

DPI geleneğine uygun olarak grupta hem eski faaliyetlerde bulunmuş katılımcılar, hem de ilk kez gelen davetliler mevcuttu; böylece bu konudaki geçmiş DPI etkinliklerinin hatırasının ve bilgilerinin devamı ve aktarılması sağlandı. Hiç şüphemiz yok ki bu konuşmalar sayesinde kadınların güç zamanlarda diyalogu sürdürmek ve toplumsal farklılıkları aşmak için buldukları katılımlara dair yapıcı diyalog sürüyor. Katılımcılar edindikleri bilgileri ve yaptıkları değerlendirmeleri kendi çevreleriyle ve kamu görevlileriyle paylaştıkça bu tartışmalar Türkiye’de kadınların diyaloga ve barış teşvikine daha geniş katılımına dair imkanları da arttıracaktır.

Katılımcılardan gelen geribildirim, farklı arka planlardan ve bakış açılarından gelen kadınlarla etkileşime girme fırsatının önemini yeniden vurguladı. Böylesi bir platform, katılımcılara normalde birbirlerinden ayrı olan siyasi mahallelerinden çıkıp birbirlerini duyma imkanını sağlamakta, normalleşme için çabalama iradesini arttırmaktadır.

Zor zamanlardan geçen AB-Türkiye ilişkileri bağlamında katılımcılar yuvarlak masada AB’nin Türkiye Büyükelçisi Christian Berger’i ve İrlanda Büyükelçisi Brendan Ward’ı görmekten duydukları memnuniyeti ifade ettiler. AB’nin hala Türkiye’yi düşünüyor olduğunu ve farklılıklarına rağmen normalleşme ve çatışma çözümü için çabalayan çok sayıda insanın farkında olduğunu bilmek, bu

çabaların devamını teşvik etmekte ve normalleşmeye dair umutları yeşertmektedir. DPI, toplantıya yaptıkları değerli katılımlarından dolayı Büyükelçi Berger ve Büyükelçi Ward'a teşekkürlerini sunar.

Bu yuvarlak masa toplantısı AB'nin, İrlanda, Hollanda ve Norveç hükümetlerinin cömert katkılarıyla gerçekleşen "Türkiye'de zor bir zamanda kapsayıcı diyalogu desteklemek" projesinin bağlamında planlanan bir dizi etkinliğin ilki olmuştur. DPI bu etkinliğin gerçekleşmesini mümkün kılan tüm fon sağlayıcılarımıza teşekkür eder.

Tecrübelerini ve uzmanlıklarını paylaşan tüm konuşmacılara ve katılımcılara tekrar en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bu etkinlik DPI'nın Londra ve İstanbul ekibi tarafından gerçekleştirildi. Raporun hazırlanma sürecindeki büyük katkılarından dolayı Program Stajyeri Sabena Sandhu'ya özellikle teşekkür ederiz.

İçten dileklerle,

Kerim Yıldız
CEO
Demokratik Gelişim Enstitüsü

Yuvarlak masa toplantısının ardından konuşmacılar ve katılımcılar

ARKA PLAN DOSYASI

I. GİRİŞ

Arka plan

Çatışmanın engellenmesine ve çözümüne kadınların katılımı sürdürülebilir bir barışın inşa edilebilmesi açısından elzemdir, zira nüfusunun yarısının marjinalize edildiği hiçbir toplum ekonomik, siyasal ve toplumsal açıdan gelişemez. — Mary Robinson, eski İrlanda Cumhurbaşkanı

Barış içinde yaşayan paylaşımcı toplumların inşasında, topluluklar arası anlayış ve işbirliği kuran süreçler ve mekanizmalar kadar toplumun tüm kesimlerinin (kadınlar da dâhil) temsili ve anlamlı katılımı vazgeçilmez önemdedir. Hem çatışmanın kadınlar üzerindeki etkisini, hem de barış ve güvenliğin sürdürülmesinde ve teşvikinde kadınların eşit ve tam katılımının önemini tanıyan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi 1325 sayılı kararı (BMGK 1325), çatışma engellenmesi, yönetimi ve çözümüne dair kurumlarda, mekanizmalarda ve süreçlerde kadınların tüm karar verme düzeylerinde temsilinin artırılmasını talep etmektedir.

Bu yuvarlak masa toplantısı, kadınların en zor zamanlarda bile diyalogu sürdürmekte ve barış inşası çabalarını devam ettirmekte oynadıkları rolün tartışılabilmesi için bir platform sağlayacaktır. Kuzey İrlanda ve Kolombiya'dan uluslararası karşılaştırmalı tecrübelerle dayanarak, başka bağlamlardaki çözüm ve barış inşası süreçlerini ilerletmek için kadınlar tarafından başarıyla uygulanan yaklaşım, model ve teknikler ele alınacaktır.

Kadınların katkıları

Kadınların çözüm ve barış süreçlerine tam ve eşit katılımı hem ilkesel, hem de faydacı sebeplerden ötürü gereklidir. Kadınların erkeklerle aynı katılım fırsatlarına sahip olmasını öngören eşitlik ilkesine ek olarak, yakın zamanda yapılan araştırmalar kadınların katılımının genel olarak daha iyi sonuçlarla bağlantılı olduğunu, bu katılımın tüm toplum için kârlı sonuçlanabileceğini göstermiştir.¹ Kadınlar güvenlik, adalet, ekonomik düzelme ve iyi yönetim gibi önemli hususlara dair karar verme süreçlerine katıldıklarında yeni işlerin ve kamu hizmetlerinin yaratılması gibi, barışın getirdiği faydalardan daha doğrudan faydalanabilmektedirler. Bunun sonucu olarak da barışın getirileri topluluklara daha hızlı bir şekilde ulaştırılabilmektedir.²

Kadınlar hem ev içi, hem de kamusal alana dair sahip oldukları tecrübeleri masaya getirerek erkeklere daha farklı, kimi zaman daha bütüncül yaklaşımlar sunabilirler. Kendi evlerinde, gayri resmi ortamlarda ve koşullarda karar vericiler ve arabulucular oldukları için kadınlar güven inşası, diyalog kurma ve ortak hedefleri elde etmek için ayrımları aşarak işbirliği yapma gibi konularda doğrudan tecrübe sahibidir.³ Dünyada kadınların işbirliği yaparak cinsellik ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetle mücadele etmek, eğitim programlarını teşvik etmek, savaştan etkilenmiş topluluklara ekonomik destekte veya insani yardımda bulunmak gibi konularda ortak hedeflerin peşinden gitmelerine dair pek çok örnek bulunmaktadır. Bu sorunlara eğilirken asıl amaçları, çatışmayı çözmek veya barışı teşvik etmekten ziyade ailelerinin, topluluklarının veya toplumun somut ihtiyaçlarını karşılamak olsa bile, birlikte çalışma eyleminin bizzat kendisi topluluklar veya

1 Preventing Conflict, Transforming Justice, Securing the Peace: A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325, UN Women, 2015, p. 41.

2 UN Women, 2015, p. 42.

3 SCR 1325 and Women's Participation: Operational Guidelines for Conflict Resolution and Peace Processes, Initiative on Quiet Diplomacy 2010, p. 18.

gruplar arasındaki güvensizlik ve düşmanlığı azaltarak ilişkileri iyileştirmektedir.

Kimi örneklerde ise kadınların ulusal veya bölgesel düzeyde hak savunuculuğu ve lobicilik faaliyetleri veya eşitsizlik gibi konulara dair diyalog ve tartışma alanı açan çeşitli sanat girişimleri gibi çeşitli yöntemler aracılığıyla barış için güçlerini birleştirip doğrudan harekete geçtikleri görülmektedir. Yerel düzeyde kadınlar kendi toplulukları içerisinde şiddete karşı bir araya gelmişlerdir; bunu bazen eğitim girişimleri sayesinde, bazen ise aile üyelerinin çatışmaya katılmasını engellemek için bizzat çalışarak yapmışlardır. BMGK 1325'in uygulanmasına ilişkin 2015 tarihli bir BM Kadınlar raporunun da kaydettiği üzere, “Yerel ve ulusal düzeydeki (yani ‘ikinci kanal’) eylemler —ki bunlar pek çok kadının barış için gösterdiği çabayı veya topluluklarında şiddetin yayılmasına karşı direnci artırma girişimlerini kapsar— resmi ve ulusal düzeydeki çözüm ve barış süreçleri kadar önemli olsalar da çoğu zaman ihmal edilmektedir. Dolayısıyla kadınların barış süreçlerine katılımını arttırmak, ‘siyasal’ tanımının parametrelerini değiştirmeyi gerektirebilmektedir.”⁴

Bu yuvarlak masa toplantısı kadınların kendilerini ve topluluklarını etkileyen ortak sorunları ele almak amacıyla dini, toplumsal, siyasi, etnik ve diğer ayrımları aşarak bir araya gelmek suretiyle zor zamanlarda diyalogu nasıl sürdürdüklerini ve toplumsal ‘normalleşme’ sürecine nasıl katkıda bulduklarını inceleyecektir. Bu esnada farklı arka planlara ve bakış açılarına sahip kadınların bir arada çalışmasının ortaya çıkardığı zorlukları tespit edecek, diğer vakalardan çıkarılan dersleri —örneğin kilit meselelerde fikir ayrılığı yaşan kadın siyasi aktörlerin ortak noktaları tespit etmek suretiyle bu meselelere dair ortak bir ses geliştirmesi gibi— değerlendirecektir. Yuvarlak masa toplantısı, DPI'nın bu konuya dair geçmiş etkinliklerindeki tartışmaları da sürdürecektir; söz konusu geçmiş etkinliklerde Kuzey İrlanda Kadınlar Koalisyonu'nda yer almış konuşmacılar kendi

⁴ UN Women, 2015, p. 54.

tecrübelerinden edindikleri bilgileri paylaşmışlardır. Paylaşılan tecrübeler arasında topluluklar arası işbirliğini mümkün kılmak için büyük 's' li değil küçük 's'li siyasetin önemi, ve bölünmeye yol açabilecek meselelerin 'insanileştirilmesi' nin gerekliliği yer almıştır. Kadınların topluluk düzeyindeki barış süreçlerindeki katılımının ve liderliklerinin resmi, birinci kanal süreci sürdürmekte çok etkili olduğu Kolombiya tecrübesine de değinilecektir.

Kadınların etkili katılımının desteklenmesi

Kadınların çözüm ve barış inşası süreçlerine katılımının barışa katkıları bariz olsa da dünyanın dört bir yanındaki kadınların etkili katılımının önünde bir dizi engel mevcuttur. Bu engellere örnek olarak kadınların kapasitelerinin ve becerilerinin gözardı edilmesi veya küçümsemesi, ya da siyasette yer alan kadınların daha 'yumuşak' siyaset alanlarına itilmesi gösterilebilir. Kadınların toplumdaki rollerine dair algılar, ailelerinin ve topluluklarının (gerçek veya beklenen) tepkileri, ataerkil yapılar, kurumsal kültürler, yönetim ve karar verme çevrelerinde kadınların marjinalize edilmesi gibi bir dizi faktör kadınların sıklıkla karşılaştıkları zorluklar arasında yer almaktadır. Bu engeller bazen de öznel: kadınların kendi becerilerini ve tecrübelerini fark etmedikleri, kendi yardım ve katkılarına değer vermedikleri, veya katılımlarının ait oldukları dini ve toplumsal normlara karşı gelebileceğinden endişelendikleri durumlar da olmaktadır. Dolayısıyla kadınların çözüm ve barış inşasına kendilerini rahat hissettikleri biçimlerde katılımlarının sürekli olarak desteklenmesi ve teşvik edilmesi gerekmektedir.

Yuvarlak masa toplantısında kadınların çözüm ve barış süreçlerine katılımını arttırmanın ve desteklemenin yolları üzerine düşünülecektir; bu yollar arasında güçlendirme veya özgüven inşası girişimleri, teknik eğitimler veya beceri eğitimleri, ve kadın gruplarının sosyal yardım faaliyetlerinin desteklenmesi yer alabilir.

Yerel veya gayriresmî ve resmi siyaset yapımı süreçleri arasındaki ilişki

Kadınlar barış müzakerelerine ve barış inşasına hep katkıda bulunmuşlardır, ama katılımları hep gayriresmi düzeyde olduğundan resmi barış yapımcılar ve barışı sağlayanlar tarafından nadiren fark edilmişlerdir. ⁵

Kadınların topluluk temelli barış inşası faaliyetlerinde, taban bazında gösterdikleri liderliğe dair çok sayıda örnek mevcuttur. Kadınların topluluklarındaki ortak sorunlara dair yerel düzeyde örgütlendikleri, veya ulusal ve ulusal-altı düzeyde hak savunuculuğu ve lobicilik yapmak için işbirliğinde buldukları durumlarda, sahip oldukları sorunlar ve öncelikler, resmi siyaset yapımı süreçlerine doğrudan yansımamaktadır. Resmi ve gayriresmi süreçler arasında bağlantılar her zaman mevcut değildir ve bazı durumlarda siyaset yapımcılar ya da uluslararası camia bu bağlantıların gerekli ya da faydalı olmadığını savunmuşlardır. ⁶ Fakat yine de kimi örneklerde kadınların tabandaki barış yapımı süreciyle ulusal siyasi süreçler arasında bağlantı kurmakta başarılı oldukları görülmektedir. Örneğin Uganda'da resmi süreçlerden dışlanan kadınlar köylerde ve semtlerde kadınlara ait 'barış masaları' kurarak buralardaki istişarelerin hem Uganda hükümeti ile Tanrının Direniş Ordusu arasındaki 2006 tarihli Juba sürecine, hem de peşi sıra gelen ulusal iyileşme ve kalkınma planına yansımaları sağlamışlardır. ⁷

Dolayısıyla bu yuvarlak masa toplantısının temel amaçlarından biri kadınların yerel veya gayriresmi siyasi faillikleri ile daha resmi veya üst düzey siyasi yapılar arasındaki ilişkiyi incelemektir: bu süreçler birbirlerini etkilemekte veya tamamlamakta mıdır, eğer öyleyse bunu nasıl yapmaktadır, ve bilhassa, kadınların gündemi resmi

⁵ UN Women, 2015.

⁶ SCR 1325 and Women's Participation, p. 19.

⁷ Marie O'reilly, Andrea Ó Súilleabháin, and Thania Paffenholz, Reimagining Peacemaking: Women's Roles in Peace Processes, New York: International Peace Institute, June 2015, p. 7.

siyasi süreçlere ve siyaset yapımı süreçlerine nasıl dahil edilebilir gibi bir dizi soruya cevaplar aranacaktır. Katılımcılar aralarında Kuzey İrlanda Kadınlar Koalisyonu'nun kadınların katılımı ve haklarını siyasi gündemin en tepesine çıkarmakta ve eşitlik, insan hakları ve geniş kapsayıcılık gibi ilkelere dayalı pek çok konu başlığının nihai barış anlaşmasında yer almasında oynadıkları rolün de bulunduğu bir dizi uluslararası tecrübeyi dinleyecektir. Kolombiya'da kadınların topluluk düzeyindeki barış süreçlerine katılımı ve bu süreçlerdeki liderlikleri de benzer bir biçimde resmi süreçleri desteklemiş ve tamamlamıştır. 2016 tarihli, bilhassa toplumsal cinsiyet bakış açısının uluslararası bir ilke olarak sarıh biçimde dâhil edildiği ilerici hükümlerin yer aldığı kapsamlı barış anlaşması sayesinde Kolombiya da kadınların etkin katılımına dair olumlu bir örnek olarak görülmektedir. Anlaşmada yer alan bir 'etnik bölüm' sayesinde ise yerel ve Afrika kökenli halkın haklarının toplumsal cinsiyet, aile ve nesile dair bir perspektiften korunmasını ve teşvik edilmesini sağlayacak önemli teminatlar içermektedir.⁸ Bu iki vakaya aşağıda kısaca değinilecektir.

II. KUZEY İRLANDA VAKASI

Kuzey İrlanda'daki çatışmanın kökenleri İngiltere ve İskoçya'dan çoğunluğu Protestan olan yerleşimcilerin bölgeye gelip çoğu Katolik olan yerli İrlandalı halkı kısmen yerlerinden etmelerine dayanmaktadır.⁹ İrlanda'nın 1921'de bölünmesinin ardından Kuzey İrlanda'daki Katolik azınlık kendilerini ezilen bir azınlık olarak görmeye başlamış, Protestanlar ise siyasette üstünlük sağlayıp daha fazla medeni haklara sahip olmuşlardır. Genel olarak baktığımızda, 'Milliyetçi' ve 'Cumhuriyetçi' olarak da bilinen Katolikler birleşik bir İrlanda isterken (tabii bu isteğin herkes için geçerli olduğu söylenemez) Protestan 'Birlikçiler' veya 'Kraliyetçiler' Kuzey

8 Charo Mina-Rojas, NGO Working Group on Women, Peace and Security, speaking at the UN Security Council Open Debate on Women, Peace and Security, on Friday 27 October 2017.

9 Kate Fearon, Northern Ireland's Women's Coalition: Institutionalising a Political Voice and Ensuring Representation, Conciliation Resources, 2002.

İrlanda'nın Birleşik Krallık'a bağlı kalmasını istemiştir. İki grup arasındaki eşitsizliklerin ele alınmaması şiddetle sonuçlanmıştır. 'Sorunlar' olarak da bilinen şiddet dönemi otuz yıl boyunca sürmüştür (1968-1998) ve aralarında sivillerin, paramiliterlerin, güvenlik kuvvetlerinin ve askerlerin de olduğu 3700'den fazla kişi bu süreçte hayatını kaybetmiştir.¹⁰ Öldürülenlerin yaklaşık 200'ü kadındır.¹¹ Çatışmaya siyasi bir çözüm bulma çabaları 1998'de Hayırlı Cuma Anlaşması olarak da bilinen Belfast Anlaşması'nın imzalanmasıyla nihayet bulmuştur.

Sorunlar Dönemi esnasında erkeklerin şiddet sebebiyle ölmesi kadınlara kıyasla daha yüksek bir ihtimal olsa da, kadınlar sıklıkla şiddetin uzun vadeli etkilerine ve sonuçlarına maruz kalmıştır. Bu barış süreci bağlamında, çatışmanın iki tarafında yer alan, barış ve adalet konularına nasıl yaklaşılacağına dair fikir ayrılıkları yaşayan kadınlar nihayetinde bir araya gelerek topluluklarında şiddeti sonlandırabilmek için işbirliği yapmışlardır.

Gayriresmi süreçler: toplulukların kalkınması

Çatışmanın her iki tarafında yer alan kadınların farklı gerçekliklerde yaşadıkları, sorunların nasıl kavramlaştırılacağına dair anlamadıkları ve karşı tarafı stereotipleştirerek meseleyi "biz ve onlar" basitliğine indirgedikleri, iktidar sahiplerine ve iktidarın nasıl kullanıldığına odaklanmaktansa "düşman"a odaklandıkları söylenegelmiştir.¹² Çatışmanın iki tarafında yer alan kadınların bölünmüşlüğü anlaşılır olmakla birlikte, aynı tarafta yer alan kadınlar arasında da derin bölünmeler söz konusu olmuştur. Barışın gelmesi gerektiğine herkes katılsa da, nasıl bir barış ve nasıl

10 Presentation by Will Devas, CEO of the Glenree Center for Peace and Reconciliation, at a DPI Roundtable. See: Conflict Resolution, The Irish Experience: Comparative Study Visit Report, Dublin, Ireland, 15-18 February 2015", p. 7.

11 Valerie Morgan, Peacemakers? Peacekeepers? Women in Northern Ireland 1969-1995, INCORE, 1996, n.p.

12 Presentation of Avila Murray at a DPI Roundtable. See: The Role of Women in Peace Processes and Conflict Resolution: A Comparative Case Study of Northern Ireland - Roundtable Meeting Report, p. 16-18.

bir adalet istendiğine dair sorulara farklı cevaplar verilmekteydi. ¹³

‘Karşı taraf’la yaşanan bu ayrılığın üstesinden gelmek, bir yandan da topluluk içi ayrışmaları çözebilmek amacıyla kadınların ayrımları aşarak Protestan ve Katolik olmalarından bağımsız olarak iki tarafın da önemseydiği sorunları ele almaya ve barış için işbirliği yapmaya başlamaları gerektiği belliydi. Farklı topluluklardan kadınlar birbirleriyle iletişim kurarak bu meseleleri tartışmaya başladılar. Örneğin konut problemleri herkes tarafından tanınıyordu, zira çatışma sebebiyle binlerce insan evlerinden çıkıp konut imkânları daha kötü olan bölgelere taşınmak zorunda kalmıştı. Eğitim de öncelikli bir konuydu, zira çoğu kadın okulu küçük yaşta bıraktığı için iki taraftaki kadınlar da çocuklarına ödevlerinde yardım etmeleri için gereken okuryazarlık veya matematik bilgilerine sahip değildi. ¹⁴

Bu ortak sorunlar tespit edilerek tartışılmıştır, bu esnadaki diyalog ise yerel bir topluluk kalkındırma modeli olarak kadın merkezlerine odaklanmıştır. ¹⁵ 1980’lerde geliştirilen bu merkezler kadınların ortak olarak bir araya geleceği ve topluluğun ihtiyaçlarının ifade edilebileceği alanlar açmıştır. Peşi sıra tesis edilen örgütlerde asıl gözetilen amaç bu olmaya başlamıştır. Buna bir örnek olarak Kadın Bilgi Grubu verilebilir; bu örgüt farklı topluluklardan kadınları her ayın son cuması bir araya getirerek bir konu hakkında tartışmalarını sağlamış, böylece kadınların birbirlerini tanımalarını mümkün kılmıştır. ¹⁶ Bu tür buluşmalar iki tarafın işlemiş olabileceği herhangi bir şiddet olayından bağımsız olarak yapıyordu. Katılımcı kadınlar, “eğer bir tarafta yaşanan bir saldırı için toplantılara ara vermemiz gerekirse o zaman diğer topluluklarda yaşanan benzer

13 The Role of Women in Peace Processes and Conflict Resolution: A Comparative Case Study of Northern Ireland Round Table Meeting Report, Democratic Progress Institute, 2017, p. 18.

14 Ibid, p. 21.

15 Amanda E. Donahoe, Wee Women’s Work: Women and Peacebuilding in Northern Ireland, University of Denver, 2013, p. 15.

16 The Role of Women, Round Table Meeting Report, Democratic Progress Institute, 2017, p. 21

olaylar için de ara vermemiz gerekirdi” diye düşündüğü için bunun böyle olması kararlaştırılmıştı.¹⁷

Topluluk düzeyinde gerçekleşen bu tür tartışmalar, topluluklardan önemli şahısların bir araya getirilip arabulucu seçilmesine ve bu sayede kadınların birlikçilerle milliyetçiler arasındaki tartışmalara kolaylaştırıcılık yapmalarına imkân tanıdı. Bu arabulucular daha sonra protestolar ve yürüyüşler esnasında yerel polisle birlikte çalışarak diyalog için bir kanalın her zaman açık kalmasını sağladılar.¹⁸ Kadın grupları tarafından organize edilen bu tür sürekli diyaloglar, duvarları yıkmayı ve tarafların birbirlerini tanımalarını sağlamayı amaçlıyordu. Sorunlar Dönemi'nin başlangıcında ortaya çıkan şiddeti durdurmak için 1969'da Belfast'ta sözde 'barış duvarları' inşa edilmişti, bu duvarların bir tarafında yaşayanlar yüzde 99 Katolik Cumhuriyetçi iken diğer tarafta yaşayanlar yüzde 99 Protestan birlikçilerdi.¹⁹ Başlangıçta sadece altı ay ayakta kalması beklenen geçici bir çözüm olarak inşa edilen bu duvarlar, hemen etki göstermeleri sebebiyle kalıcı hale geldiler ve sayıları arttı (2017 yılında sadece Belfast'ta 57 duvar var).²⁰

Bu bölünme ve ayrışma iki grup arasında yaşanabilecek doğrudan şiddet olaylarını engellese de uzun vadede tarafların birbirlerine yabancılaşmasına ve birbirlerine dair basmakalıp önyargılı düşüncelere sahip olmalarına sebep oldu.²¹ Barış duvarlarının sebep olduğu somut ve sembolik duvarları yıkmaya çalışan kadınlar, duvarın öteki tarafına geçerek oradaki yaşamın nasıl olduğunu anlamaya ve ortaya çıkmış basmakalıp önyargıları yıkmaya çalıştılar.²²

17 Ibid, p. 22.

18 Maryann Ford, Women's Role in the Resolution of Northern Ireland Conflict, Conciliation Resources, 2002, p. 4

19 The Role of Women, Round Table Meeting Report, Democratic Progress Institute, 2017, p. 16

20 Ibid, 16.

21 Ibid, 17

22 Ibid, 22

Bu çabalar zaman içinde toplumun düşüncelerini etkilemeyi başardı ve işbirliği ve birlikte yaşamının yüksek düzeyde gerilim ve şiddet içeren ortamlarda bile mümkün olduğunu gösterdi.

Böylece kadınlar birbirleriyle iletişim haline geçtiler ve topluluk düzeyinde barışı desteklemeye başladılar. Bu aşamada artık pek çok kadın, çabalarını bir üst düzeye taşımak ve siyasete girmek konusunda kararlıydı.

Resmi Süreçler: Kuzey İrlanda Kadınlar Koalisyonu

Kuzey İrlanda Kadınlar Koalisyonu (KİKK) Kuzey İrlanda barış sürecine kadınların resmi katılımının muhtemelen en iyi örneğidir. 1996'da barış görüşmeleri için yapılacak seçimlerden altı hafta önce kurulan KİKK, geçmişte çeşitli kadın mücadelesi örgütlerinde görev almış kadınlar tarafından kurulmuş bir kadın siyasi partiydi.²³ Partinin kurulma sebebi, eğer kadınlar bir siyasi parti olarak kendilerini örgütlemezlerse, yakın zamanda gerçekleşecek olan Kuzey İrlanda seçimlerinin peşi sıra tamamen erkekler tarafından yönetilen ve sürdürülen bir süreç yaşanacağı gerçeğiydi. Bu zamana kadar kadınların siyasete resmi katılımı düşük olmuştu, 1970'ler ve 1990'lar arasında barış müzakerelerine dahil olmuş, faal bir siyasi partide yer alan sadece bir kadın vardı. Dahası, Hayırlı Cuma Anlaşması için yapılan müzakereler esnasında müzakere masasında temsil edilen ilk on siyasi partinin hiçbirinin kadın bir temsilcisi yoktu.²⁴

23 Dr Margaret Ward, *From Negotiation of the Peace to Implementation of the Peace Agreement: A Gender Analysis of the Northern Ireland Experience*, Organisation for Security And Cooperation in Europe, n.d., p.1. Note: Founders included DPI's Council of Experts member, Monica McWilliams.

24 UN Women, 2015, p. 50.

Kurulan kadın partisi, detaylı bir politikalar listesi oluşturmaktansa üç adet temel ilke benimsemeyi tercih etti. Kapsayıcılık, eşitlik ve insan hakları ilkeleri bölünmüş bir toplumun tüm taraflarından kadınları bir araya getirmek için bir platform olarak kullanıldı.²⁵ Kadınlar, işleri farklı bir biçimde halledebiliyor olmalarına özellikle dikkat çektiler.²⁶ Tarafların esasen anayasal ve kurumsal değişikliğe odaklandıkları bir ortamda başlangıçta usule dair konularda önerilerde bulunan Koalisyon, daha sonraları gündemi genişleterek sadece çatışmanın iki tarafında da yer alan kadınların sorun olduğunu görebildikleri bir dizi toplumsal sorunu da ön plana çıkardı. Buna örnek olarak “şiddetten etkilenen gençler” için eklenen ve “uluslararası en iyi uygulama kriterlerine dayanan topluluk temelli özel inisiyatifler geliştirilmesi”ni öngören madde örnek gösterilebilir.²⁷ Çoğu genç erkeğin rol modelleri paramiliterler ve cepheye aktif çatışma halindeki kişiler olduğu düşünülürse anneler, kız kardeşler ve diğer kadınlar çatışma sonrası ortamda değişiklik sağlanabilmesi için tavırların da değişmesi gerektiğine inanıyordu.

Barış anlaşmasının nihai haline kavuşmasının ardından Hayırlı Cuma Anlaşması'nın referenduma gitmesi gerekiyordu. KİKK anlaşmayı destekleyerek ve teşvik ederek barış sürecinin bu aşamasında dahi önemli bir rol oynadı. Topluluk düzeyinde kurdukları ilişkileri ve bağlantıları kullanan KİKK, milliyetçilerle ve birlikçilerle, örgütlü sivil toplumla ve sıradan vatandaşlarla iletişim kurmayı başarabiliyordu.²⁸ Parti üyeleri anlaşmanın halk tarafından anlaşılabilir, yalın bir dilde kendini ifade eden bir sürümünü hazırladılar; böylece anlaşmanın içeriğini herkes okuyup anlayabilecekti. Bunun yanı sıra KİKK üyelerinin kamu önünde gerçekleşen tartışmalara katılıp “anlaşmaya evet” kampanyasını

25 A Pot Pouri of Civil Society Action for Conflict Transformation and Peacebuilding Report, Democratic Progress Institute, 2013, p. 27.

26 Dr Margaret Ward, From Negotiation of the Peace to Implementation of the Peace Agreement: pp.2.

27 University of Notre Dame, Reparations: Northern Ireland Good Friday Agreement, Strand Three: Reconciliation and Victims of Violence, 2007, n.p.

28 Maryann Ford, Women's Role in the Resolution of Northern Ireland Conflict, 2012, p. 4.

desteklemeleri anlaşmanın Kuzey İrlanda'da yüzde 74 oranında "evet" oyu olarak kabul edilmesini sağladı.

Kuzey İrlanda Kadınlar Koalisyonu'nun Etkisi

KİKK erkeklerin çoğunlukta olduğu partilerin yanında küçük kalsa da karar verme güçleri yerindeydi, zira müzakerelere diğer siyasi partilerle aynı düzeyde iştirak ediyorlardı ve nihayetinde anlaşmada kendine yer bulan pek çok konunun dâhil edilmesi için ısrar edebilecek bir konumdalardı.²⁹ Hayırlı Cuma Anlaşması'nın barış müzakerelerine yaptıkları katkıların da ötesinde, koalisyonun çabalarının sonuçları referandum sonrasında da görülmeye devam etti. Hemen fark edilen etkilerden biri kadınların seçim siyasetine katılımına dairdi. Diğer siyasi partilerde yer alan kadın üyeler partileri içinde daha yüksek bir profile kavuştular ve Kuzey İrlanda Meclisi'ndeki her on vekilden ikisi kadın oldu. Kadınlar Koalisyonu'nun taban ve topluluklar düzeyindeki çalışmaları, sivil toplumun resmi siyasi müzakerelere katılmasının ve bu müzakereleri yönlendirmesinin mümkün olduğunu gösterdi.³⁰

KİKK işbirliği temelinde işleyen bir süreç aracılığıyla eşitlik, insan hakları ve geniş kapsayıcılık için mücadele etti; bu esnada kadınların katılımını ve kadın haklarını siyasi gündemin³¹ en üstüne yerleştirerek bu konuların barış anlaşmasına dâhil edilmesini sağladı. 1998 Hayırlı Cuma Anlaşması'nın iki hükmü kadınlara yönelikti, bunlardan 75. madde, toplumsal cinsiyeti, kamu yetkililerinin eşitliği teşvik etmesi gereken dokuz alandan biri olarak tanımladı.³² İnsan Hakları Komisyonu ve güvenlik tedbiri olarak yerleştirilmiş diğer mekanizmalar, örneğin Kuzey İrlanda Eşitlik Komisyonu, işe alımda adalet ve sosyal yardım gibi alanlarda ilerici yasaların

29 UN Women, 2015, p. 50.

30 Peace Women, Northern Ireland: UNSCR 1325 in Northern Ireland: Opportunities, Challenges and Complexities, 2012, n.p.

31 UN Women, 2015, p. 50.

32 Peace Women, 2012, n.p.

çıkarılmasını sağlamıştır. ³³ KİKK şiddete karşı önleyici tedbirlere odaklanmış, kadınlara yönelik şiddet davalarında da aktif olarak çalışmıştır.

Sonuç

Tarih bize kadınlar tarafından ve kadınlar için inşa edilmemiş herhangi bir barışın gerçek ve kalıcı faydalar sağlamasının çok zor olduğunu öğretti. — Hillary Clinton, Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu'na yaptığı konuşmadan

Kadınların barış süreçlerine katılımı kapsayıcı bir barış sürecinden çok daha fazlasını mümkün kılar: bu katılım sayesinde toplumsal dönüşüm araçlarının geliştirilmesine yönelik fırsatlar oluşur. Kuzey İrlanda barış süreci esnasında resmi ve gayriresmi süreçlere dâhil olan kadınların yarattığı etkiye baktığımızda bunu görürüz, zira kadınların sürece iştiraki aslında ilk olarak birbirleriyle iletişim kurmalarıyla ve birbirlerine dair sahip oldukları önyargıları dönüştürmeleriyle başladı. Din ya da mezhep farklılıklarından bağımsız olarak aynı sorunlara sahip olduklarını anlayan kadınlar, topluluklarındaki önde gelen şahıslarla ilişkiler kurarak iki taraf arasında süregiden bir diyalog olmasını sağladılar. Bunun sonucunda KİKK kuruldu, böylece kadınların siyasetteki varlıkları ve katılımı kurumsallaşmış oldu. Kadınların barış sürecine katılımı, barış süreçlerinin başından sonuna etkili bir şekilde katkı sağlayabileceklerini göstermiş oldu.

33 Ibid

III. KOLOMBİYA VAKASI

Arka plan

Kasım 2016'da Kolombiya hükümeti ve Devrimci Silahlı Güçler (FARC) dört yıl süren bir müzakere sürecini, 52 yıldır devam eden çatışmayı sonlandıran bir barış anlaşması imzalayarak tamamladılar. Üzerinde mutabık oldukları barış anlaşması, toplumsal cinsiyetin merkeze oturtulmuş olması açısından türünün dünyadaki ilk örneğiydi. Müzakereler esnasında kadınlar daha önce görülmemiş ölçüde önemli bir rol oynadılar ve kadınların sürdürülebilir barışa katkıları gelecekteki barış süreçleri için önemli bir örnek olarak kullanılabilir.

Çoğu çatışma durumunda olduğu gibi, Kolombiya'daki çatışmada da kadınlar, erkekler, kız ve erkek çocukları şiddetten farklı biçimlerde etkilendiler. Çatışmada ölenlerin çoğu erkek olsa da kadınların ve kız çocuklarının 'cinsel şiddet, tecavüz, kölelik, zorla çalıştırılma, fuhuş ve kürtaj'a maruz bırakılması erkekler göre daha olasıydı.³⁴ Kadınların Kolombiya sınırları dâhilinde yerinden edilmiş nüfusun çoğunluğunu oluşturması, özellikle kırsalda yaşayan ve ataerkil toprak kanunları sebebiyle resmi belgelere veya tapulara sahip olmayan kadınlar için, daha da büyük sıkıntılar çıkardı.³⁵

Gayriresmi süreçler: Zirveler ve Yürüyüşler

2013 sonlarında gerçekleşen Ulusal Kadınlar ve Barış Zirvesi, kadınların Kolombiya barış sürecindeki katılımının başlıca emaresi olarak görülmektedir. Yaklaşık 450 Kolombiyalı kadın Bogota'da bir araya gelerek barışa yönelik faaliyetlere dâhil edilmeleri için çaba gösterdiler, BMGK 1325'e uyulmasını sağladılar ve barış

34 Odette Chalaby, Colombia's Peace Agreement is the World's First to Have Gender at its Core, apolitical, 2018, n.p.

35 Ibid, n.p.

sürecindeki rollerini kurumsallaştırdılar. Dokuz kadın kuruluğu ve hareketi tarafından düzenlenen, farklı etnik, dini, kültürel ve siyasi arka planlara sahip koalisyonları içeren bu zirve, barış sürecine desteklerini açıklayan Kolombiya Cumhurbaşkanı Juan Manuel Santos'a ve FARC komutanına bir mesajla sonuçlandı. Bu mesajda kadınların barış sürecine dâhil edilmesi ve çatışmada bilhassa kadınları etkileyen sorunların ele alınması talep ediliyordu.³⁶

Kapsayıcılığa yönelik bu çabalar başarılı oldu, zira hem FARC hem de Kolombiya hükümeti kadınların çatışma engellenmesinde, çözümünde ve barış inşasında oynadıkları önemli rolü kabul etti. Bu kabul, Cumhurbaşkanı Santos'un 16 Kasım'da iki kadın hükümet delegesini barış müzakerelerinin yönetilmesine yardım etmeleri için atamasıyla gösterilmiş oldu.

Barış sürecine toplumsal cinsiyet odağının dahil edilmesi dünyada daha önce görülmemiştir. Buradaki temel hedef kadınların ve LGBTQ bireylerin silahlı çatışma olmayan bir ülkede yaşamının faydalarına eşit erişime sahip olabilmelerini sağlamaktır. Bu ülkenin barışı sağlayabilmek için yaşaması gereken dönüşümün, farklılıkları tanıyan ve onlara saygı duyan, toplumsal cinsiyet temelli ayrımcılığın tarihi kökenlerinin farkında olan bir toplum olmadan mümkün olmayacağına bilincindeyiz. — Kolombiya hükümeti ve FARC'ın ortak basın açıklaması

Elde edilen ivmeyi sürdürebilmek amacıyla, Cumhurbaşkanı Santos'un konuşmasından altı gün sonra çoğu kadın binlerce kişi Bogota'da bir araya gelerek Kolombiya'da toplumsal cinsiyet eşitliğinin barış anlaşmasına dahil edilmesini talep eden bir yürüyüş düzenledi. Yürüyüş toplumsal cinsiyet temelli şiddet ile Kolombiya'daki çatışma arasındaki bağlantıyı da vurguladı, zira yürüyüşün gerçekleştiği gün aynı zamanda Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Karşı Mücadele Günü'ydü.³⁷

36 Dag Nylander and Hilde Salvesen, Towards an Inclusive Peace: Women and the Gender Approach in the Colombian Peace Process, 2017, n.p.

37 Mariel Pérez and Dana Brown, Women, War and Peace: Colombian Women De-

Aslında kadınların çatışma çözümü ve barış inşasına iştiraki Ulusal Zirve'den ve Bogota yürüyüşünden çok önce başlamıştı, zira Santos hükümetinden önceki hükümetler barış anlaşmasını sağlayamadığında dahi pek çok kadın örgütü barış çabalarına devam etmişti. Çatışmanın şiddetinin azalması hemen fark edilen bir sonuçtu, fakat kadınların faaliyetleri aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitliği ve sürece katılım taleplerinin sürekli gündemde kalmasını, günlük konuşmaların bir parçasını oluşturmasını da sağladı.³⁸ Bu örgütler ve kadınlar, 'yerel silahlı çetelerle ateşkes yapılmasına yardımcı oldu, rehinelere serbest bırakılmasını sağladı, isyancıların yollardaki barikatları kaldırmalarını talep etti, insan hakları ihlallerini belgeledi, hükümetin bütçe önceliklerini protesto etti ve hem uyuşturucu ticaretine, hem diğer suçlara çözümler aradı.'³⁹

Dahası, çatışma erkekleri kadınlardan farklı etkilediği için kadınların sürdürülebilir barışa katkıda bulunan mekanizmalar tasarlaması ve geliştirmesi mümkün oldu. Örneğin çocuklarını, eşlerini ve kardeşlerini kaybetmiş kadınlar doğru bir siyasi bellek mekanizmasının tesis edilmesini talep ettiler.⁴⁰ Kadınlar toplumsal olarak onay gören annelik rollerini kullanarak gençleri ve topluluklarını iş bulma fırsatlarından mahrum kılan ve böylece onları yerel silahlı çetelere katılmaya teşvik eden koşullara dikkat çektiler.⁴¹

mand Truth and Justice, Upside Down World, 2013, n.p.

38 Viriginia M. Bouvier, UN Women, 2016, p. 18.

39 McKenna Lux, Women in Peacebuilding Provide Crucial Insight, Borgen Magazine, 2016, n.p.

40 Mariel Pérez and Dana Brown, 2013, n.p.

41 Viriginia M. Bouvier, UN Women, 2016, p. 18.

Resmi mekanizmalar: Toplumsal Cinsiyet Alt Komisyonları

Kadınların katılımının ve kadın sorunlarının barış sürecince kapsanmasını resmi olarak garantiye almak amacıyla Eylül 2014'te toplumsal cinsiyet alt komisyonları kuruldu. Alt komisyonlarda Kolombiya hükümetinden ve FARC tarafından beşer kişi yer alıyordu. Alt komisyonlara uluslararası toplumsal cinsiyet uzmanlarının yanı sıra Kolombiya'dan kadın temsilciler de destek verdi; Küba'nın Havana şehrindeki barış müzakerelerine getirilen bu şahıslardan çatışmanın kendi topluluklarını nasıl etkilediğini anlatmaları ve yakında bitecek olan çatışmadan sonra hakların korunabilmesi için önerilerde bulunmaları istendi.

Katılımcılar arasında yer alan bir grup Afro-Kolombiyalı ve yerli kadın toplumsal cinsiyetin ve cinsel çeşitliliğin sürece dahil edilmesinin neden önemli olduğunu anlattı. İki grup da anlaşmanın uygulanmasını denetleyecek bir kadınlar komisyonu kurulmasını teklif etti. Başka bir örnek çatışmanın iki tarafından kadınlar tarafından oluşturulmuş Ulusal Eski Savaşçı Kadınlar Ağı. Bu grup, kadınların neden çatışmaya katıldığının anlaşılmasının önemli olduğunu, kadınların ve erkeklerin terhis esnasında farklı ihtiyaçlarının olduğunu ve terhis programlarında bu farklılıkların göz önünde bulundurulmasının gerektiğini vurguladı.⁴²

Toplumsal cinsiyet alt komisyonlarının çetin mücadele verdiği alanlardan biri de mağdur haklarıydı, cinsel şiddet ve tecavüzün bir savaş yöntemi olarak kullanılması tartışıldı. Kolombiya çatışması esnasında cinsel şiddet mağduru olmuş kadın ve çocuklara dair resmi kayıtlar olmasa da 'Tecavüz de diğer şiddetler: Vücudumu savaşa dâhil etme' adlı kampanya, 2001 ve 2009 arasında ortalama olarak yılda 54,410, günde 149 ve saatte 6 kadının Kolombiya'da cinsel şiddete maruz kaldığını tespit etti.⁴³ Cinsel

42 Gimena Sánchez-Garzoli, Women Are Key to Making Peace Last in War-Torn Colombia, Washington Office on Latin America (WOLA), 2016, n.p.

43 Colombia: Women, Conflict-Related Sexual Violence and the Peace Process, AB-Colombia; Corporación Sisma Mujer, and US Office on Colombia, 2013, p. 7.

şiddet mağdurları için adalet sağlamak kolay değildi, zira adalet sisteminde yer alan şahısların davranışları kök salmış sistemik ve tarihsel ayrımcılığın etkisi altındaydı; buna ek olarak ataerkil tavırlar, yükünü kaldıramayan bir hukuk sistemi ve kadınların sıklıkla yeniden mağdur olmasına yol açan prosedürler, kadınları yaşadıkları saldırıları ihbar etmekten caydırıyordu.

Bu sebeplerden ötürü, toplumsal cinsiyet alt komisyonları mağdur hakları konusuna barış anlaşmasında değinilmesinde ısrarcıydı. Konuya öncelik verildi ve dahil edilmesi için yapılan müzakereler başarıyla sonuçlandı: cinsel şiddet suçları, af kapsamına alınmadı. Bir hakikat komisyonunun yanısıra ciddi insan hakları ihlallerini soruşturmak, kovuşturmak ve cezalandırmak için tasarlanmış ‘Özel Barış Yargısı’ gibi geçiş dönemi adaleti mekanizmaları, mağdurların başvurabileceği yollar arasında yer alıyor. Bu başarıya bir konuşmasında değinen BM Kadınlar İcra Direktörü ve BM Genel Sekreteri Çatışma Bölgelerinde Cinsel Şiddet Özel Temsilcisi, “Kolombiyada çatışmada yaşanan cinsel şiddete dair sessizlik kırıldı, hayatta kalanlara hak ettikleri adalet ve desteği sunmaya dair sağlam bir irade var,” dedi.⁴⁴

Toplumsal cinsiyet boyutuna dikkat edilerek üzerinde anlaşma sağlanan mağdur hakları meselelerinden biri de toprak iadesiydi. Kolombiya’daki çatışmanın temel sebeplerinden biri, toprağa el konulması ve adaletsiz olarak dağıtılması. 2011 yılında Kolombiya’daki toprak sahiplerinin %1.5’i, toprağın %52’sini kontrol ediyordu; Kasım 2016’da neredeyse kırsaldaki üç haneden ikisinin toprağa erişimi yoktu.⁴⁵ Değişim sağlamayı amaçlayan Kolombiya hükümeti, toprak iadesi için özel prosedürleri öngören bir ‘Mağdurlar Kanunu’ çıkardı, bu kanun uyarınca kurulacak bir Toprak İadesi Mahkemesi sadece bu konudaki davaları görecekti. Bürokrasi, yolsuzluk, şiddet tehditleri ve tarihsel olarak zayıf

44 Charlotte Kesl, Gender equality, women’s empowerment central to Colombian peace process – UN Officials, UN News, 2016, n.p.

45 Adriana Ortiz-Serrano, The Victims of Salaminita: The Road to Land Restitution in Colombia, Landesa Rural Development Institute, n.d, n.p.

olagelmış devlet kurumları maalesef bu prosedürlerin etkili olmasını engelledi.⁴⁶ Dolayısıyla toprak meselesi kadınları erkeklerden farklı etkiledi, zira kadınların toprağa erişimi sadece kocaları veya erkek akrabaları üzerinden mümkündü. ‘Özellikle boşanma ve miras durumlarında’, kadınların tapuyu alabilmeleri için ‘tüm mahkeme imkânlarını denemiş olmaları gerekiyordu’.⁴⁷ Nihai barış anlaşması, kırsal mülkiyete erişimde adalet sağlamak amacıyla kadınların, kız çocuklarının ve yerli halkların haklarına dair tedbirler içerdi. Söz konusu haklar arasında şahısların topraklarını işleyebilmek için kaynaklara özel erişimi ve kırsalda yer alan çocuk bakım merkezleri var.⁴⁸

Sonuç

*Barış süreci masada anlaşma imzalamaktan ibaret değildir; çatışmanın kökeninde yer alan toplumsal eşitsizlikleri ve adaletsizliği ele almak için bir fırsattır aynı zamanda.*⁴⁹

2016 tarihli Kolombiya barış anlaşması gelecekteki barış anlaşmalarına toplumsal cinsiyetin nasıl dahil edileceğine dair bir örnek teşkil etmektedir. Resmi ve gayriresmi süreçler aracılığıyla kadınların barış müzakerelerine katılımı ve kadınlar için önemli olan konuların müzakereler esnasında tartışılması sağlanmıştır. Zirvelerde, yürüyüşlerde ve bizzat çatışma bölgelerinde sürdürülen katılım toplumsal cinsiyet eşitliği konusunun kamuoyu nezdinde gündemde kalmasını sağlamış, toplumsal cinsiyet alt komisyonları ve kadın heyetlerinin çabaları ise bu konuların anlaşmaya resmen dahil edilmesinde çok etkili olmuştur. Buna örnek olarak anlaşmada “erkekler” sözünün her geçişinde, peşinden hemen “ve kadınlar”ın da gelmesini gösterebiliriz. Buna ek olarak kadınlara özel eklenen kimi maddeler, toplumsal cinsiyet eşitliği sağlamayı amaçlayan

46 *Ibid.*

47 *Ibid.*

48 Ana Campoy, Colombian women made sure gender equality was at the centre of a groundbreaking peace deal with the Farc, Quartz, 2016, n.p.

49 Virginia M. Bouvier, UN Women, 2016, p. 27.

siyasetleri tanımlamaktadır. Barış anlaşmasının uygulanması henüz ilk aşamalarında ve büyük zorluklar içeriyor olsa da, anlaşmanın tümünde toplumsal cinsiyet kapsayıcılığının ve eşit temsiliyetin mevcut olması, Kolombiya'da sürdürülebilir barışın inşası açısından olumlu faktörlerdir.

IV. YUVARLAK MASA TOPLANTISININ HEDEFLERİ VE SONUÇLARI

Yukarıdaki vakalarda görüldüğü üzere barışçıl toplumların inşasına kadınların katılımı ertelenemez, göz ardı edilemez ve baltalanamaz. Toplantı katılımcıları, değinilen karşılaştırmalı uluslararası tecrübelerden yola çıkarak kadınların barış inşasındaki rolünü nasıl destekleyip güçlendireceklerini, kadınların birlikte çalışmak için ihtiyaç duydukları alanı yaratarak kendi önceliklerini ve gündemlerini belirleyip kendi seçtikleri ve rahat hissettikleri biçimlerde katılım göstermelerini nasıl sağlayacaklarını, gerçek ihtiyaç ve çıkarları yansıtan ve destekleyen kapsayıcı kadın hareketlerinin nasıl oluşturulacağını, ve kadınların daha geniş katılımı için desteğin nasıl mobilize edilebileceğini tartışacaklardır. Kadın liderlerin desteklenmesi, ve bilhassa genç kadınların gelecekte barış sağlayacak ve inşa edecek potansiyel liderler olarak gelişimlerinin sağlanması bu süreç için elzemdir. Tartışmalar esnasında katılımcılar:

- Kadınların çözüm ve barış süreçlerine katılımına dair karşılaştırmalı incelemelerden dersler ve etkin pratikleri çıkarabileceklerdir. Bunlar arasında engellerin tanımlanması ve engellerin aşılması için gereken etkin araçların ve stratejilerin geliştirilmesi, olası giriş noktaları ve sonucu etkileyebilecek bağlamsal unsurlar yer almaktadır.
- Farklı düzeylerdeki çeşitli gayriresmi ve resmi aktörler ve süreçler arasında faydalı bağlantılar ve iletişim kanalları kurmaya dair

yöntemler öğrenecekler, böylece kadınların çözüm ve barış süreçlerine daha etkin katılımını sağlayacaklardır.

- Katılımcılar arasında bu konudaki bilgi, beceri ve tecrübe paylaşımının sürebilmesi ve farklı seviyelerdeki çeşitli grupların da sürece dahil edilebilmesi için olası yöntemleri tespit edebileceklerdir.

V. ALAN OKUMALARI VE KAYNAKLAR

Guidance on Gender and Inclusive Mediation Strategies, United Nations 2017:

<https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/1.%20English%20-GIMS.pdf>

Thania Paffenholz, et al, Making Women Count - Not Just Counting Women: Assessing Women's Inclusion and Influence on Peace Negotiations, Geneva: Inclusive Peace and Transition Initiative and UN Women, April 2016: <http://www.inclusivepeace.org/sites/default/files/IPTI-UN-Women-Report-Making-WomenCount-60-Pages.pdf>

Marie O'Reilly, Andrea Ó Súilleabháin, and Thania Paffenholz, Reimagining Peacemaking: Women's Roles in Peace Processes, New York: International Peace Institute, June 2015: <https://www.ipinst.org/wp-content/uploads/2015/06/IPI-E-pub-Reimagining-Peacemaking.pdf>

Preventing Conflict, Transforming Justice, Securing the Peace: A Global Study on the Implementation of United Nations Security Council resolution 1325, UN Women, 2015: [http://www.peacewomen.org/sites/default/files/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015%20\(1\).pdf](http://www.peacewomen.org/sites/default/files/UNW-GLOBAL-STUDY-1325-2015%20(1).pdf)

Kuzey İrlanda

The Role of Women in Peace Processes and Conflict Resolution: A Comparative Case Study of Northern Ireland, Roundtable Meeting Report, Democratic Progress Institute, July 2017: <http://www.democraticprogress.org/wp-content/uploads/2017/10/The-Role-of-Women-in-PeaceProcesses-and-Conflict-Resolution-A-Comparative-Case-Study-of-Northern-Ireland-RoundtableMeeting-Report.pdf>

Kellie O'Dowd, North Belfast Women's Voices: Exploring Identity, Culture and the Future, 2017: <http://review.table59.co.uk/wrda/wp-content/uploads/2017/05/North-Belfast-WomensVoices.pdf>

Prof. Fionnuala Ni Aoláin, Peace Agreements as a Means for Promoting Gender Equality and Ensuring Participation of Women, Northern Ireland case study, UN Division for the Advancement of Women, November 2003: <http://www.un.org/womenwatch/daw/egm/peace2003/reports/EP4NiAolain.PDF>

Kate Fearon, Northern Ireland Women's Coalition: Institutionalising a Political Voice and Ensuring Representation, Conciliation Resources, 2002: http://www.cr.org/downloads/accord%2013_16Northern%20Ireland%20women's%20coalition_2002_ENG.pdf

Kolombiya

Women's Participation in the Peace Process: Colombia, Council on Foreign Relations, December 2017: <https://www.cfr.org/blog/womens-participation-peace-processes-colombia>

Background Paper: Gender and the Role of Women in Colombia's Peace Process, UN Women: March 2016: <http://peacewomen.org/sites/default/files/Women-Colombia-Peace-Process-EN.pdf>

Are Women the Key to Peace in Colombia? Foreign Policy, April 2015: <http://foreignpolicy.com/2015/04/20/are-women-the-key-to-peace-in-colombia-farc-talks/>

Sexual Violence against Women in the Context of the Colombian Armed Conflict 2001 – 2009, Campaign Rape and Other Violence: Leave My Body Out of the War, January 2011: http://www.peacewomen.org/assets/file/Resources/NGO/vaw-violenceagainstwomenincolombia_armedconflict_2011.pdf

TRANSKRİPT

Açılış Konuşması

Kezban Hatemi

Kezban Hatemi

Avukat, Akil İnsanlar Heyeti Üyesi, DPI Uzmanlar Kurulu Üyesi

Kezban Hatemi: DPI farklı arka planlardan insanları bir araya getirerek bir diyalog geliştirmekte ve bu diyalogu sürdürmekte, bir yandan da herkesin yeni bir şeyler öğrenmesini sağlamaktadır. Türkiye’de de yapmak istediğimiz bu, işlevsel bir demokrasiye kavuşmak istiyoruz. Ben de bu amaçla Cumhurbaşkanımıza sürdürülebilir diyalogun nasıl oluşturulabileceğine dair raporlar sunuyorum. DPI’ın karşılaştırmalı inceleme gezileri, yuvarlak masa toplantıları ve diğer faaliyetleri, demokratik kültürün toplum genelinde yayılmasını ve bizim birbirimizle iletişim kurmamızı sağlıyor. DPI bizi yönlendirmesi ve demokrasi önündeki engelleri kaldırması açısından sivil toplumun vazgeçilmez bir unsuru. Dolayısıyla buradaki çalışmalarımızı çok değerli buluyorum. Toplantı esnasında doğrudan Türkiye üzerine konuşmasak

da demokrasi için çaba gösteren diğerlerinin hatalarını ve başarısızlıklarını inceleyerek kendimize ders çıkarıyoruz. Haziran 2016'da Türkiye Demokrasi Platformu'nun başına geçtim; bu platformun amacı hafızamızı tazelemek. Demokrasi Platformu Türkiye'nin dış ilişkilerini düzeltmek için harekete geçti, buna ABD ve AB'nin yanı sıra diğerleriyle olan ilişkilerimiz de dâhil. DPI düzenlediği önemli faaliyetler sayesinde Türkiye'nin şu anda tecrübe ettiklerini geçmişte tecrübe etmiş çeşitli kişilerle bizi bir araya getiriyor. Örnek olarak geçen sene eski İrlanda Başbakanı Bertie Ahern'nin katıldığı toplantı gösterilebilir. Bütün bunlar “damlaya damlaya göl olur” atasözümüze örnek teşkil eden eylemler, zira küçük çabaların bile zaman içinde büyük sonuçları olduğu vakidir. Bugünkü toplantımızda ABD, Norveç ve Kolombiya'dan değerli konuşmacılar var aramızda. Bizim de ders çıkarabileceğimiz önemli tecrübelerden bahsedecekler. DPI'ya kendim ve arkadaşlarım adına teşekkür ediyorum. Kerim Yıldız'dan bahsetmeden geçemeyeceğim. Kendisi bu enstitünün kurucusu, sayesinde hepimiz barışı sağlamak için bir araya geldik ve çabalıyoruz. Sayın Büyükelçi Christian Berger, hoş geldiniz; BM Temsilcisi Elisabeth Scheper'e de hoş geldiniz diyorum, kendisi hala jetlag etkilerini hissediyor olmalı. Sayın Büyükelçi, sözü size bırakıyorum.

Büyükelçi Christian Berger

Christian Berger
*AB'nin Türkiye Büyükelçisi*⁵⁰

Büyükelçi Berger: Beni bu yuvarlak masa toplantısına davet ettiğiniz için çok teşekkürler. Burada bulunmak büyük bir zevk. Dün geceki akşam yemeğinde çeşitli konulara dair pek çok sohbete katılma imkânım oldu. Size de orada söylenenlerin bir kısmını aktarmak istiyorum, fakat öncelikle AB'nin bu projeyi neden desteklediğini anlatacağım. Avrupa Birliği'nin bizzat kendisi bir barış projesi; Avrupa'da bin yıl boyunca süren ve iki korkunç dünya savaşıyla sonuçlanan savaşlar yüzünden oluşturulan bir proje. Bu savaşlarda korkunç kıyımlar yaşandı, hatta bir tanesinin tarafları arasında Türkiye de vardı. 1945'ten sonra bir dizi cesur diplomat ve devlet adamı bir araya gelerek yedi yıl gibi oldukça kısa bir sürede bugünkü Avrupa Birliği'nin temellerini attılar. Şu anda Avrupa, tarihindeki en uzun barış dönemini yaşıyor. Tarihe baktığımızda Avrupa'nın merkezinde hiçbir savaşın olmadığı 70 küsur yıl bulabileceğimizi sanmıyorum.

Dolayısıyla biz, AB'nin gerçekleştirdiği ideallerimizin korumaya değer olduğunu düşünmenin yanı sıra toplumsal ya da şiddet

50 Image taken from <http://en.apa.az>

içeren herhangi bir çatışma tecrübe eden diğerlerinin de kazanımlarımızdan faydalanmasını sağlamamız gerektiğine inanıyoruz. AB'nin DPI'ın yaptığı gibi arabuluculuğu, çatışma engellenmesini ve çatışma çözümü fikirlerini teşvik etmek için geliştirdiği bir dizi araç ve beceri var. Teşviklerimiz dünya çapında gerçekleşiyor ve birden fazla çatışma durumuna müdahiliz. Çoğu zaman yaptığımız şey sadece daha kötü şeylerin olmasını engellemeye çalışmak ve sıklıkla çözüm sağlanmıyor, veya çözümün sağlanması çok uzun bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşiyor. Yine de ben azimli olmanın ve her şeye devam etmenin bizim sorumluluğumuz olduğuna inanıyorum. Avrupa Birliği'nin bizzat kendisi bir barış projesi, ve kendi sorumluluğunu ciddiye alıyor. Hem AB içinde hem uluslararası olarak barış yapımı faaliyetlerine katkıda bulunuyoruz.

Şimdi Türkiye ile olan ilişkimize biraz değinmek istiyorum. Bu toplantının gündeminin bu olmadığını biliyorum, ama yine de bu projeyi neden desteklediğimizi anlatabilmemiz çok önemli. Türkiye'yi önemli bir stratejik ortak ve çatışma çözümü ortağı olarak görüyoruz. Türkiye halihazırda AB üyesi olmak isteyen bir aday ülke ve bizim sorumluluğumuz, ortaklarımıza dahili ve harici çatışmaları sonlandırabilmeleri için destek olmak. Komşularındaki çatışmalar ve sınırları içerisindeki terörist saldırılardan dolayı Türkiye'nin çok zor bir dönemden geçtiğini düşünüyorum. Geçen yıl önceki yıllara göre daha az çatışma yaşanmasından hepimiz memnunuz. Yine de Suriye, Irak ve diğer yerlerde yaşanan çatışmaların yansıması riski mevcut. AB olarak zor zamanlar yaşayan ortaklarımızın yanında durmamız gerektiğine inanıyoruz. Fakat aynı zamanda bu mesele Türkiye'den daha fazlasına dair, bütün bölge karışıklık içerisinde: Türkiye'nin güneydoğusu, Suriye, Irak ve genel olarak Ortadoğu bölgesinden bahsediyorum. Bölgede Türkiye'nin işleyişine, örneğin nüfusuna ve istihdam olanaklarına etki eden sorunlar yaşanıyor. Türkiye'deki sığınmacıların milli bütçeye ve ülkenin gelecekte erişmek istediği herhangi bir hedefe etkileri var. Türkiye'ye bu konuda

yardım etmek istiyoruz, ve kulağa biraz egoistçe gelecek olsa da, Türkiye'nin güçlü bir ortak olarak kalması bizim de çıkarlarımıza uyuyor.

Projeye dair birkaç söz edeyim. Arka plan dosyasından da görebileceğiniz gibi bu projenin amacı, insanlara bir alan açıp tartışmayı mümkün kılmak suretiyle çatışma çözümü gibi konuları tartışabilmelerini sağlamak. Umarım doğrudan tecrübe sahibi ve sorunların ne olduğunu iyi bilen pek çok kişi de bu projenin bir parçası olacak, sorunların nasıl ele alınabileceğine ve çözülebileceğine dair birikimlerini paylaşacaklar. Bu tür gruplarda hep hissettiğim gibi şu anda da insanların sorunları çözme konusunda gösterdiği azimden çok etkilenmiş haldeyim. İyi fikirlere sahip ve adanmışlık sahibi kişilerin, sırf müzakere ve görüşmeler sabah erken saatte gerçekleştiği için, yeterince çözüm iradesi sahibi olmadıklarından bir kenara itildiğini görmek her zaman üzücü. Fakat bu karamsar olmak için bir sebep değil, zira böylesi ortamlarda oluşturulan fikirlerin nihayetinde müzakerelere bir şekilde ulaşacağına, çatışma çözümü için kafa yoranları da etkileyeceğine dair umudumuz var. DPI'ya davetleri için teşekkür ediyorum. Hepinize başarılar diliyorum, ben de Kolombiya ve Kuzey İrlanda gibi hakkında az şey bildiğim çatışmalara dair daha çok şey öğreneceğim umarım. Avrupalı olsam da, Avrupa'nın güneydoğu bölgesinden olduğum için Kuzey İrlanda çatışması benim için uzakta gerçekleşen bir olaydı hep, dolayısıyla bu konu hakkında daha çok bilgi edinmek istiyorum. Her çatışma süreci ve sonucu birbirinden farklı. Sadece bir örnekten ders çıkarmak mümkün olmasa da İrlandalıların ve Kolombiyalıların çözümlerinden bir şeyler öğrenebileceğimizi düşünüyorum. Evet, işe yarayan ilkeler ve fikirler mevcut; fakat bunların sadece işe yarayan örnekler olduğunu, çatışma çözümü için her duruma uyacak reçeteler olmadıklarını unutmamalıyız. Teşekkürler, iyi çalışmalar, bu toplantının sonuçlarını merakla bekliyorum. Tekrar teşekkürler.

Sally Holt: Kezban Hatemi ve Büyükelçi Berger'e teşekkürlerimizi sunuyoruz. DPI destekleriyle bu toplantıyı mümkün kılan AB'ye teşekkürlerini sunar. İrlanda'nın Türkiye Büyükelçisi Brendan Ward'ı ağırlamaktan mutluluk duyuyoruz. Büyükelçi Ward DPI'nın eski destekçilerinden, katılımı bizi onore ediyor.

*Brendan Ward,
İrlanda'nın Türkiye Büyükelçisi (sağda) ve katılımcılar*

Hem iyi, hem kötü haberlerim var. Dearbhail McDonald'ın bu öğleden sonra bize katılıp Kuzey İrlanda tecrübesine dair konuşmasını planlıyorduk, fakat hava şartları nedeniyle Dublin'de, havaalanında kaldığını öğrendik. İyi haber, konuşmacılarımızın paylaşacağı tecrübeleri tartışmak için daha fazla vaktimiz olacak. Programı takip edeceğiz ve oluşan ilgiye göre öğleden sonra Elisabeth veya Nancy'den tecrübelerini daha detaylı şekilde aktarmalarını rica edebiliriz. İlk konuşmacımız Elisabeth "Betty" Scheper, kendisi Siyasi İşler Dairesi'ndeki BM Arabuluculuk Desteği Ekibi'nde çalışıyor ve dünyanın dört bir yanındaki çeşitli çatışmalara dair tecrübe sahibi. Kendisi bize bugün yapılacak tartışmalara bir giriş ve çerçeve sunacak.

Birinci Oturum: Kadınların Barış Süreçlerine Katılımı – Genel Bakış

Elisabeth Scheper, Birleşmiş Milletler Siyasi İşler Dairesi (UNDPA) Kıdemli Arabuluculuk Danışmanı

*Konuşmacı, Elisabeth Scheper
Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı, Birleşmiş Milletler Siyasi İşler
Dairesi (UNDPA)*

Elisabeth Scheper: Çok teşekkürler Sally. Adım Elisabeth Scheper, ya da kısaca Betty. Bugün sizinle olmaktan çok mutluyum, zira sizin gibi doğrudan çaba yürüten kadınları dinlemek her zaman çok önemli. Sally'nin dediği gibi, ben New York'taki BM genel merkezinde Arabuluculuk Destek Birimi'nde çalışıyorum. Süreci diplomatik düzeyde destekleyen teknik danışmanlarız fakat diplomat değiliz, süreci bizzat tecrübe etmişliğimiz de yok. Kadınların barış süreçlerine farklı biçimlerde katılım gösterdiği birkaç esas modeli size tanıtacağım. Sonrasında da iki yeni tecrübeye, Somali ve Libya'ya değinerek bitireceğim; bu ülkelerdeki barış süreçleri biraz aksamış durumda ve kadın siyasetçilerin ilerleme sağlayabilmek ve barışı sürdürmek için neler yaptığına bakacağız.

Öncelikle barış süreçlerinin ve kapsayıcı diyalogun önemine değineceğim, aynı zamanda kadınların bu süreçlere katılmalarının önündeki engellerden bahsedeceğim. Çatışmanın kadınları ve erkekleri farklı biçimlerde etkilediğini hepimiz biliyoruz, bu farkı incelemenin ve stratejilerimize dahil etmenin önemli olduğunu da. Barış süreçlerinin daha kapsayıcı olmasının, temeldeki sebepleri ele alan sürdürülebilir sonuçların ortaya çıkmasında oynadığı önemli rolün farkındayız, akademik çalışmalar da bu etkiyi ortaya koyuyor. Kapsayıcı süreçleri bir yaklaşım olarak ele almak ve kadınlara o kadar odaklanmamak daha önemli —örneğin söz konusu mesele, farklı dini gruplarla temas kurmak olabilir. Her durumda, geniş anlamda sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklık kurmak önemlidir. Yani kalıcı çözümler bulabilmek için iş dünyasından önde gelen isimleri, akademisyenleri, dini liderleri de çözüme katmalıyız.

Kadınların katılımı sayesinde etki alanının genişlemesi de mümkün olmaktadır. Bu odada yer alan kişilerin, hepimizin birbirimizden farklı arka planları mevcut, dolayısıyla aranızda gerçekleşen diyalogları kendi 'mahallenize' aktardığınızda daha fazla destek görüyorsunuz. Burada amaçlanan, bu desteğin barış sürecinin meşruiyetini ve itibarını arttırması.

Değineceğim ikinci nokta kadınların bakış açılarına, topluluklardaki ve aile dinamiği içindeki rollerine ilişkin. Çatışma sürecine ve çatışmaların sonuçlarına dair farklı bakış açıları ve anlayışlar mevcut. Sıklıkla yaşanan durum arabuluculuk sürecinin masadaki silahlı taraflara dair olması ve bu gruplar üzerinden ilerlemesi, bu grupların da kendi hikâyeleri ve çıkarları var. Sürece kadınlar ve azınlık liderleri dahil edildiğinde çatışmanın sebeplerine ve nasıl çözülebileceğine dair farklı bir perspektif ortaya koyuluyor.

Son olarak, barış anlaşmalarının daha sürdürülebilir bir barışı sağlayabilmesi için erkeklerin ve kadınların kendilerine has

ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmaları gerekiyor. Hemen sormanız gereken bir soru varsa beni durdurabilirsiniz, sorunuza cevap vermek için elimden geleni yapacağım.

Kadınların karşılaştığı engellere bir bakalım. Kadınların barış süreçlerine, özellikle de resmi barış süreçlerine katılması neden zordur? Çoğu barış sürecinde masada oturanların silahlı aktörler olduğunu görürüz, mevcut şiddetten kaynaklanan bir aciliyet hissi söz konusudur. Buradaki tavır “silahlı grupları bir araya getirmeliyiz ve mümkün olduğunca hızlı bir şekilde anlaşma oluşturmamız, böylece şiddeti ve katliamları engelleyebiliriz” diyerek özetlenebilir, ve bu elbette çok onurlu bir yaklaşım.

Fakat bu yaklaşım uygulandığında sıklıkla kadınların barış süreçlerine erişiminin kısıtlandığını ve olan bitene dair çok kısıtlı bilgi edinebildiklerini görürüz. Buna biz ‘erken dışlanmışlık’ adını veriyoruz. Sürece kadınları baştan dahil etmek zor, sonradan dahil etmek de zor. Herhangi bir diyalogu ya da süreci iyileştirmeye çalışırken şunu akılda tutabilmek önemli: kadınlar masaya oturmasa bile onları sürece katmanın başka yöntemleri var. Bunlara ilişkin kimi önerilerde bulunacağım.

Benim için önemli olan bir sorun da şu, ki eminim sizin için de öyledir: kadınlara genellikle sadece ‘yumuşak sorunlar’a veya ‘kadın sorunları’na dair danışılıyor. Bence bu kategoriler aslında yok.

Toplumsal cinsiyet boyutu tüm çatışmalarda söz konusu olabilir, çatışmanın sebebi ya da sonuçları erkekler ve kadınlar açısından farklı olabilir; fakat yine de, kadınlar güvenlik, ekonomi, doğal kaynakların yönetimi, toprak idaresi gibi birçok konuda bilgiye sahip. Hâlihazırda kadınlara genellikle sağlık, mülteciler, eğitim ve benzeri konularda danışılıyor. Bunlar da iyi ve önemli, fakat kadınların güvenlik ve ateşkes gibi meselelerdeki diyaloglara dahil edilmesi için çabalamalıyız.

Kadınların karşılaştığı başka bir engel de sürece erişim sağlayabilseler de kullanılan terminolojiden dolayı arabuluculuğun dilini oldukça karmaşık bulmaları. Dolayısıyla soruna hakim olsalar da bazen arabuluculuk dilini bilmeyebiliyorlar. Böylesi durumlarda bugünkü toplantı gibi özel çalıştaylar hazırlayarak kadınlara barış süreçlerini ve kapsadıklarını tanıtmak gerekiyor.

Karşılaşılan bir sınırlama da resmi barış süreçlerine katılan kadınların erkekler tarafından seçilmesi. Bu iyi bir şey, ama bir yandan da seçilen kadınların çoğunlukla süreçteki erkeklerin partnerleri ya da eşleri olduğunu görüyoruz. Bazen arabulucu için de kadınları kapsamayı teşvik etmek zor olabiliyor. Süreçlerin kapsayıcı olması daha fazla kaynak ve zaman gerektiriyor, çünkü daha fazla istişarede bulunmanız gerekli. Uluslararası ve ulusal camiadan gelen destek çoğunlukla kısıtlı ve ağır, dolayısıyla uzun vadeli planlar yapmanız gerekiyor.

Yakın zamanda, özellikle de bu bölgede siyasi süreçlere yönelik iradenin azaldığını görüyoruz. Bunun sadece kadınlara dair olmadığını, demokratik kapsayıcılığın düşüşte olduğunu, bunun da bizim işimizi epeyce zorlaştırdığını düşünüyorum.

Size kadınların barış süreçlerine katılımına dair dört temel modeli anlatmak istiyorum.

Kadınların Katılımında Dört Model:

Bahsetmek istediğim ilk model temsili katılım: resmi barış süreçleri mevcut, kadınlar da resmi müzakerelerin bir parçası.

İkinci model istişari mekanizmalar, bunlar resmi müzakere sürecinin dışında yer alıyor fakat resmi statüye sahip, birden fazla kanalın birleştirilmesinden oluşuyor.

Üçüncü model vatandaş temelli faaliyetler. Bunların amacı barış

sürecini gündeme getirmek veya resmi bir süreci desteklemek olabilir.

Son olarak size nispeten yeni bir model olan kadın danışma kurulundan bahsetmek istiyorum. Bu model Suriye’de kullanılıyor.

Birinci model resmi barış süreçlerine temsili katılım. Bu, BM tarafından ‘birinci kanal’ olarak tanımlanıyor. Resmi süreçler hazırlanırken kadınların kendiliğinden dahil edilmediğini, ya da toplumsal cinsiyet temelli bakış açlarına da değinilmediğini akılda tutmak önemli. Dolayısıyla arabuluculuk süreci tasarlanırken sürecin daha kapsayıcı olabilmesi için özel çaba gösterilmesi gerekiyor. Kadın temsilciler, kadınlara örgütlenme ve varlık gösterme konusunda fırsatlar sunabilir. Daha önce de dediğim gibi heyet üyesi olarak, bir gözlemci olarak veya özel bir grup olarak katılım gösterebilirsiniz. Süreçler genelde geniş anlamda toplumu dahil edecek şekilde tasarlanmasalar da kadınlar çok zeki, ve resmi süreçlere dahil olmayı başarıyorlar. Size buna dair iki örnek vermek istiyorum. Somali’de pek çok barış süreci yaşandı, fakat 1999 ve 2000’de arabulucu, tüm bölgeleri temsil etmek adına beş büyük kabileyi davet edeceklerini, ve barış sürecini bu kabileler üzerinden tasarlayacaklarını söyledi. Fakat Somali’deki kabile liderlerinin tümü erkek, kadın lider yok. Dolayısıyla kadınlar yaratıcılık göstererek sadece kadınlardan oluşan altıncı bir kabile kurmaya karar verdiler. Bunu yaparak müzakere masasına oturmayı başardılar.

Hem farklı hem benzer bir örnek ise Kuzey İrlanda. 1990’larda pek de yolunda gitmeyen bir barış süreci vardı, müzakere masasında kimin oturacağı ve kimin temsil edileceği bir sorundu. Bunun üzerine Kuzey İrlanda siyasi partiler için bir seçim yapma kararı aldı. Bu özel seçimde ilk ona giren partiler barış sürecine katılabilecekti. Fakat aynı Somali’de olduğu gibi, aday partilerin tümünün liderleri erkekti. Bunun üzerine kadınlar ‘Kuzey İrlanda Kadınlar Koalisyonu’ adını verdikleri bir parti kurmaya karar verdiler, ve ilk on parti arasına girerek başarılı oldular. Gördüğünüz

gibi, yapısal olarak kadınların katılımı engellese de, bunu aşmak için başvurulabilecek pek çok yaratıcı yöntem mevcut.

Fakat riskler de var. Bir örnek Sri Lanka'dan, 2002 yılından sanırım. Kadınlar sürece dahil olabilmek için çok çaba gösterdiler ve bir toplumsal cinsiyet komisyonu kurdular; fakat ülke buna hazır değildi ve resmi bir komisyon olmasına rağmen pek de dikkate alınmadılar. Dolayısıyla sürecin gerçekte nasıl işleyeceğine gerçekten kafa yormanız gerekiyor.

2012'de Somali'de ve 2014'de Libya'da bir dizi sivil toplum liderini barış sürecine dahil etmek için özel çaba harcandı. Barış görüşmelerine katılan silahlı grupların içinde pek kadın olmadığı kabul ediliyordu. Garowe II konferansıyla bu değişti; Ulusal Meclis'teki kadınların yüzde 25'i bir grup olarak davet edildi, fakat hazırlanmak için çok vakitleri yoktu. Bu durumun getirileri oldu, fakat kadınlara anlaşmanın imzacısı olma hakkı tanınmadı, ki karar verme sürecine dahil olabilmeleri açısından imzacı olmaları önemliydi. Fakat yine de birtakım kazanımlar oldu ve anlaşmaya sonraki seçimlerde mecliste kadınlara yönelik kapsayıcılık ilkelerinin benimsenmesine dair bir madde eklendi; bu bir ilkti. Bu konuya biraz sonra tekrar döneceğim.

Libya'da farklı bir süreç vardı. 2014'te BM müzakere sürecini yürütürken ve yeni barış anlaşması kabul edildiğinde sadece iki kadın vardı. Fakat bu kadınların fikirlerini dile getirme ve görüşmeleri yönlendirme fırsatı oldu. Fakat kapsayıcılığa yönelik siyasi iradenin genel olarak gerileyişte olmasından dolayı toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik talepleri duyurmak zor oldu, zira süreç duraksamıştı. Bu noktada kadınlar yine yaratıcılıklarını konuşturdular. Buna dair iki örneği konuşmamın sonunda vereceğim. Söylediklerim kadınların resmi barış süreçlerindeki rolüne dair genel bir fikir vermiştir.

İkinci modelde masadaki müzakerelere doğrudan dahil olmayan

fakat istişari mekanizma işlevi gören kadın örgütleri var. Bu modelde farklı kesimlerden farklı görüşleri duyma imkânı oldukça fazla. Anladığım kadarıyla başarılı bir organizasyon olduğu için doğrudan iletişim ve diyalog da mümkün olmuş; bu da anlaşmayı daha nitelikli kılan ve barış sürecine kamusal desteği arttıran bir unsur. Daha önce dediğim gibi, bu sayede marjinalize edilmiş grupların sürece katılımı mümkün oluyor. Bunlara kadın hareketleri de dahil; toprak mülkiyeti hakları ve vatandaşlık hakları gibi özellikle kadınları etkileyen meselelere ve koşullara eğilmeleri bu sayede sağlanıyor. Bu genel olarak iyi bir şey. Biz Birleşmiş Milletler olarak barış süreçlerinde birden fazla kanal kullanılmasını teşvik ediyoruz. Eğer işlevsel bir sivil topluma sahipseniz sürece kamuoyu desteği yaratma ve barış sürecinin meşruiyetini inşa etme imkanınız da vardır. Masada oturmayan diğer topluluklar için önemli olan meselelerin gündeme gelmesi de böylece mümkün olur. Bu istişari mekanizmaların ve forumları barış anlaşmalarından başka süreçler için de geçerli olduğunu hatırlamamız gerekli. Ruanda örneğinde olduğu gibi bu yöntemi anayasal reform için kullanabilirsiniz, ya da Güney Afrika örneğinde güvenlik sektörü reformunda kullandıkları gibi. Liberya ve Sri Lanka'da çatışma sonrası yapılandırma ve kalkınma programlarını tartışmak için istişari mekanizmalardan faydalandılar.

Bu modelin dezavantajları da var. Kendilerine danışılrsa da son tahlilde kadın grupları karar verme sürecinin bir parçası değil, barış sürecinin nasıl düzenlendiğinin sizin sonucu ne kadar etkileyebileceğinize doğrudan bir etkisi var. Kapsayıcılığın çıkmazlarından biri de daha çok zaman gerektirmesi. Daha önce dediğim gibi, eğer sürecin kapsayıcı olmasını istiyorsanız her şey daha çok zaman alacaktır. Bazen arabulucu taraflar çatışma ve şiddeti durdurmak için barış anlaşması isteyecektir. Dolayısıyla şiddeti durdurma isteğiyle daha kapsayıcı ve sürdürülebilir bir barış sağlamak arasında bir denge olması gereklidir.

Bazı sivil toplum liderleri barış süreçlerine katılmaya gönülsüzdür, sürece katılarak silahlı aktörleri meşrulaştırdıklarını düşünürler ve bu kişilerle muhatap olmak istemezler. Buradaki risk size danışılırken tarafların aslında düşündüklerini söylememeleri, ve sizin birlikte anılmak istemeyeceğiniz türde bir siyasi profile sahip olabilecekleridir. Denge burada da önemli bir faktör.

Son olarak, daha önce dde söylediğim gibi genel olarak müzakerelerin sonuna gelindiğinde kadınlar kendi çıkarlarının bir kenara itilmiş olduğunu görürler. Kendilerine danışılrsa ve yer açılrsa da günün sonunda diyalog süreçlerinde oy kullanmaya gelince kadınlar azınlıkta. Kadınlara bizzat koltuk ayrılmasının teşvik edildiği kimi yerlerde bu tür maddeler anlaşmanın nihai hali müzakere edildiğinde anlaşmadan çıkarılmış oluyor. Ulusal diyalog süreçlerine dair nasıl tavsiye verebileceğimize ve diyaloglarda kadın konsensüsüne dair nasıl farklı düşünülebileceğine dair Libya'da bazı çalışmalar yürüttük.

Konuşmacı Elisabeth Scheper (sağda) ve bir katılımcı

Üçüncü model vatandaş temelli girişimler. Bunlar barış sürecinin tamamen durduğu örneklerde yaşanabilir. Bu Liberya'da gerçekleşti, şiddet olayları devam ettiği sürece hükümet diğer taraflarla müzakere yapmak istemiyordu. Bu esnada kadınlar kitlesel eylem kararı

aldılar, günlük giysilerini giydiler ve müzakere odasının kapısının önünde bir bariyer oluşturarak içerideki erkeklerin işe yarar bir çözüm bulmadan dışarı çıkmasını engellediler. Nihayetinde eylemleri başarılı oldu. Bir de perde arkası arabuluculuk modeli var. Sri Lanka'da iki oğlu da orduda görevli olan bir iş kadını vardı. Oğullarından biri 2003 yılında Sri Lanka'nın kuzeyindeki bir çatışma bölgesinde kayboldu. Bu olay üzerine siyaseten aktifleşen iş kadını, askerlerin kendilerini tanıtacak künyeler takması için bir kampanya başlattı; böylece çatışmada öldüklerinde nereye gömüldükleri belli olacaktı. Bu sürecin bir parçası olarak aynı zamanda muhalif Tamil Kaplanları'nın gerilla lideriyle gayriresmi olarak bir araya gelen bir grup kadına liderlik etti ve böylece sürecin ilerlemesi için çaba göstermiş oldu.

Aynı kategoride değerlendirebileceğimiz başka bir model ise barış komiteleri. Güney Afrika'daki barış komiteleri iyi bir örnek; *apartheid* rejiminin peşi sıra gelen geçiş döneminde daha kapsayıcı ve demokratik bir rejim oluşturulabilmesi için barış komisyonlarından oluşan bir ağ kuruldu. Ulusal düzeyde bir barış konseyi tesis edildi, topluluk düzeyinde de kolları vardı. Ulusal çatışma çözümü ve arabuluculuk eğitimi almış olan yerel barış komitesi üyeleri bir dizi anlaşmazlığı çözmekle görevlendirildi. Bu anlaşmazlıklar trafik kazası gibi görece küçük olaylar ya da eski *apartheid* rejimine dair daha önemli meseleler olabiliyordu. Bu kişiler aynı zamanda topluluk içinde diyalogu teşvik ederek ve güven inşa ederek toplulukları nihayetinde kendi sorunlarını çözebilir kılmayı amaçladılar. En sorunlu bölgelerin bazılarında kadınlar komitelerden ayrıldılar, zira kendilerinin odağı taraflardan ziyade topluluğun bizzat kendisiymiş gibi bir algı vardı. Bazı bölgelerde çok başarılı oldular, gerginlikleri yatıştırıp uzlaşma ve iletişimi teşvik ettiler.

Sizinle paylaşmak istediğim dördüncü model görece yeni; kadın danışma kurulları ilk olarak 2016 yılında Suriye'de kuruldu. Suriye'de BM tarafından öncülük edilen barış süreci kapsamında

BM Suriye Özel Temsilcisi Staffan de Mistura resmi bir kadın danışma kurulu oluşturmaya karar verdi. Grupta 12 kadın yer alıyordu, yarısı bir sivil toplum konferansında seçildi, diğer yarısı ise BM arabuluculuk ekibi tarafından davet edildi. Kapsayıcı olabilmek amacıyla kadınların arasında hükümet yetkililerinin yanı sıra çeşitli coğrafi bölgelerden kişiler de vardı. Bu grup arabuluculara ve müzakereci taraflara doğrudan danışmanlık yapıyor, fakat farklı arka planlardan, kimliklerden ve Suriye toplumunun çeşitli kesimlerinden geldikleri için doğal olarak fikir ayrılıkları da yaşadılar. Bunun sonucu olarak aralarında insan haklarının da yer aldığı bir dizi meselede anlaşma sağlanamadı. Yine de bu harika bir model ve Suriye'deki uygulama, kimi kadınlar danışma kurullarından ayrıldıkları ya da yeni katıldıkları için şu anda bir değişim süreci yaşanıyor. Danışma kurulunun geribildirimlerinin de bize gösterdiği üzere bazı sorunlar söz konusu. Kadınlar tematik ve coğrafi olarak temsil edildikleri için BM, barış süreci ilerlemeye başladığında bu kadınların kendi grupları ve topluluklarıyla bir araya gelip farklı modellerle de çalışabileceğini umuyordu fakat sizin de bildiğiniz gibi, barış süreci maalesef yolunda gitmiyor. Danışma kurulundaki on iki kadından dördü Suriye'de değil diasporada yaşıyor, bu durumun yarattığı kimi zorluklar var. Diğer bir dört kadın ise barış sürecine katılmalarından dolayı artık Suriye'ye dönemiyorlar. Dolayısıyla bu kadınların çeşitli fikirlere toplumdan destek verilmesini sağlamalarına yönelik planımız henüz gerçekleşemedi.

Sözlerime yavaş yavaş son vereceğim, zira soru cevap oturumu için de biraz zaman bırakmak istiyorum. Somali ve Libya örneklerinden başlayarak barış süreci duraksadığında neler yapılabileceğine dair iki fikrimi aktaracağım size. Daha önce de söylediğim gibi Garowe II toplantısının sonucunda mecliste kadınlara özel koltuk ayrılması kararı çıktı. Seçim yok, üyeler kabile yaşlıları ve dini liderler tarafından seçiliyor. Sonuçta üzerinde anlaşma sağlanan yüzde 25 hedefine erişemeseler de yüzde 21 kadın temsili sağlandı. Şu anda seçilen kadınlara eğitim veriyoruz, zira kendilerinin milletvekili

olmaya dair hiç tecrübesi yok ve sadece üç yıllık bir dönem için seçildiler. Bir sonraki seçimlerde muhtemelen kadınlar için ayrılmış özel koltuklar olmayacak, dolayısıyla bu kadınların diğer milletvekilleriyle bir araya gelerek ortak bir gündem oluşturmak üzerine kafa yormaları gerek. Anayasal reform da gündemde ve üzerine eğilmek gereken bir konu. Barış sürecinin duraksadığı durumlarda kadın kurultayları yapmak da işe yarayabiliyor. Somali'deki kadın sivil toplum liderleriyle de çalışmalarımız var, bu kadınlar topluluklarıyla toplantılar gerçekleştiriyor ve arabuluculuk yapıyorlar. Sadece eğitim ve diyalog sağlamıyoruz; BM aynı zamanda arabuluculuk ve diyalog kanallarını geliştirerek yerel kadın sivil toplum örgütlerini federal seviyedeki faaliyetlerle temas ettirmeye çalışıyor. Bunlar oldukça ilginç ve ümit verici girişimler, süreç ilerlemese bile neler yapılabileceğini gösteriyorlar.

İkinci örnek Libya'dan. BM 2014'te Libya'da bir anlaşma sağlanmasına arabuluculuk etti, fakat çeşitli sebeplerden dolayı bu anlaşma tam olarak uygulanmadı. Sürece kadınlar da dahil, fakat sayılarının az olması, karar verme faaliyetlerinde yeterince etkili olamamalarına yol açıyor. Kendi aralarında fikir birliği sağlayamamaları ve karar verme sürecini etkileme ihtimallerinin düşük olması yüzünden kadınlar kendi siyasi parti aidiyetlerine göre oy kullanıyorlar, zira bir şekilde seslerini duyurmak istiyorlar. Burada yaptığımız şey farklı kimliklere sahip kadınları bir araya getirerek nihayetinde ortaya çıkacak bir ulusal diyalog sürecine hazırlanmaya başlamak oldu, zira bu süreç eninde sonunda başlayacak, bu yıl değilse önümüzdeki yıl ya da daha sonra. Nasıl bir süreç istediğimize ve kadınların böylesi bir süreçte yapabileceklerine dair hazırlık yapabiliriz.

Elisabeth Scheper'in konuşması esnasında katılımcılar ve konuşmacılar

Bu amaca yönelik olarak geçen Mayıs ayında büyük bir çalıştay düzenledik; burada iki amacımız vardı. Birincisi, kadınlar çeşitli meselelere dair büyük fikir ayrılıkları yaşadıkları için bazı temel işbirliği ilkeleri oluşturmaktı. Altı temel ilke üzerinde hemfikir olundu: kapsayıcılık, şeffaflık, temsiliyet, sahiplik, iletişim ve dayanışma. Bunun üzerine bir makale yazdık, isterseniz sizinle paylaşabilirim. Libya'daki sorun sadece kadınların birbirlerini desteklememesi değil, aynı zamanda birbirlerini baltalamasıydı. Şeffaflık bizim için büyüdü sözcük gibi bir şey.

Bunun ardından, barış sürecinin bir sonraki aşamasında olabileceklere dair üç farklı senaryoya yoğunlaştık. Eğer süreç şimdiki gibi devam ederse ne yapabiliriz, temel mesajımız ne olmalı? İkinci senaryo sürecin ilerlemesi ve diyalog kurulması üzerineydi. Böylesi bir durumda güvenlik meselesine odaklanacağımıza karar verdik, çünkü bu kadınları ilgilendiren bir konu. Üçüncü senaryo gerçek anlamda ulusal diyalog oluşmasına ilişkindi. Bu üç senaryo üzerinde çalışmalar yaptık.

Evet, böylece size bir özet geçmiş oldum. Size bu metni ve PowerPoint sunumunu daha sonra iletacağız; tartışmamıza öğleden sonra da

devam edeceğiz. Kadınlarla bu konuda iletişim kurmak, kapasite inşası üzerine bilgi paylaşımında bulunmak ve kültüre, kadınların geleneksel rollerine dair varsayımlarda bulunmamak çok önemli. Somali örneğinde görüyoruz ki kadınlar kabile lideri olmasalar da çatışma çözümünde ve arabuluculuk sağlamakta önemli bir rolü yerine getirdiler. Barış sürecini anlamak için iki taraflı iletişim olması gerekli, kadınların sürece katkıda bulunabilmeleri ve etki edebilmeleri de. Umarım kendimi açıklayabilmişimdir, teşekkürler.

Katılımcı sorusu: Libya örneği ve senaryolarınızla ilgili bir sorum var. Bu senaryoların nasıl oluşturulduğundan bahsedebilir misiniz, Libyalı kadınlar tarafından mı oluşturuldular? İki taraftan uzmanlarla çalışmak sizin için nasıl bir tecrübeydi? Buna benzer bir faaliyeti biz de sivil toplum örgütleriyle gerçekleştirdik. Sabit fikirlere sahip Türkler zihnindeki bilişsel bariyerlere dair bir çalışma yaptık, bu araştırmanın sonuçlarına dayanarak kurgusal bir vakayı kaleme aldım, zira gördüğümüz şeylerden biri, Türkiye’de insanların çatışmadan bahsederken kendi konumlarının dışına çıkmadıklarıydı. Biz de şöyle düşündük, o zaman hayali bir vakayı kaleme alalım ve böylece insanların önyargılarını devre dışı bırakalım. Bunu sivil toplum üyelerine uyguladığımızda gördük ki Türkiye örneğiyle kimi paraleller tespit etseler de olaylara farklı bir açıdan yaklaşmayı başarıyorlardı. Bu tür senaryoları geliştirebilmek için başka nasıl kaynaklardan faydalanabiliriz?

Katılımcı sorusu: Özellikle çatışan taraflar söz konusu olduğunda Suriye’deki kadınların yüzleştiği sorunlara dair pek bir şey duymadık. Bu komisyonlar nasıl kuruldu, üyeleri neye göre belirlendi? Bahsettiğiniz üç senaryo nasıl geliştirildi? Bu çabalardan bir sonuç alınabildi mi?

Katılımcı sorusu: Benden önceki soruya ek olarak, bu konuda BM’nin yaptıklarını yetersiz buluyorum — siz bu konuda ne düşünüyorsunuz Elisabeth? Örneğin Bosna Savaşı esnasında da BM işlevsizdi, ve etkinliğini Türkiye içinde dahi yitirdiğini

söyleyebiliriz. Yaklaşık 6 milyon mültecimiz var, Türkiye bunu daha ne kadar süre tolere edebilir ki? Aynı şey AB için de geçerli. DPI aracılığıyla farklı işler gerçekleştiriyoruz. Örneğin 15-20 yıl önce birbirimizi düşman olarak görüyorduk, şimdi ise DPI'ın çabaları da sayesinde birbirimize daha yakınız. Siz de teknik olarak bir diplomatsınız; Türkiye'nin ilerleyebilmesi için önerileriniz neler olur? Sınırlarımızda olanlara ve mülteci meselesine dair ne düşünüyorsunuz?

Katılımcı sorusu: Sunumunuz için teşekkürler, başka ülkelerin tecrübelerini öğrenmek bizim için çok önemli. Bu toplantıda da gördüğümüz gibi, herkesin farklı tecrübeleri var. Sunumunuzdan yola çıkarak diyebilirim ki katılımcılar açısından daha kapsayıcı olunabilir, Türkiye'deki çeşitli kadın örgütlerinin temsilcileri de buna dahil, zira Türkiye'deki kadın sivil toplum örgütleri oldukça güçlü. Dolayısıyla gelecekteki etkinliklerde katılımı arttırmak ve çeşitlendirmek çok iyi olur. Bir araya gelebilmek önemli; maalesef bazı meslektaşlarımız çatışma çözümü sürecindeki faaliyetlerinden ötürü bugün bizimle değiller. Eskiden DPI platformunun bir parçası olan bir arkadaşımız hapiste, kendisine buradan selamlarımızı yolluyoruz. Elisabeth, kendisi barış süreçlerine faal olarak katılım göstermiş birisi ama bu sebepten şimdi ülkesine dönemiyor. Kadınlar olarak diyalogu koruyabilmemiz önemli, bu pencereleri açmamız, birbirimizi desteklememiz gerekiyor. Suriye'deki kadınlar ülkelerinin bir vekâlet savaşı için saha olarak kullanılması hakkında ne düşünüyorlar?

Esra Elmas: Bu eski katılımcı da aslında bizimle olacaktı, ama belirtilen sebeplerden dolayı bize katılamadı. Aramıza tekrar döneceğinden eminiz. Dışarıdayken bunları söylemek kolay, ama maalesef çatışma durumunda böylesi şeyler yaşanabiliyor, yaşanmaması gerekse de.

Katılımcı sorusu: BM, Türkiye'deki çatışma sürecinin başına geçse ne kadar faydalı olurdu. DPI'ın zor zamanlarda kadınları bir araya getirerek yaptığı da bu aslında. Bunu BM de yapabilir. DPI'ın bu

girişimlerine ne derece katkıda bulunabilirsiniz? Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Lütfen bu çatışmayı çözmemize yardım edin.

Elisabeth Scheper: Sorularınız için çok teşekkür ederim. Hepsi harika sorular. Öncelikle netleştirmem gereken bir şey var. Kendimi iyi ifade edemediğim için özür dilerim. Bahsettiğim farklı katılım modellerinin hepsi çok önemli, ama bunların hepsi BM tarafından düzenlenmiyor. Örneğin istişari mekanizmaların ve kitle eylemi gruplarının çoğu BM tarafından değil, ülkenin içinden organize ediliyor. Kapsayıcı arabuluculuğa dair bir rehber geliştirirken farklı katılım türlerine yönelik bir harita da çıkardık; eğer ilgi duyduğunuz bir konuya ilerleyen saatlerde size bu konudan da bahsedebilirim.

İlk sorunuza cevap vereyim. Senaryolar, Libya barış sürecinin en olası üç sonucuna dayalı olarak geliştirildi. Güvenlik faktörünü içeren senaryoda (yani eğer barış süreci ilerlerse) buna odaklanma sebebimiz mülteciler sorunuydu, zira mültecilerin Avrupa'ya gelmesini engellemek için güvenlik meselesine epey ağırlık veriliyor. Bu bağlamda biz ne yapabildik? Ulusal diyalog senaryosu ise doğal bir süreçti. Genel olarak kadınlar bu senaryoları, özellikle de güvenlik senaryosunu değerlendirmekte epey zorlandı. Bu beni biraz şaşırttı, zira güvenlik gibi konular kendilerini doğrudan etkilese de kadınlar bu konuda fikir sahibi olmadıklarını düşünüyorlardı. Güvenliğe yönelik tartışmalar ordunun nasıl silahlandırılacağı gibi konulardan ziyade topluluklarımızdaki güvenliğin kendimiz için nasıl arttırılabileceğine ilişkindi. Sizin grubunuzun da bunu tartışıp benzeri bir pratik yapmasının çok faydalı olacağını düşünüyorum, zira ortak ve ayrı görüşleri ortaya çıkararak, birlikte bir cevap oluşturmaya yardımcı olan bir pratik bu. Suriye'deki kadınlar arasında da Libya'da olduğu gibi büyük ayrılıklar var, dolayısıyla sahip olduğunuz kısıtlı alan dahilindeki etkinizi maksimum derecede değerlendirebilmek gerekiyor.

Suriye'deki vekâlet savaşına dair kadınların ne düşündüğüne ve BM'nin rolüne gelelim. Bildiğiniz gibi BM, üyelerden oluşan bir örgüt. Birleşmiş Milletler ulusal hükümetlerin bir araya

gelmesiyle oluşuyor, bağımsız küresel bir hükümet değil. BM'nin barış arabuluculuğu ve diyalog süreçleri gibi faaliyetlere katılımı ulusal hükümetlerin bilgisi dahilinde gerçekleşir. BM, resmen davet edilmediği bir ülkede resmi bir rol oynayamaz. Suriye'deki sorun, hükümetin masaya oturduğunda barış müzakeresi yapmaya pek hevesli olmamasıydı, çünkü askeri bir zafer kazanmak asıl hedefleriydi. Muhalefete baktığımızda kendi içlerinde oldukça bölünmüş olduklarını görüyoruz. Müzakereye katılma kararını almaları yarım yıl sürdü, ve bu sürenin sonunda ortaya çıkan grup yanlış hatırlamıyorsam Suriye'de çatışan çeşitli grupların sadece yüzde 12'sini temsil ediyordu. Dolayısıyla Suriye hükümeti kiminle konuştuklarını sorguladı. Eğer grup herkesi temsil etmiyorsa nasıl müzakere edilebilir ki? Nihayetinde sadece barış görüşmelerini başlatmaya yönelik bazı görüşmeler yapıldı. Gerçek anlamda bir barış müzakeresi hiç olmadı çünkü iki taraf bir araya gelmek istemiyordu. Birkaç kere aynı odada bir araya geldiler ama hiç birbirleriyle doğrudan konuşmadılar; yalnızca bir arabulucu üzerinden birbirleriyle iletişim kuruyorlardı. Dolayısıyla BM'nin çok etkin olamadığı ve yapılanların bölgesel bir vekalet savaşına yol açtığı konusunda size katılıyorum. Bu bağlamda BM'nin yapabilecekleri sınırlı, ama yine de uğraşıyorlar.

Suriye danışma kurulundaki kadınların nasıl seçildiği konusuna gelelim: böylesi bir durumda tamamen kadınlardan oluşan bir grup kurmak her zaman zor olacaktır. Benim ardından Kolombiya'ya dair sunum yapacak olan konuşmacıların da bu konuya eğileceğini umuyorum, zira bu her yerde, özellikle de çatışmanın yoğun devam ettiği yerlerde yaşanan bir sorun. Çatışma işleri daha da zorlaştırıyor. Grupları yeniden kurmak için daha iyi bir yöntem düşünmüyorum. Altı ya da sekiz kadın, kadın grupları tarafından seçildi, BM de bazı hükümet yetkililerini davet etme kararı aldı. Daha önce bahsettiğim gibi coğrafi temsiliyet de göz önünde bulunduruldu; yani yarısı atandı, yarısı ise seçildi. Fakat şu anda iki sorun var. İlk sorun, üyelerin değiştiği bir kurul oluşturmaya dair. Sonsuza kadar ülkeyi temsil edecek 12 kadından oluşan bir

kurul oluşturmak istemiyoruz. Fakat üye değişiminin zorluğu şu, bu kadınlar zaman içinde birbirine güvenmeye ve karışık meseleleri bile tartışabilmeye başlıyorlar; üyelerin değişmesi durumunda bu anlayış ve güven inşasının en başa dönmesi gerekecek. Geçen yaz ya da sonbahar, danışma kurulunun üçte ikisinin yenilenmesine dair karar alındı; seçim sürecinde 500 başvurunun alındığı bir ulusal danışma kurulu söz konusuydu.

İkinci sorun sonuçlara dair. Şu anda BM tarafından yürütülen bir barış süreci yok. Kadınlar kendi aralarında zor meseleleri tartışarak, danışmanlara öneriler sunarak ve dört çalışma grubunu bilgilendirerek epey ilerleme sağladılar. Fakat faal bir arabuluculuk durumu söz konusu değil, dolayısıyla yaptıklarının etkisi sınırlı. Kadın örgütlerinin ve mültecilerin rolüne, yaptırım anlamında BM'nin neler yapabileceğine biraz daha eğilebiliriz konuşmalarımızda diye düşünüyorum.

Kadın örgütlerinde ülkelerinin ve kültürlerinin Suriye'de jeopolitik çıkarları hariç başka amaç gözetmeyen güçler tarafından yok edilmesine dair bir öfke var. Radikal gruplara ve yaşattıkları mağduriyetlere ilişkin yaygın bir korku söz konusu. Kimileri çatışma bittiğinde bile Suriye toplumunun eski haline dönemeyeceğinden endişeleniyor. Birleşmiş Milletler'e öfke duyuyorlar ve daha fazla şey yapmamız gerektiğini düşünüyorlar, bu görüşe ben de katılıyorum.

Suriyeli kadınların ve çocukların evlerine dönmesine dair bir soru sorulmuştu. Bu soruya tam nasıl cevap vereceğimden emin değilim, çünkü ben doğrudan Suriye üzerine çalışmıyorum fakat ülke içinde kalan mülteciler genelde köy ve kasabaları işgalden kurtulunca geri dönme eğiliminde oluyorlar. Fakat bu olunca bütün sorunlar çözülmüyor. Genel olarak IŞİD'in işgal ettiği bölgelere geri dönen ailelerde güvensizlik hissi hakim. Özellikle genç oğulları olan aileler için bu geçerli, zira bu aileler çocuklarının çatışmaya, şiddet olaylarına karışabileceğinden korkuyorlar. Suriye hükümeti savaşı kaba güç kullanarak, kimyasal silahlar aracılığıyla

kazanmaya çalışıyor; bu da geri dönen aileler için başka bir endişe kaynağı. Güvensizlik yüksek düzeyde, ve genelde ülke içindeki ya da sınırdaki mültecileri etkileyen bir sorun.

Üçüncü soru Türkiye'deki kadın örgütlerinin bir arada çalışmasına ve siyasi olarak faal olmalarına ilişkindi. Kimileri yüksek bedeller ödüyorlar, hatta kendilerini barışa ve çatışma çözümü girişimlerine adadıkları için hapse atılıyorlar. Diyalogun sürmesi önemli, evet; fakat kadınların ataerkil bir sistem içinde çalışmaları genel olarak zor. Kadınlar düşündüğümüzden çok daha güçlü. Toplum ataerkil olduğu için resmi, siyasi, seçilmiş, atanmış ve benzeri pozisyonları erkeklerin hükmü altında. Fakat kadınların toplumdaki rolü önemli. Gücü elinde bulunduran oğulların anneleri, liderlerin karılarından. Dolayısıyla etki sahibi olmak, veya bilgiye erişebilmek konusunda avantajınız var. Eğer ilgilenirseniz size dört çalışma grubundan ve anlaşma yapılması ihtimaline yönelik yapılan hazırlıklardan da bahsedebilirim.

Türkiye'deki kadın örgütlerinin neler yapabileceğine dair önerim, çatışmanın bir tür ulusal diyalog kurulabilecek evresine yönelik hazırlık yapılması yönünde olurdu. Ortak mesajlar nasıl oluşturulabilir, ele alınması gereken esas meseleler neler, bunların üzerine düşünmek önemli. Şu anda vakit yok, fakat vaktimiz olduğunda size Libya'ya dair hazırladığım bir sunumu aktarabilirim. Ya da bu sunumu size bir metin olarak aktarabilirim. Libya'daki kadınlar siyasi süreç içinde üç öncelik belirleyip bunlara odaklanmaya karar verdiler. Diyalogu daha iyi etkileyebilmeye, 'toplumsal cinsiyet hassasiyetleri'ni gözlemlemeye ve özel tedbirlere doğrudan katkıda bulunmaya karar verdiler. Bu amaca yönelik olarak bir teknik danışma kurulu oluşturdular ve gelecekte yapılacak tartışmalar ve müzakereler için anlatılar hazırladılar.

Etkilemek dediğimde kast ettiğim şu: özellikle medya kampanyalarını kullanarak, hak savunma stratejileri aracılığıyla ittifaklarını ve iletişim ağlarını güçlendirmek ve kamuoyu desteği

sağlamak istiyorlardı. Buna bilgi edinmek için sosyal medyada anket yapmak, diyalog yaratmak ve barışın ne olduğunu kavramaya çalışmak dahil. Her ay ortak basın açıklaması yapma kararı aldılar, bunları okumak gerçekten zihni harekete geçiriyordu. Toplumsal cinsiyet hassasiyeti planına ilişkin olarak hem seçilmiş, hem atanmış kimselerden oluşan bir danışma kurulu oluşturmayı kabul ettiler. Bu danışma kurulunun görevi kadınların siyasi partilere katılımını ve hükümetteki faaliyetlerini gözlemlemektir. Bu gözlem görevi yarım yıl boyunca faal olarak devam edecek. Bunlar yapılabilecek farklı şeylere dair örnekler.

Libya'daki kadın örgütlerinin senaryo tartışmalarına ve bu senaryoların nasıl oluşturulduğuna dair soruya cevaben: bu üç senaryo, gerçekleşmesi en olası senaryolardı. Size ne tavsiye edebileceğim soruldu. Gençleri ve kadınları çalışmalarınıza dahil etmenizi öneririm. Bu kesimlerin çabaları ümit ve heves yaratmaya uygun ki bu noktada ümit ve hevesin önemli unsurlar olduğuna inanıyorum.

Sanırım sorularınızı büyük ölçüde cevapladım.

Esra Elmas: Teşekkürler. Ekleme istediğiniz bir şey var mı?

Katılımcı sorusu: Libya'da barış görüşmeleri devam ediyordu, değil mi? Sorum şu, genelde çatışma çözümünde üçüncü taraflar istenmezler. Eğer kadınlardan oluşan bir ulusal diyalog grubu oluşturuyor olsaydınız kolaylaştırıcı olarak kimi düşünürdünüz?

Elisabeth Scheper: Bu çok iyi bir soru. Libya'daki süreç aslında anlaşma sonrası, zira BM 2014'te yeni bir anlaşma müzakere etti. Bunun neden başarısızlığa uğradığını anlamak için detaylara bakmamız gerekli. Farklı siyasi partilerden ve geniş coğrafi temsil sağlamak amacıyla üç ana bölgeden gelen dokuz liderden oluşan bir ulusal konsey oluşturulması planlanıyordu. Fakat son anda, daha ilerici olan siyasi partinin üyeleri katılmamaya karar verdiler,

bu da barış sürecine hasar verdi, zira dokuz üyeli konseyin üç üyesinin kadın olması gerekiyordu. Bunun ardından oluşturulan konseyde sadece erkekler vardı ve Selefî eğilimli siyasi parti ağırlık kazandı, bu da mevcut parlamento ve Temsilciler Meclisi ile büyük anlaşmazlıklar yaşanmasına sebep oldu. Dolayısıyla anlaşma sonrasındaki çaba, geriye kalan şeyleri kurtarabilmeye yönelikti. BM halen sahada, fakat üstlendiği arabuluculuk rolü tüm taraflarca kabul edilmiş değil. Bundan dolayı BM'nin ofisi Trablus, Bingazi veya diğer Libya şehirlerinde değil Tunus şehrinde yer alıyor. Kadınlara yönelik bu ağa ilişkin çalışmalar bir dizi gençlik temsilcileri ve taban örgütleri tarafından destekleniyor, bunların arasında daha önce siyasi diyaloga girme fırsatına hiç sahip olmamış anne grupları da var. Şu andaki görüş, siyasi liderliğe dair süreci tabandan başlatmak istiyorsanız diyalog geliştirmeniz gerektiği yönünde. Dolayısıyla size tarif ettiğim süreç, BM'nin oldukça yerel bir sürece verdiği destek aslında. Sizdeki durumla fark şu, BM'nin Tunus şehrindeki ofisinde tam zamanlı çalışan üç kadın var, bu sürece yurt dışından destek olabiliyorlar. DPI gibi kimi ağlar size bu süreçte destek olmak için varlar. Uluslararası desteği de ihtiyaç duyduğunuz şekilde örgütleyebilirsiniz. Dolayısıyla bunun BM tarafından yürütülen bir model olmadığını düşünüyorum. Burada yapılan, destek ve diyalogun tabandan başlayarak inşa edilmesi, zira şu anda Türkiye'deki yetkililer ulusal diyalog oluşturmaya pek niyetli görünmüyorlar. Kamuoyunun seçilmiş yetkililere baskı kurması aracılığıyla bu değiştirilebilir. Teşekkür ederim.

İkinci Oturum: Kolombiya Vakası

Idun Tvedt, Filipinler barış sürecinde Norveç'in Özel Temsilcisi, Kolombiya'daki Norveç kolaylaştırıcı ekibinin eski üyesi

Büyükelçi Berger: Sıradaki konuşmacı söze başlamadan önce Birleşmiş Milletler'in rolüne dair birkaç şey söylemek istiyorum. Suriyeli kadınların katılımına dair duyduklarım beni sevindirdi, fakat buradaki katılım, harici bir katılım. Hatta temsilcilerden birinin kadınlarla konuşmayı reddettiği bile oldu, zira kadınların önemsiz olduğunu düşünmüştü. Hazır Suriye'den bahsederken şunu da ekleyeyim: sadece kadınların olduğu toplantılar düzenlemeyin. Mülteciler ve BM'ye ilişkin de şunu söyleyebilirim, kariyerime yıllar önce, Gazze'deki bir mülteci kampında başladım. Maalesef kamp hala yerinde duruyor ve sorun çözülmüş değil. Dünyada 65 milyon mülteci var ve bu sadece BM'nin değil üye devletlerin de sorunu ve sorumluluğu; zira ekonomik, siyasi veya herhangi türdeki çatışmalar çıktıkları anda ve yerde çözülmeli. Suriye konusuna dönersek, sadece askeri değil siyasi bir çözüm de sağlanmalı. Nihai süreç BM şemsiyesi altında gerçekleşmeli. Bu konuda karamsarım çünkü Suriye'de bir vekâlet savaşı yaşanıyor; para, silahlar ve savaşanlar dışarıdan geliyor. Kıyaslayınca Lübnan'daki savaşa dışarıdan katılım Suriye'deki kadar yüksek değildi. Çatışmayı durdurmak BM üye devletlerinin sorumluluğunda. Umarım sorunuza yanıt verebilmişimdir. BM'nin de, AB'nin de büyük destekçisiyim. Bu tür sorunları çözme sorumluluğu ulusal hükümetlere aittir.

Sally Holt: Katkınızdan dolayı teşekkür ediyoruz Büyükelçi Berger, ve toplantımıza desteğiniz için de tekrar teşekkürler. Şimdi sıradaki konuşmacımızı takdim etmek istiyorum. Adı Idun Tvedt ve Filipinler hükümeti ile Filipinler Ulusal Demokratik Cephesi arasındaki barış sürecinde özel temsilci olarak görev aldı. Bunun öncesinde Kolombiya'daki barış sürecinde toplumsal cinsiyetin etkin bir biçimde dahil edilmesine dair uzman olarak çalıştı. Uzmanlık bilgilerinden faydalanarak Norveç Dışişleri Bakanlığı'ndaki

meslektaşlarıyla Kolombiya barış sürecinin tasarlanması üzerine yazdığı yeni rapor, Norveç Çatışma Çözümü Merkezi tarafından yayımlandı.

Idun Tvedt: DPI'a bu etkinliği düzenlediği ve beni davet ettiği için çok teşekkür ediyorum. İstanbul'a ilk gelişim, ve hepinizin gösterdiği katılım ve ilgi beni çok etkiledi. Yarım yıl önce Bogota'dan geri döndüm; yaklaşık dört yılı Kolombiya barış süreci üzerinde çalışarak ve Havana'daki müzakere masasında da bulunarak geçirmiştım. Benden kadın hakları ve toplumsal cinsiyet kapsayıcılığı üzerine konuşmam istendi, Kolombiya'daki barış anlaşmasının hikayesi başkalarına da ilham verebilecek iyi bir hikaye. Kolombiyalı kadınların ilham verici olduğuna inanıyorum, ben şahsen kendilerinden etkilendim. Kadınların yıllar boyunca tecrübe edilmiş çok sayıdaki başarısız barış süreçleri sayesinde kendi çıkarları için mücadele etmeyi ve etki yaratmayı nasıl öğrendiklerini, barış masasına nasıl yavaş yavaş yaklaştıklarını anlatacağım. Aralarındaki farklılıkları aşmak için neler yaptıklarını, bölgesel farklılıkların nasıl hesaba katıldığını açıklayacağım. Son olarak Havana'daki resmi barış müzakerelerinde toplumsal cinsiyet eşitliği için mücadelenin nasıl başladığına değineceğim. Bir kolaylaştırıcı olarak kendi konumumdan gördüğüm bazı unsurları da size aktaracağım.

*Konuşmacı Idun Tvedt
Filipinler barış sürecinde Norveç'in Özel Temsilcisi,
Kolombiya'daki Norveç kolaylaştırıcı ekibinin eski üyesi*

2012'den beri Norveç, Kolombiya barış sürecinin tüm toplantılarına Küba'yla birlikte kolaylaştırıcı ya da garantör olarak katıldı. Görev tanımımız esnekti; kapasite inşası, lojistik, güven inşası, çatışma çözümü ve krize yönelik daha aktif girişimler yetkimiz dahilindeydi. Bu esnada gündemi belirleyen ve tartışmaları yönlendirenin esas iki taraf olması çok önemliydi. Kolombiya hükümeti ve FARC (Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri) geçmişte birkaç başarısız barış süreci tecrübe etmişlerdi ve bunun sonucu olarak en baştan barışa yönelik güçlü bir siyasi irade gösterdiler. Norveç'in kolaylaştırıcılık faaliyetleri kapsamında toplumsal cinsiyete ilişkin konular sürecin ilk aşamalarında öncelikli olarak tanımlandı. Fakat bence toplumsal cinsiyetin görüşmelerde böylesi önemli bir konu haline gelmesi hem Kolombiya'nın tecrübeli ve bilgili sivil toplumu, hem de sürece katılan tarafların heyetlerinin yürüttükleri müzakereler sayesinde mümkün oldu.

Barış görüşmeleri 2012’de resmen başladığında 50 yıldan fazla süren silahlı çatışmalarda 220.000’den fazla insan hayatını kaybetmişti; ölenlerin yüzde 80’i sivildi. 6 milyondan fazla Kolombiyalı zorla yerlerinden edildi. Fakat çatışma kadınları ve erkekleri farklı etkiledi. Cinayet, alıkoyulma ve kaçırılma mağdurları daha çok erkekler iken cinsel ve toplumsal cinsiyet temelli şiddetin ve yerinden edilmenin mağdurları daha çok kadınlar.

Kolombiya’daki kadınların kağıt üzerinde pek çok hakkı var, bu haklar on yıllar süren mücadeleler sonucunda elde edilmiş. İlerici yasalar ve mahkeme kararları teorik olarak kadın haklarını destekliyor, cinsel ve toplumsal cinsiyet temelli suçlarla mücadele ediyor. Fakat yapısal ayrımcılık ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet eşitliğin önündeki zor engeller olmaya devam ediyor.

Kolombiya pek çok barış sürecini tecrübe etti, bunların bazılarının sonucunda silahlı gruplar terhis olmuş olsa da biri hariç hepsi başarısızlığa uğradı. Her yeni süreçte kadınlar önceki süreçten öğrendiklerinin üstüne yeni şeyler eklediler. 1990’ların sonunda FARC’la yapılan eski barış sürecine katılmış olan birkaç kadın konularını kullanarak halihazırdaki sürece daha fazla kadını dahil ettiler. FARC’la yapılan barış görüşmeleri 2002’de başarısızlığa uğradıktan sonra genel olarak hissedilen bir hayal kırıklığı vardı. Fakat pek çok kadın örgütü siyasi çözüm bulmak ve gelecekteki müzakereler için hazırlık yapmak konusunda ısrarcıydı. Barış görüşmeleri olmadığı için kendi bölgelerinde sessizce çalışarak şiddetle mücadele ettiler ve barış taleplerini görselleştirmek adına hem bölgesel hem ulusal yürüyüşler düzenlediler.

Kadınlar bir yandan da insan hakları ihlallerini belgelediler ve kınadılar. Askerileşmeyi, diğer toplumsal ihtiyaçları göz ardı ederek savunma ve güvenliğe bütçe önceliği tanınmasını eleştirdiler. Savaşın sivil nüfus üzerindeki etkisine, müzakere sonucu elde edilecek bir sonucun önemine ve savaşı “insanileştirmeye” yönelik ihtiyaca dikkat çektiler; düzenledikleri kampanyalar hükümeti ve silahlı aktörleri

isyancılarla insani bir anlaşmayı müzakere etmeye, siyasi çözüm talep etmeye ve rehinelere salınmasını istemeye zorladı.

Bölgesel düzeyde baktığımızda çeşitli kadın örgütlerinin yerel düzeyde ateşkesleri müzakere ettiğini görüyoruz. Kadınlar topluluklarında yaşanan çatışmalara arabuluculuk ederek sessiz ama önemli bir rolü yerine getirdiler. Yerel düzeyde şiddeti ve yerinden edilmeyi engellediler, silahlı aktörler tarafından silah altına alınmaya çalışan gençleri geri kazandılar ve topluluklarını korudular. Silahlı gruplarla müzakere ederek yollardaki barikatların kaldırılmasını, isyancıların, paramiliter kuvvetlerin ve ordunun kontrol noktalarından yiyeceklerin, tıbbi malzemelerin ve insanların geçebilmesini sağladılar.

Kadınlar savaşın çocuklara, kadınlara ve LGBTI'lere etkisini dile getirdiler. Cinsel ve cinsiyet temelli şiddetin yaygınlığına ve bu şiddetin mağdurların, ailelerinin ve topluluklarının üzerindeki etkilerine dair farkındalığı arttırdılar. Küresel ortaklıklar oluşturdular, mücadelelerine uluslararası destek topladılar.

Kolombiyalı kadınlar BM Özel Raportörlerinin Kolombiya'daki kadın haklarını incelemesi için mücadele ettiler ve gereken izinleri aldılar. Bu süreçte ülke çapındaki kadın örgütlerinin birbirleriyle kurdukları bağların güçlülüğünü kullanarak tarafların müzakere masasına yeniden oturmalarını talep ettiler.

2010'da Santos cumhurbaşkanı seçildikten hemen sonra hükümet ve FARC tekrar gizli görüşmelere başlayarak müzakere masasına dönmenin bir yolunu aramaya başladı. Hem hükümet hem FARC daha görüşmelerin en baştaki gizli aşamasındayken kadınları küçük heyetlerine dahil ederek başarı vaat eden bir başlangıç yapmış oldular. Fakat müzakerenin kamuya açık hale geldiği Ekim 2012 Oslo toplantısında iki heyetin de ana müzakere masasında kadınlara yer vermediği görüldü. Norveçli kadın kolaylaştırıcı haricinde masada oturan herkes erkekti.

Kolaylaştırıcı Norveç ekibi olarak biz bu sorunu en baştan dile getirdik. Bunu gündeme getirmek her zaman kolay değil, zira taraflar milyonlarca kurbanı olan 50 yıllık bir çatışmayı çözmeye çalışırken bu husus pek önemli değilmiş gibi gelebiliyor. Buna karşılık olarak söylenebilecek şeyler ise böylesinin daha demokratik olacağı, kadınların çatışmadan erkeklerden farklı etkilendikleri, kadınların farklı ve erkeklerinkini tamamlayan bakış açıları olabileceği, ve barış sürecinin kadınlar dahil edilirse daha sürdürülebilir olacağı. Günün sonunda en ikna edici argüman, kadınların barış sürecine dahil edilmesinin hem ülke içinde, hem de uluslararası camia nezdinde anlaşmanın meşruiyetini arttıracığıydı. Bazen görevimizi yerine getirmekte çok etkin olmadık. Fakat kolaylaştırıcılar olarak bu konuyu gündeme getirmek bizim sorumluluğumuzdu. Sürecin sahibi taraflar olsa dahi kolaylaştırıcılar olarak bizim de bir sorumluluğumuz var.

Mesajın etkisini arttırabilmek için tekrar tekrar ifade edilmesini sağladık. Siyasetçilerimiz taraflarla bir araya geldiklerinde bunu tekrarlamalarını istedik, bu konuya dair gayriresmi tartışma raporları hazırlayan uzmanlarla bir araya geldik. Bu gayriresmi raporların barış görüşmelerinin gündemine uyarlanması daha da etkili oluyor; örneğin toplumsal cinsiyet perspektifinin toprak reformu ya da SDR (Silahsızlanma, Demobilizasyon ve Reentegrasyon) bağlarıyla nasıl bir araya getirilebileceğini ele almak gibi.

Özetle, kadınların ve toplumsal cinsiyet temelli yaklaşımın sürece dahil edilmesine dair avantajların farkında olduğunu ve bu avantajların ciddiye alındığını söyleyebilirim. Barış sürecini ulusal ve uluslararası düzeyde daha meşru kılmak için bunu yapmak gerekiyordu.

Kadınlar müzakerelerin en başından beri iki tarafta da aktif olarak faaliyet gösterdiler, fakat rolleri zaman içinde daha görülebilir hale geldi. Örneğin FARC, kadın gerillalar tarafından ve kadın gerillalar

için bir web sitesi yarattı, böylece bu kadınlara söz hakkı tanıyarak onları güçlendirdi.

Süreç boyunca aktif olarak çalışan Kolombiyalı kadınlar toplumsal cinsiyet perspektifinin barış sürecinde yer almasını sağladılar; kamuoyunu şekillendirdiler, çatışmanın müzakereyle çözülmesini desteklediler, analizler yaptılar, sonuçları taraflarla paylaştılar, kendi hareket kapasitelerini arttırdılar ve güçlendirdiler. Her fırsattan ve mekanizmadan istifade ederek sivil toplum konferanslarına ve çalışma gruplarına katıldılar, Havana'da müzakere edilen gündem maddelerine katkıda bulundular.

Ulusal Kadınlar ve Barış Zirvesi: Ezberleri mi Bozdu?

Kolombiyalı kadınların kararlı katılımı kadınların ve mağdurların ülke çapında barış sürecine iştirak edebilmesinin yolunu açtı. Değişim, 2013'te yapılan önemli bir Ulusal Kadınlar ve Barış Zirvesi ardından yaşandı. Bu etkinliği başlatanlar farklı etnik, bölgesel, kültürel ve siyasi kimlikleri temsil eden bir dizi Kolombiyalı kadın örgütüydü. Zirvede Kolombiya'nın farklı bölgelerinden kadın örgütlerini temsil eden yaklaşık 500 temsilci Bogota'da bir araya geldi.

Kadınlar üç konuda anlaşma sağladılar: ilk olarak barış sürecini desteklemek, ikinci olarak kadınların sürecin tüm aşamalarına katılımını talep etmek ve çatışmanın kadınları nasıl etkilediğine dair endişelerin de dikkate alınmasını sağlamak ve üçüncü olarak bir toplumsal cinsiyet komisyonu kurulması için mücadele ederek bunu kadınların dahil edilmesi için bir araç olarak kullanmak.

Soldan sağa: DPI Uzmanlar Kurulu Üyesi Kezban Hatemi, AB Büyükelçisi Christian Berger, Kolombiya Ulusal Tarihi Bellek Merkezi'nden Nancy Prada Prada ve Norveç Dışişleri Bakanlığı'ndan Kolombiya barış süreci uzmanı Idun Tvedt

Toplumsal Cinsiyet Alt Komisyonu

Bu komisyonun görev tanımı, barışın toplumsal cinsiyet boyutunun nihai barış anlaşması tarafından kapsanmasını sağlamaktı. Alt komisyon üyeleri iki heyetten seçildi, kendilerine hem Kolombiyalı hem de Norveç tarafından sağlanan uluslararası uzmanlarca destek verildi. Barış müzakerelerine toplumsal cinsiyet perspektifinin dahil edilmesi için böylesi resmi bir mekanizma tesis edildiği daha önce görülmemişti.

Alt komisyon, Havanadaki müzakerelere birden fazla kadın heyetini davet etti. Bu davetler Kolombiya kırsalından ve şehirlerinden gelen, müzakerelerin tek taraflı olmamasına yönelik baskılara cevap olarak yapılmıştı. Davetler sayesinde müzakere eden taraflar da barış sürecine kadınları dahil etmeye itildiler. Toplumsal cinsiyet komisyonu farklı görüşleri, siyasi konumları ve etnik kimlikleri temsil eden bir dizi kırsal ve şehir örgütünü davet etti. Bu gruplar barış anlaşmasının kadınların sorunlarını nasıl daha

iyi ele alabileceğine dair somut katkılarda bulundular. Havana'ya kadınların gerçekliğini getirdiler. Müzakerecilere cinsiyet temelli perspektifleri ve tekliflerini sundular. Format oluşturulurken, mağdur hakları üzerine konuşmaları ve tekliflerde bulunmaları için Havana'ya davet edilen mağdur heyetlerinden esinlenildi.

Temsilciler liderler ve müzakereci heyetlerin büyük çoğunluğu tarafından iyi karşılandı. Bu önemliydi, zira heyet başkanları toplumsal cinsiyet yaklaşımını barış görüşmelerine dahil etmeyi kabul ederek hesap verebilir konuma gelecekerdi.

Taraflar mağdur heyetlerini de Havana'ya davet ettiler. Bunlar ilk davet edilen gruplardı, yüzde 60'ı kadınlardan oluşuyordu. Bu tarz heyetlerin oluşturulmasında kilise, üniversite ve BM görevliydi. Mağdurların geniş anlamda temsil edilmesini sağlamak için bölgesel örgütlere de danışılıyordu. Silahlı çatışma bağlamında cinsel şiddete maruz kalmış kadınların davet edilmesi, daha önce Havana'da hiç konuşulmamış bir konunun tartışmaya açılmasını sağladı.

Kolombiya'da çatışma devam ederken bir yandan da müzakereler yapılıyordu. Kolombiya çatışmasının böyle sıra dışı bir yönü vardı, zira barış müzakereleri genelde ateşkes sağlandıktan sonra başlar. Heyetler, çatışmayı sonlandırıp şiddeti azaltmak için nihai bir anlaşmaya varana kadar masada kalmaları için hükümet ve FARC üzerinde baskı kurdular. Mağdurlara, kadınlara ve LGBTI temsilcilerine hükümetin ve FARC'ın şiddeti azaltmak üzere anlaşığına, bu doğrultuda ateşkes sağlanacağına, ortak mayın arındırma operasyonuna başlanacağına ve kayıp kişilerin cesetlerinin bulunacağına dair mesaj verildi. FARC'ın başladığı kabul ve özür dileme süreci kısmen heyetlerin Havana'ya yaptığı bu ziyaretler sayesinde mümkün oldu.

Kolombiya'da güçlü ve sözünü sakınmayan bir kadın hareketi var, pek çok STK'nın başında da kadınlar yer alıyor. Fakat kadın

örgütleri bazı konularda anlaşmazlığa düştü. Barış süreci bağlamında kimi meselelere dair farklı görüşler vardı. En hassas konulardan biri cinsel suçların kovuşturulması ve cezalandırılmasıydı.

Yine de, kadın grupları ve LGBTI hareketi ideolojik ve siyasi ayrımları aşarak bazı temel meselelerde fikir birliği sağlamayı başardılar.

FARC'taki Kadınlar

Kadınlar FARC'ın gerilla kuvvetlerinin yaklaşık yüzde 40'ını oluşturuyordu. Bölgesel ve yerel düzeyde örgütün pek çok kadın komutanı mevcuttu, sahadaki kadın gerillalar gündelik hayatlarında görece eşitliğe sahiptiler. Fakat liderliğin en üst katında sadece erkekler vardı ve örgüt kimi ataerkil eğilimlerden azade değildi.

Barış sürecinin sonlarına yakın, 2016'da diğer barış süreçlerinde yer almış bir grup eski kadın savaşçı, sivil hayata nasıl geri döndüklerine dair tecrübelerini paylaşmaları için Havana'ya davet edildi. Bu etkinliğe Aceh (Endonezya), Kolombiya, El Salvador, Guatemala, Kuzey İrlanda, Güney Afrika ve Uruguay'dan gelen eski kadın savaşçılar katıldı. Kadınlar barış anlaşmasının yarattığı fırsatların yanı sıra ayrımcılığın ve yaftalamanın yaygın olduğu bir topluma geri dönmenin zorluklarından bahsettiler. Cinsiyet komisyonunun, özellikle de FARC'lı kadınların bu tecrübelerden haberdar olmaları, böylece kendi reentegrasyon süreçlerini biçimlendirebilmeleri önemliydi.

Cinsiyet kapsayıcı dil: Dile dair somut önerilerde bulunmanın önemi

Kolombiya hükümeti ve FARC arasındaki Eylül 2016'da imzalanan barış anlaşması muhtemelen tarihin en kapsayıcı barış anlaşmasıydı. Kadın haklarına ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 1325

numaralı kararına (kadınlar, barış ve güvenlik) gereken önemi veren bu anlaşmada LGBTI topluluğunun haklarına da yer veriliyordu.

Kısmen kullanılan ilerici dilden dolayı, az farkla oluşan bir çoğunluk Ekim 2016' yapılan referandumda bu anlaşmayı reddetti. Daha önce değindiğim gibi barış anlaşmasının sözde toplumsal cinsiyet ideolojisini teşvik etmesinden dolayı itirazlarda bulunan çeşitli kesimler vardı. Anlaşmada kullanılan ilerici toplumsal cinsiyet dili geleneksel ailevi değerleri tehdit ediyormuş gibi bir tablo çizildi.

Fakat barış anlaşmasındaki hükümlerin hepsi mevcut Kolombiya kanunlarıyla uyumluydu. Anlaşma, Kolombiya'da hâlihazırda mevcut olan, kadınların haklarına ve ayrımcılık karşıtlığına ilişkin ilerici normatif çerçevenin ötesine gidiyor değildi.

Günümüzdeki en büyük görev, barış anlaşmasının uygulamaya geçirilmesi. Barış sürecinden ayrıntılı bahsettim, fakat anlaşmadaki toplumsal cinsiyete dair hükümlerin — örneğin reentegrasyon, geçiş dönemi adaleti, toprak mülkiyeti hakları gibi — üzerine daha fazla konuşulabilir.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Katılımcı sorusu: Norveç hükümetinin bir temsilcisi olarak spesifik bir meselede yardım etmek için orada bulunuyordunuz. Süreç öncesindeki, esnasındaki ve sonrasındaki rolünüzden biraz daha bahsedebilir misiniz? Uluslararası camianın yaklaşımı nedir, böylesi zor zamanlarda uluslararası camia neler yapabilir?

Idun Tvedt: Kapasite inşası, lojistik destek, güven inşası, çatışma çözümü ve krize yönelik aktif girişimleri de kapsayan bir görev tanımımız vardı. Örneğin basın açıklamaları, vb. Bu süreçte gündemi belirleyen ve tartışmaları yönlendirenin iki taraf olması çok önemliydi. Cinsiyet konusunda, kolaylaştırıcılar olarak uluslararası uzmanları davet ettik ve taraflara toplumsal cinsiyet

kapsayıcılığı konusunda somut tavsiyeler vermelerini sağladık. Aynı şeyi uluslararası hukuk konusunda da yaptık.

Toplumsal cinsiyet konusunda en iyi sonuçların, taraflar somut gündemlere sahip olduğunda alındığını gördük. Örneğin anlaşmaya cinsiyet dilini dahil ederken, özellikle toprak reformu konusunda toplumsal cinsiyet meselesinin nasıl önemli olacağına dair sorular vardı. Hedefi ne kadar spesifikleştirirseniz o kadar iyi sonuçlar alırsınız. Dolayısıyla uluslararası camianın desteği çok önemli olabiliyor. Uluslararası camianın destek olabileceği başka bir alan da kaynak sağlamak; konuyu görünür hale getirerek gereken kaynakların sağlanmasını mümkün kılabilir. Bunlar uluslararası camianın nasıl yardımcı olabileceğine dair birkaç örnek.

Uzman Nancy Prada Prada (solda) Idun Tvedt, Kolombiya oturumu esnasında

İkinci oturuma devam: Kolombiya Vakası

Nancy Prada Prada, Ulusal Tarihi Bellek Merkezi, Kolombiya

Nancy Prada Prada: Günaydın. Sizin de anlayacağınız üzere Kolombiya’da Türkçe ya da İngilizce konuşmadığımızdan ötürü şimdi okuyacağım metni kaleme aldım. Konuştuğumuz farklı dillerin yaratabileceği mesafeden dolayı şimdiden özür diliyorum.

Öncelikle bu etkinliğin gerçekleşiyor olmasından dolayı sizi tebrik ediyorum, zira kadınların barış süreçlerindeki rolü çok önemli. Demokratik Gelişim Enstitüsü’ne beni bu toplantıya davet ettikleri için teşekkür ediyorum.

Daha önce de söylendiği gibi kendimi toplumsal cinsiyet perspektiflerini araştırmaya adanmış ve son altı yıldır Kolombiya’daki Ulusal Tarihi Bellek Merkezi’nde Toplumsal Cinsiyet Perspektifi Ekibi’nin koordinatörü olarak çalışıyorum. Dolayısıyla sadece akademisyen kimliğimle değil, mağdurlarla çalışmaktan gelen tecrübeme de dayanarak konuşacağım.

Öncelikle size toplumsal kadın hareketinin barış müzakerelerine nasıl aktif olarak katıldığını anlatmak istiyorum. Bu davet edildiklerinden ötürü değil, orada olabilmek için mücadele ettikleri içindi. Daha sonra kimi kadın mağdur gruplarının çalışmalarından bahsedeceğim çünkü tecrübelerinin hem değerli, hem de diğer bağlamlarda yinelenebilir olduğuna inanıyorum.

Kadınların Kolombiya Barış Sürecine Katkıları

Ulusal Tarihi Bellek Merkezi’ndeki meslektaşım Maria Emma Wills ki burada olmayı çok isterdi eminim, yazılarından birinde şu soruyu sorar: “Genetik kodlarımızda, bir insanın başka bir

insana yaşatabileceği acıyı sınırlandıran ‘doğal’ sınırlar olduğunu düşünmek mümkün müdür?” Kendisinin dolaysız cevabı: “Karayıp bölgesindeki mağdurların hatıralarından öğrendiğim kadarıyla hayır, bunu düşünmek mümkün değil.”

Kolombiya’daki silahlı çatışmanın mağdurlarıyla yaptığım çalışmalara dayanarak ben de Maria Emma’nın şu sözlerine katılıyorum: “Mağdurların tanıklıklarını dinleyerek anlıyorum ki, ülkemdeki şiddet ve vahşet, hayal edebileceğim sınırlarını aşmış durumda.”

Kolombiya’da altmış yıl boyunca süren bir savaşı tecrübe ettik. Barış anlaşması 2016’nın sonlarına doğru imzalandı, yani bir yıldan çok az daha fazla bir süre önce. Size kadınların geçen sene yaptığı katkılardan mı bahsedeceğim? Tabii ki hayır, çünkü Kolombiyalı kadınların, özellikle de mağdur kadınların barış inşası için yürüttükleri mücadele savaşın bitmesinden ve barış görüşmelerinin resmen başlamasından çok öncesine dayanıyor. Size Kolombiyalıların, özellikle de Kolombiyalı kadınların savaşın ortasında bile savaşa nasıl direndiklerini anlatmak istiyorum.

Bizim yaptığımız tarihi bellek çalışmaları savaşın 1958’de başlamasına kadar gidiyor. Kolombiya savaşında taraf olan en az dört silahlı grup vardı: gerillalar, paramiliterler, güvenlik kuvvetleri ve terhis olmuş paramiliter gruplar. Uzun ve karmaşık bir savaş yaşandı, tüm kayıpların hesabı henüz çıkarılmadı.

Şu anda resmi olarak toplamda yaklaşık 300.000 cinayet, 80.000 kayıp vakası, 25.000 cinsel şiddet vakası ve 7 milyondan fazla yerinden edilmiş insan mevcut. Bunlar inanılmaz yüksek sayılar ve hesaplamalar bitmiş değil bile.

Kolombiya’daki savaşın kadınların hayatları üzerinde orantısız bir etkisi oldu. Silahlı çatışma bağlamında erkeklerin ve kadınların mağduriyeti arasında önemli farklar var; zira kadınlar “haklara

sahip bir özne veya eşit ilişkiler kurulan bir eşit olarak değil, nesne olarak” temsil ediliyorlar.⁵¹

Çatışmadaki tüm silahlı aktörler, farklı biçimlerde ve yoğunluklarda da olsa, kadınlara karşı cinsel şiddet uyguladılar; şiddet biçimlerinin arasında dokunmak, zoraki çıplaklık, tecavüz ve cinsel kölelik var. Dediğim gibi cinsel şiddete dair resmi rakam 25.000 civarında ve bildiğiniz gibi bu tür suçların genelde üzeri örtüldüğünden dolayı gerçek rakam çok daha yüksek olabilir. Gerçek sayı bunun dört katı fazla bile olabilir.

Bu spesifik şiddet türlerine ek olarak kadınlar hedef gözeterek öldürme, zorla kayıp edilme, tehditler, mülksüzleştirme ve yerinden edilme gibi cinsiyet ayrımı gözetmeyen şiddet türlerine de maruz kaldılar. Erkekleri de etkileyen bu olaylar, toplumsal eşitsizlikten dolayı kadınların hayatlarını orantısız biçimde etkiliyor. Örneğin çocuklarıyla şehre göç etmek zorunda kalan kırsaldaki kadınlar bekâr erkeklerden farklı tecrübeler yaşıyorlar, aynı sosyal sermayeye sahip değiller.

Fakat bunlara rağmen kadınlar toplumsal direniş ve barışa yönelik mobilizasyonda etkin rol oynadılar. Bu nasıl mümkün oldu?

Birinci Kısım: Barış Süreci

2011 yılında Kolombiya’da “Mağdurlar Kanunu” çıkarıldı. Bu kanun silahlı çatışma mağdurlarına yönelik tazminat öngören bir modeldi. Bir yandan savaş devam ederken, mağdurlarla ilgilenebilmek için kurumsal bir çerçeve oluşturuldu. Benim çalıştığım Ulusal Tarihi Bellek Merkezi de bu yasa sayesinde kuruldu.

2012’de Kolombiya hükümeti ve FARC arasındaki müzakere masası Küba’nın Havana şehrinde kuruldu. Müzakere masasının

51 Grupo de Memoria Histórica, Informe “TRUJILLO. Una tragedia que no cesa”. Bogotá, 2008, p.44.

ilk hali toplumsal cinsiyet eşitliği açısından korkunçtu, zira masada hiç kadın yoktu. Bunun üzerine kadınlar bir araya gelerek masada hiç kadın olmamasına itiraz ettiler ve Cumhurbaşkanı'ndan kadın müzakereciler atamasını talep ettiler. Kısa süre sonra, kadınların ısrarları sayesinde Haziran 2014'te bir 'toplumsal cinsiyet alt komisyonu' kuruldu. Neden komisyon değil de alt komisyon? Bana sormayın; kadınlara dair algıyı yansıtan bir seçim bu. Havana'daki toplumsal cinsiyet alt komisyonu kadın mağdur heyetlerini ağırladı, onların taleplerini dinledi.

Çatışmanın bitirilmesine dair nihai anlaşmada altı madde var ve toplumsal cinsiyet alt komisyonunun çabaları sayesinde bu maddelerin tümüne kadınlara yönelik çeşitli konular eklendi.

Anlaşma sağlanana kadar oldukça zor bir müzakere süreci yaşandı; sonrasında ise Kolombiya halkı referanduma giderek barış anlaşmasını oyladı. Her zaman var olmuş barış düşmanları, anlaşma metninin "cinsiyet ideolojisi" tarafından "lekelendiğini" söyleyerek anlaşmayı kötülemeye ve insanlara "hayır" oyu verdirmeye çalıştılar. Referandumda çok küçük bir farkla "hayır" oyu kazandı (%49.8'e karşı %50.2 ile). Dolayısıyla bu sonuç alındıktan hemen sonra kimi düzeltmeler yapılması gerekti. Müzakereciler toplumsal cinsiyet dilini anlaşma metninden çıkarmak istedi. Bu talebe karşı gösterilen tavır şu sloganla özetlenebilir: "anlaşmanın dışında bırakılmayacağız."

Bir kadın heyeti Havana'ya gitti. Ben de bu heyetin bir üyesiydim, fakat Tarihi Bellek Merkezi'nin temsilcisi olarak değil, bir aktivist olarak. Düzeltilen anlaşma metninde kayıplar yaşandı, ama toplumsal cinsiyete dair hükümlerin epey bir kısmını korumayı başardık. Müzakere süreci toplamda dört yıl sürdü, Kasım 2016'da çatışmanın sonlandırılmasını öngören nihai anlaşma imzalandı.

Anlaşmayı imzalamakla uygulamaya geçirmek farklı şeyler. Bir yıldan biraz fazla süredir uygulamayla uğraşyoruz ve pek çok zorlukla

karşılaştık; bu zorluklara önümüzdeki Haziran gerçekleşecek ve her şeyi değiştirebilecek cumhurbaşkanlığı seçimlerini de ekleyebiliriz, ama bu konudan şimdi bahsetmeyeceğim.

Şimdi size başka bir yoldan bahsetmek istiyorum, kadınların müzakerelerden önce, müzakereler esnasında ve hatta sonrasında bile izlediği bir yoldan: belleğin yolu. Kolombiya'da bir kadın mağdurlar örgütü kendilerini belleğe adadı. Bu kadınların barışa yaptığı bir başka önemli katkı, ve her zaman resmi siyasetle bağlantılı olmayabiliyor.

Meslektaşlarım ve ben, belleğin barışa dost olduğunu ve bellek çalışmalarını bilhassa kadınların üstlendiğini düşünüyoruz. Bellek süreçlerini geliştirmek, geçmişi unutmamak, ölülerinin hatırasına ve kendi hatıralarına saygı duymak ve olanları hep hatırlayarak bir daha tekrar etmemesini sağlamak için çok çalışıyorlar.

İkinci Kısım: Hatırlayarak barışı inşa eden kadınlara dair somut örnekler

2000 yılında Córdoba'nın Valle Encantado yerleşimindeki kadınlar bir araya gelerek toprağı işlemek, böylece ailelerini beslemeye ve üretim yapmaya yönelik alternatifler oluşturmak için bir kooperatif oluşturdular. O esnada paramiliter kuvvetler çiftlik işi teklif etmek gibi aldatmacalar yoluyla bu yerleşimdeki gençleri kendi aralarına kattılar. Anneler olan bitenlerin farkına varınca, savaşın en şiddetli dönemlerinden biri yaşanıyor olmasına rağmen büyük riskleri göze alarak çocuklarını kurtarmaya karar verdiler. Bir liderin kızı bu olaya dair hatıralarını anlatıyor:

“Annem bütün anneleri, çocuklarını bulmak ve paramiliter kuvvetlerin elinden kurtarmak isteyen tüm kadınları bir araya topladı. O sıralar, 2000 yılının ortalarında çok yağış vardı ve çamur dizlerimiz kadar geliyordu — hala da geliyor — ama bu bizim *paracos*'un [paramiliter örgütler] yuvasına kalabalık bir yürüyüş düzenlememizi engellemedi. Sabah altıda yürümeye başladıkü yaklaşık 200 kadın birbirimizi tutuyorduk ki yoldaki su birikintilerine düşmeyelim, her zaman olduğu gibi yollar yürünmez haldeydi. Gidilen yer uzaktaydı, yol üzerinde Guasimal adında paramiliter kuvvetler tarafından kontrol edilen bir kasabadan geçilmesi gerekiyordu [...] Annem kadınlara korktuklarını belli etmemelerini söyledi, “bu kadar kadını öldürecek kadar aptal değiller,” dedi [...] Korkunç kumandan önlerine çıkıp ne istediklerini sorduklarında kadınlar hep bir ağızdan cevap verdi: “Çocuklarımız!”

Saatler sonra kadınlar çocukları yanlarında Valle Encantado'ya döndüler. Bu anlatıların kiminde cesaret göstererek kendilerini mağdur edenlerle planlanmış veya spontane bir biçimde yüzleşen kadınlara ve erkeklere yer veriliyor. Bu eylemler aracılığıyla halk, kendilerini mağdur etmeye çalışan kişilerin planlarını ve niyetlerini

alt etmeyi amaçladı. Bu başkaldırma faaliyetleri kimi zaman başarılı oldu, örneğin Valle Encantado kadınları örneğinde görüldüğü gibi. Bu kadınların belleğinde yaşananlar, direniş ve kolektif hareketin gücüne dair bir tecrübe olarak yaşıyor. Bu kadınlar öylesine cesurdular ki komutana çocuklarını geri almadan oradan ayrılmayacaklarını söyleme gücünü kendilerinde buldular.

Kolombiyalı kadınlar işte böyle cesur davrandılar. Bellek süreçleri sayesinde tüm bunların bilgisine erişebiliyoruz.

Cesaretlerine ek olarak kadın direnişinin diğer özelliklerine de değinmek istiyorum. Bunları, kadınların hatıraları sayesinde öğrendik.

Oturum esnasında katılımcılar

a. Kararlılık: *Siriri* Operasyonu

Ekim 1984'te Fabiola Lalinde'nin oğlu Luis Fernando Lalinde kayboldu. Ertesi gün Bayan Fabiola oğlunu aramaya başladı; bu arayış günler, haftalar ve yıllar boyunca devam etti. Yavaş yavaş topladığı ipuçları ve bulduğu destek sayesinde, 1996 yılının Kasım

ayında, oğlunun askeri devriye tarafından tutuklandığını, işkence gördüğünü ve öldürüldüğünü öğrendi. Bayan Fabiola, oğlunun kayboluşundan 11 yıl sonra onu defnedebildi. Amerika Kıtaları İnsan Hakları Komisyonu bu olayda Kolombiya'yı suçlu buldu.

Luis Fernando'yu öldüren askeri personele karşı deliller olsa da suçlular hala cezalandırılmadı. Bayan Fabiola ve ailesi adalet mücadelesi veriyorlar. Oğlunu bulmak için gösterdiği kesintisiz, ısrarcı ve barışçıl çabalara "Sirirí Operasyonu" adı verildi.

Sirirí ya da Tropik Sinekkuşu, yavrusunu kaçırarak atmacaları kovalayan küçük bir kuştur. Sinekkuşu o kadar ısrarcı kovalar ki, çoğu zaman atmacalar kaçırdıkları yavruları geri bırakır. Fabiola için sirirí, bir annenin kendisinden koparılan oğlunu geri alabilmek için gösterdiği aralıksız mücadeleyi temsil ediyor.

b. Farklılıklar: Yerli kadınlar

Kolombiya'da nüfusun yaklaşık % 3.5'i ya da 1.5 milyon insan yerli halk. Yaşadıkları coğrafya, toplumsal dinamikleri ve genel anlamda hayatları, savaştan ağır etkilendi. Kadınlar üzerinde tahakküm kuran dinamikler yerli toplulukları içinde de mevcut olsa da, yerli kadınlar bu tahakküm pratikleri karşısında sessiz kalmadılar. Kendi sesleri ve yöntemleriyle geçmişi hatırlamayı, böylece eril kuvvete meydan okumayı mümkün kılacak stratejiler geliştirdiler.

Yerli Nasa halkı Kolombiya'nın güneybatısında, silahlı grupların göz koyduğu bir bölgenin tam ortasında yaşıyor, yani bir savaş alanının tam ortasında yaşıyorlar. 2014 yılında Nasa kadınları bir bellek süreci faaliyetine katılarak silahlı çatışma esnasında maruz kaldıkları şiddeti konuştular. Jambaló rezervasyonundan 90 kadının bir araya geldiği süreç esnasında kadınlar gerillaların, paramiliter kuvvetlerin ve askerlerin kendilerine uyguladığı şiddeti konuşmanın yeterli olmadığını fark ettiler. Kocalarının ve topluluklarındaki diğer erkeklerin kendilerine uyguladıkları şiddetten bahsetmeye

ihtiyaçları vardı.

Aylarca bir araya gelerek bir yandan sohbet edip bir yandan da dokuma yaptılar. Nasa kadınları için dokumacılık çok önemli, zira kendilerini hem dokumacı, hem hayatı düzenleyen kişiler olarak tanımlıyorlar. Sürecin sonunda Kültürlerarası Kadın Örgütü adında bir kolektif etkinlik düzenlediler, bu etkinlik üç gün sürdü. Bu esnada yaklaşık 300 kadın ve onlara eşlik eden bazı erkekler yürüyüş yaparak maruz kaldıkları çeşitli şiddet türlerinin sonlandırılmasını talep ettiler. Yolculuk esnasında yaşlılar toprağı ruhen arındırdılar, ağaçlara kendi dokudukları kumaşları astılar ve öldürülen kadınların resimlerini bıraktılar. Ülkenin diğer bölgelerinden yerli olmayan bir grup kadın da bu etkinliğe katıldı. Ulusal Tarihi Bellek Merkezi'nden bir grup profesyonel de çalışmalarını destekledi. Nasa kadınlarına hatırlamayı nasıl öğretebiliriz? Bunu onlar için biz mi yapmalıyız, yoksa nasıl yapılacağını onlara mı göstermeliyiz? İki de değil. Yapmamız gereken onlara bu süreçte eşlik etmektir. Bu kadınlar hatıralarını kendi uygun gördükleri şekilde, kendi ritimlerine ve dünya görüşlerine uygun bir biçimde kurdular. Bu sayede şiddete de direnmiş oldular. İzlenmesi gereken tek bir yol yok. Bu farklılıkları tanıyoruz ve bir araya geldiklerinde barışa, kadınlar için barışa katkıda bulduklarını anlıyoruz.

c. Köprü kurmak: La Candelaria Anneleri

1998 yılında 15 yaşındaki Cristian Camilo kayboldu. Yıllar sonra annesi Teresita Gaviria oğlunu paramiliter kuvvetlerin öldürerek nehre attığını keşfetti. Arayışı esnasında Bayan Gaviria çocuklarını arayan diğer kadınlarla tanıştı ve arayışlarına birlikte devam ettiler. Aradan geçen 20 yıldan sonra günümüzde bu kadınlar hala birbirlerine kayıp yakınlarını arama desteğı veriyorlar. Günümüzde her cuma günü yaklaşık 900 kadın Medellin şehrindeki La Candelaria Kilisesi'nin önünde bir saat boyunca durarak şunu söylüyorlar: "Onları hayatta, özgür ve barışçıl bir şekilde istiyoruz." Bu kadınların hepsi kayıp yakınları. Cristian Camilo'nun bedeni

bulunamadı, ama bulunan pek çok kişi var.

Bunu başarmak amacıyla La Candelaria Anneleri, paramiliterlerle konuşmak üzere hapishanelere gittiler. “Başta çok zordu,” diyor annelerden biri, “çünkü bu adamlardan birinin oğlumu kaybeden kişi olabileceğini düşünüyordum, ben de ahmak gibi onunla konuşuyor olacaktım.” Fakat bu tecrübe hepsini dönüştürdü. Başka bir La Candelaria Annesi de bunu onaylıyor: “onlarla konuşmak insana gösteriyor ki onlar da aslında kötü zamanlar geçirmiş oğlanlar; onların anneleri de bir yerlerde onlar için üzülmüyor.”

La Candelaria Anneleri bellek alıştırmaları aracılığıyla failerle köprüler kurarak kendi metodolojilerini geliştirdiler. Hapishanelere giderek mahkumlarla birlikte “bellek ağaçları” yapıyorlar ve böylece ortak bir bellek inşa ediyorlar. Bazen failer yaptıklarının ciddiyetini kavrayarak pişman oluyor ve af diliyorlar. Anneler faileri bazen affediyor, bazen de affetmiyorlar. Bu kişisel bir karar. La Candelaria Anneleri’nin çalışmaları uzlaşmaya giden bir köprü.

d. Yaratıcılık: Zümrüdüanka yazarları

Afro-Kolombiyalı, lezbiyen ve iki çocuk annesi bir kadın olan Lina, paramiliterler öğrencileri kendi aralarına katmak için geldiklerinde okulda öğretmen olarak çalışıyordu. Emirlerine uymayı reddetti. Bir grup silahlı adam Lina’ya tecavüz etti ve bu esnada “sana nasıl kadın olunur öğreteceğiz,” diye bağırdı. Buna rağmen Lina’yı yıldıramadıklarından dolayı kızı için geri döndüler; cinsel şiddete maruz kalan Lina’nın kızı bu sebeple hamile kaldı.

Cinsel şiddet çok yıkıcı. Bedeni yok edip ruhu zayıflatıyor. Cinsel şiddete dair toplumsal önyargılar sebebiyle kadınlar seslerini çıkarmıyorlar ve bu sessizlik onları tüketiyor. Aslında pek çok kadın konuşmak istiyor, ama konuşmak ellerinden gelmiyor. Lina kendisi gibi acıya mahkum edilmiş diğer kadınlarla bir araya gelerek yazı yazma alıştırmaları yapmaya başladı. Yardım almak

amacıyla yazı yazma atölyelerine katılan ve tekniği öğrenen kadınlar Zümrüdüanka Kolektifi'ni oluşturdu. Bu kolektifte bir grup kadın savaş mağduru bir araya gelerek hikayelerini anlatıyorlar ve diğer kadınlara da bunu nasıl yapacaklarını öğretiyorlar. Hikayelerini başkaları yazsın diye nasıl anlatacaklarını değil, kadınların bu hikayeleri bizzat kendileri gerek şiir, gerek düzyazı olarak nasıl kağıda dökebileceklerini anlatıyorlar.

2016'da "El refugio del Fénix" ya da "Zümrüdüankanın Sığınağı" adlı ilk kitaplarını çıkardılar. İkinci kitapları da basıldı. Zümrüdüanka Kolektifi'nin çalışmaları bize tek bir yöntem ya da dil olmadığını gösteriyor. Sanat ve edebiyat aracılığıyla iyileşerek bir yandan da belleği inşa ediyorlar.

e. Onur: Siyasi aktörler olarak kadınlar

Vatansever Birlik ya da UP 1985'de kurulmuş bir sol siyasi parti. Kolombiya halkı tarafından sevilen parti 1986 seçimlerinde çok oy aldı, bu da yönetici elitleri rahatsız etti. Bundan on yıl sonra Vatansever Birlik bitirilmişti: siyasetçiler veya topluluk liderlerinden oluşan yaklaşık 3000 üyesi öldürülmüştü ve kurtulmayı başaranlar ya ülkeden kaçtılar, ya da kimliklerini gizleyerek yaşamaya devam ettiler.

Bu soykırım anlatılırken genelde partideki erkeklerin kahramanlıklarından bahsedilir, kadınlara da birinin kızı ya da karısı olarak değinilir. Fakat bu doğru değil. Partideki kadınlar da erkekler gibi mücadele ettiler ve bu siyasi projede etkin rollerde bulundular. Kadınlar birkaç yıl önce bir bellek sürecine başlayarak kendi eylemlerini tarihe geçirmeye karar verdiler.

Soykırımdan sonra evlerinde gizlice bir araya gelerek sohbet etmeye devam ettiler. Sürgünden dönenler bu sohbetlere katıldı. Bu sohbetlerde belleklerini "dokudular", biz de bu sayede bu kadınlardan haberdarız; kendileri belediye başkanı ve meclis

üyeleri gibi görevlerde bulunmaya, mahallelerde iyileşme süreçleri başlatmaya, ve partinin ideoloji tasarımında görev almaya devam ettiler.

Vatansever Birlik'in kadınları sadece başrol oyuncularının karıları ve kızları değildiler, kendileri bizzat başroldeydiler. Eril tarihin onlardan aldığı onuru kurtarabilmek için bellek inşa ediyorlar. Çalışmalarının sonucu olarak 2016 yılında yayımladıkları "Direnişteki Kadınlar" kitabında on önemli kadın liderin hayat hikayeleri anlatılıyor.

Kararlılık, farklılıklar, iletişim kurabilmek, yaratıcılık ve onur Kolombiya'daki barış inşasına kadınların yaptığı katkılardan sadece birkaç tanesi.

Katılımcı sorusu: Referandumda kadın ve erkek seçmenler arasında bir fark ortaya çıktı mı?

Nancy Prada Prada: Sağın yürüttüğü "hayır" kampanyası insanları aldatmaya yönelik bir kampanyaydı. Kampanyayı yürüten kişi medyaya, insanlara hayır oyu verecek argümanları kasten kullandıklarını, yalan söylemekten kaçınmadıklarını açıkladı. Söylenen yalanlardan biri de şuydu: anlaşma metninin son halinde toplumsal cinsiyet dili kullanılacaktı, böylece bu anlaşma halkı eşcinselliğe itecekti. Toplumsal cinsiyete yönelik pek çok yalan söylendi, insanlar da bu yalanlara inandı. Evet oyu çıkmaması için böylece manipülasyon yapıldığını herkes biliyor. Kolombiya'da mağdurların çoğu kadın. Katliamlardan ya da hedef gözeterek öldürmelerden sağ kalanlar genelde kadınlar. Partnerleri öldürüldükten ya da ortadan kaybolduktan sonra çocuklarını alıp ölümden kaçmayı başardılar çoğu zaman. Ama öte yandan bu kadınlar sıklıkla başka türde şiddete, özellikle cinsel şiddete maruz kaldılar. Fakat hayatta kalmayı başardılar ve artık neler yaşadıklarını anlatıyorlar. Bunu neden yapıyorlar? Çünkü onlar ölümlerin anneleri, ölümlerin eşleri. Size bahsettiğim gibi çok büyük sayıda, 25

bin civarı kadın cinsel şiddete maruz kaldı. Kadınların toplumsal hareketlerinin büyük çoğunluğu hep barışı destekledi. Tabii ki Kolombiya'daki barış hareketi yekpare bir hareket değil. Kadınlar arasında farklılıklar var. Yerli kadınlar, siyahi kadınlar, lezbiyen kadınlar, genç kadınlar, farklı siyasi görüşlerden - sağdan ya da soldan - kadınlar var, pek çok farklılık söz konusu. Ama detaylara yönelik anlaşma sağladılar. Örneğin savaşı desteklemediklerini söylüyorlar. Hiçbir kadın savaşı desteklemiyor. Farkların yanı sıra anlaşmışları noktalar da var ve barış sürecini desteklemek bunlardan biri. Kadınların “evet” oyuna verdiği destek referandumda belirleyici oldu; toplumsal cinsiyet dilinin ülkeye zarar vereceği söylendiğinde hemen harekete geçen kadınlar toplumsal cinsiyete dair hükümlerin barış anlaşmasından çıkarılmaması için bu konuda yeniden müzakere ettiler. Bunda başarılı oldular, toplumsal cinsiyete dair fikirler anlaşmadan çıkarılmadı.

Katılımcı sorusu: Savaşa karşı mücadele verenler sadece mağdurlar mıydı, diğer insanlar da onları destekledi mi? Örneğin yazarlar, entelektüeller veya ailesinden kimseyi kaybetmemiş insanlar. Savaşa karşı barışı destekleyenler nasıl bir profile sahipti?

Nancy Prada Prada: Evet. Kolombiya'da 45 milyon insan var, bunların 8 milyonu savaştan mağdur oldu. Bu yüksek bir sayı, fakat Kolombiya'daki çoğu insan -ben de dahil- savaştan doğrudan etkilenmedi ve barış sadece mağdurların çabalarıyla sağlanamazdı. Tüm ülkenin, mağdur olmayanların da çaba göstermesi gerekiyordu. Kolombiya'da buna çok önem verildi ve oluşturduğumuz tasarı mağdurların katılımını da öngördü. Mağdur olmayan 35 milyon insanı bu sürece dahil etti. Kadın mağdurlar seslerinin duyulması ve bakış açılarının barış anlaşmasına dahil edilmesi için büyük bir mücadele yürüttüler, fakat bunu yapan bir tek onlar değildi. Ben burada kadınların rolünü vurguluyorum ama kadınlar tek başlarına olsalardı bunu başaramazlardı. Mağdurlara odaklanmamın sebebi şu anki konumuzun mağdurlar olması. Akademiden katılımında bulunan ve gösterilere katılanlar oldu. Toplumsal hareketlere

katılanlar her durumda mağdurlar değillerdi, yerlilerin ve siyahilerin de hareketleri vardı. Kolombiya'da nüfusun % 3.5'i yerli, ama %10'u siyahi. Onlar da kendi aralarında mobilize oldular, öğretmenler ve gençler gibi farklı kesimler de bu hareketlere katıldı. Ben burada mağdurların tecrübelerine dikkat çektim ve odaklandım, fakat Kolombiya'da barışı mümkün kılan sadece mağdurlar değildi.

Katılımcı sorusu: Sunum için teşekkürler. Bizim için çok duygusal bir tecrübe oldu. İlk sorum bellek ile ilgili. Bellek merkeziniz bir devlet kurumu mu, yoksa sivil toplum örgütü mü? Türkiye'de benzer bir oluşum var "Cumartesi Anneleri" adında, öldürülenlerin ailelerinden oluşuyor bu grup. Kolombiya'daki grupla Cumartesi Anneleri arasında bir iletişim ya da temas var mı acaba?

Nancy Prada Prada: Ulusal Tarihi Bellek Merkezi bir devlet kurumu. 2011'de Mağdurlar Kanunu kapsamında oluşturuldu. Barış süreci 2012'de başladı, FARC'la anlaşma 2016'da imzalandı, fakat FARC savaşındaki tek silahlı taraf değildi. Paramiliterler de vardı, paramiliterler de bir terhis sürecinden geçti, burada başka şeyler yaşandı. Detaylara girmeyeceğim, bunların bir sonucu olarak Mağdurlar Kanunu çıkarıldı. Mağdurlar Kanunu sayesinde daha savaş bitmeden Bellek Merkezi kuruldu. Bu tuhaf bir model, zira belleğin ele alınabilmesi için genelde önce savaşın bitmesi beklenir, fakat Kolombiya'da böyle olmadı. Uzun bir süredir bellek üzerine çalışıyoruz. Bunu sadece Bellek Merkezi değil bizzat mağdurlar yapıyor. Gördüğünüz gibi Bellek Merkezi uzun bir süredir faaliyet gösteriyor.

Bellek Merkezi, Hakikat Komisyonu'na sunulmak üzere materyal üretiyor. Merkez çeşitli konulara ilişkin 60 rapor hazırladı. Örneğin geçen Aralık silahlı çatışmalarda cinsel şiddete dair bir ulusal rapor hazırladık. Büyük bir hazırlık süreci yaşandı, zorla kaybedilme ve yerli mağdurlar gibi konulara ilişkin pek çok rapor yayımlandı. Bunların hepsi Hakikat Komisyonu'na sunuldu. Kolombiya'daki Hakikat Komisyonu'nun önünde yapılacak önemli işler var, zira

yıllardır bellek üzerine çalışmalarımızı yürütüyoruz. 70 yıllık savaşın belleğini 3 yılda elden geçirmek çok zor. Dolayısıyla belleğe yönelik yürütülmüş önceki çalışmalar da önemli olacak.

Candelaria Anneleri, Arjantin'deki Plaza de Mayo Anneleri'nden esinlenerek oluşturulmuş, mağdurların annelerinden, kız kardeşlerinden veya diğer akrabalarından oluşan bir grup. Kendilerinin de benzer bir tecrübe yaşadıklarını görünce konuyu Plaza de Mayo Anneleri'yle de görüşüp Kolombiya'da aynı konsepti yarattılar. Bu tecrübeyi incelemeleri onlara yardımcı oldu, çünkü kendilerine yardımcı olabilecek fikirleri tespit ettiler. Arjantin'de yaşananlar daha farklı, ama böyle bir alan açılmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Bu tür konular farklı bağlamlara uyarlanabilir.

Katılımcı sorusu: Benim sorum Türkiye'de 22 yıl önce yaratılan grupta ilgiliydi. Candelaria Anneleri'nin Türkiye'deki Cumartesi Anneleri gibi gruplarla herhangi bir bağlantısı var mı?

Nancy Prada Prada: Maalesef bahsettiğiniz gruplardan haberdar değilim, bildiğim kadarıyla Candelaria Anneleri de değil. Çok yakın bir ilişkimiz var ve iletişim halindeyiz ama evet, bu grupları tanımak isterim.

Katılımcı sorusu: Katılımınız için hepinize teşekkürler, AB'ye de teşekkür ediyorum katılımları için. İkten sunumunuzdan dolayı da teşekkür ederim. Siyasi sisteme ve bu sistemin barış arayışını nasıl etkilediğine dair bir şeyler söylemenizi isteriz. Başkanlık sisteminin olması barış sürecinde faydalı oldu mu? Muhalefetin rolü neydi? Muhalefet barış sürecini destekledi mi?

Katılımcı sorusu: FARC siyasete nasıl katıldı? Seçim sistemine yönelik bir müzakere oldu mu? Halk FARC'ı destekliyor mu? FARC siyasete katıldı mı?

Katılımcı sorusu: Süreçte kadınların yerinden bahsettiniz. Kolombiya'daki çatışma toplumsal cinsiyete mi dair? Çatışma Kolombiya'nın tümünde mi yaşandı, bazı bölgelerinde mi? Nüfusun tümünü mü, bir kısmını mı etkiledi?

Nancy Prada Prada: Evet, başkanlık sistemi var ama aynı zamanda ikiden fazla siyasi parti var. İki tarafta çeşitli partiler var - sağda ve solda, ilerici ve insan haklarını destekleyen partiler. Önümüzde başkanlık seçimleri var ve şu anda altı aday var (beş erkek, bir kadın) fakat toplamda yaklaşık 10 parti var, hepsi siyasi yelpazenin farklı noktalarında yer alıyor. Kolombiya'daki muhalefetin başında çatışmanın devam etmesinden faydalanan (örneğin ekonomik anlamda) sol siyasetçiler vardı. Tabii bu çıkarlarını kamuya açıklamadılar. Halkın desteğini almak için başka şeyler söylediler, örneğin barış anlaşmasının nüfusu eşcinselleştireceğini söylediler. Şu anda FARC'ın da başkan adayı var. Seçimlerde ne olacağını bekleyip göreceğiz. Kazanma şansları olduğunu düşünmüyorum ama katılmalarının çok önemli olduğu söyleniyor. Artık aramızdaki anlaşmazlıkları demokratik yollarla çözmeye çalışıyoruz.

Soru cevap oturumu esnasında katılımcılar

Ülkenin bazı bölgelerinde iç savaş diğer yerlere kıyasla çok daha şiddetli yaşandı. Örneğin Bogota'da böyle olmadı. Bogota 9 milyon nüfuslu çok büyük bir şehir. Bazı kısımlarda savaşın etkileri gözle görülebiliyorlardı, diğerlerinin ise savaştan haberi bile yoktu. Tabii silahlı çatışma kırsal bölgelerde daha çok hissediliyordu. 70 yıl boyunca savaş ekonomiyi etkiledi. Uyuşturucu ticaretinin rotaları sebebiyle bazı bölgeler savaştan daha çok etkilendi, ama genel olarak baktığımızda ülkenin sadece bir bölgesinin etkilendiğini söyleyemeyiz. Savaş tüm bölgelerde hissedildi ve bugün farklı kesimler üzerindeki etkisini daha iyi görebiliyoruz. Bugünün konusu kadınlar, ama yerli halk veya çocuklar üzerindeki etkiden de bahsedilebilir elbette. Savaşın şehirdekiler ve kırsaldakiler üzerindeki farklı etkilerini keşfetmeye dair ilerlemeler kaydettik. “Bellek” çalışmalarının altını tekrar çizmek istiyorum. Bu keşifleri yapmanın ve çözümden bahsetmenin tek yolu bellek çalışmaları. Basit bir süreçmiş gibi görünse de aslında çok zor, insanları bir araya getirip küçük şeyler üzerinde hemfikir olmalarını sağlamak bile zor. Gerilimler yaşıyor, herkes aynı hikâyenin farklı versiyonlarını anlatıyor, herkes tecrübelerine dair kendi bakış açısına sahip. Fakat hiç anlaşma sağlanamasa bile bir araya gelerek konuşma ihtimali bile çok değerli.

Katılımcı sorusu: Kolombiya tecrübesini paylaşan bir toplantıya ilk kez katılıyorum. Kolombiya'nın barış sürecine toplumun elit ve orta sınıflarını dahil etmekte başarısız olduğunu söyleyen bir belgesel izledim. O zaman barış sürecine hangi toplumsal sınıflar katıldı? Bir de, barış sürecinden sonra halk FARC'a nasıl bir gözle bakıyor?

Katılımcı sorusu: 2018 Haziranında seçimler var. Seçimlerin genelde barış anlaşmalarına olumsuz etki ettiğini biliyoruz. Taraflar seçim propagandası yaparken barış sürecini kullandılar mı? Bunun müzakerelere bir etkisi olacak mı?

Katılımcı sorusu: Bellek Merkezi'nin bir devlet kurumu olduğunu bilmiyordum. Çalışmaya 1990'ların sonunda mı başladı? Çatışmanın iki tarafının da olanlara dair kendi hikâyeleri var. İki tarafı da temsil etmek sizce mümkün mü? Bellek çalışmaları FARC'a ne derecede odaklanıyor, çalışmalarınızda onların hatıralarına ne derece yer veriyorsunuz? Zira FARC üyeleri de mağdurdu.

Nancy Prada Prada: Kutuplaşma şu anda Kolombiya'nın en büyük sorunlarından biri. Ülke tamamen bölünmüş durumda: siyah-beyaz, sağ-sol. Bizim çalışmalarımızın arkasında yatan sebep bu, gerçekte her şeyin siyah beyaz olmadığını göstermek istiyoruz. Seçimlerin bu duruma pek faydası yok, seçimler kutuplaşmayı artırıyor. Orta sınıfın sürece karşı olduğunu, işçi sınıfının desteklediğini söylemek genelleme yapmak olur. Sınıfa göre böyle ayrımlar ve genellemeler yapmak pek mümkün değil. Örneğin barış sürecine katılan ve süreci destekleyen üniversiteler ve araştırma merkezleri vardı. Kamunun FARC'ı ne kadar desteklediğini seçimlerde göreceğiz. Başkanlık seçimleri Haziran'da fakat meclis seçimleri Mayıs'ta. FARC'ın da birkaç adayı var. Meclise muhtemelen birkaç vekilleri girecek. Tartışmada onların bakış açısına da yer verilmesi iyi bir şey. FARC'a toplumun verdiği desteği ölçebilmek kolay değil. İki taraf da propaganda yapıyor. Bazıları FARC'a destek olduğunu söylüyor, bazıları da olmadığını. Seçim süreci manipülasyonlara açık bir

süreç. Örneğin “Seçimlerde sol galip gelirse Kolombiya Venezuela gibi olur” diyenler var.

Ulusal Tarihi Bellek Merkezi'nin devlet kurumu olması çoğu insanı şaşırtıyor. Oldukça ilginç bir kurum, zira personeli memurlar değil araştırmacılardan oluşuyor, bu da başarısının arkasında yatan sebep. Merkezin direktörü siyasetçi değil araştırmacı, merkezin yaklaşık 500 çalışanı da çeşitli üniversitelerden geliyor. Bu insanları şaşırtıyor, zira devletin normalde mağdurlarla çalışmaktan başka şeylerle ilgilendiğini düşünüyorlar. Burada önemli olan bizim araştırma ekibi olarak bağımsız olmamız. Merkezin direktörü, bize özerklik tanınması için cumhurbaşkanı ile pazarlık yaptı. Örneğin yayınlarımızın cumhurbaşkanı tarafından onaylanması gerekmiyor. Yaptıklarımızdan her zaman memnun olmasalar da devlet bizim özerkliğimizi kabul ediyor.

Bu kutuplaşma ortamı çalışmalarımıza yardımcı olmuyor elbette. Kutuplaşmaya biz karışmıyoruz. Mağdurların sesini duyurmak önemli, ama sadece onları dinleyemeyiz. Silahlı kuvvetler de hatırlanmak istiyorlar. “Ya bizim kayıplarımız?” diye soruyorlar öldürülen askerleri hatırlatarak. Akrabaları kaçırılan üst sınıf mensupları da mağduriyet yaşadılar. Merkez kaçırılmalara dair raporlar yayımlıyor. Her rapor yayımladığımızda herkes protesto ediyor ve kimse memnun olmuyor. Hükümet, FARC. Fakat tüm seslerin duyulması gerekli. Bu tartışmayı yürütmemizin sebebi bu.

Esra Elmas: Toplantımıza bu noktada yavaş yavaş son veriyoruz. Betty ve Idun'a, Kolombiya üzerine konuşan Nancy'ye teşekkür ediyoruz. Burada önceki toplantılarımızdan aşına olduğumuz pek çok kişinin yanı sıra yeni katılımcılar da var. Eski katılımcılarımız eski toplantıların hafızasını taşıırken yeni katılımcılarımız da yeni anılar oluştursun istiyoruz. Davetimize iştirak eden, bugünü bizimle geçiren herkese teşekkür ediyorum. Ne kadar meşgul olduğunuzu biliyoruz, dolayısıyla bütün gününüzü bize ayırmış olmanız bizim için çok değerli.

Bu toplantının konusunu belirlerken önceki toplantılarda yapılmış önerileri göz önünde bulundurduk. Önceki toplantıda da söylendiği gibi küçük “s”li ve büyük “S”li siyaset var, ve ataerkillik siyasetin her alanında mevcut. Cinsiyet bizi bazı alanlara iştirak etmekten alıkoymamalı. Kuzey İrlanda örneğine baktığımızda zor zamanlarda bile bir şeyler yapılmaya devam edildiğini görüyoruz. Küçük “s”li siyaset yapma sorumluluğu bu koşullarda devam etmiş. Günlük hayatlarımızın normalleşmesini talep ederek de bu sürece katkıda bulunabiliriz. Elbette küçük “s”li siyaset ile büyük “S”li siyaset arasında da bir bağlantı kurmak istiyoruz. Buradaki katılımcılarımızdan birinin ifade ettiği gibi çok sayıda insan hakları ihlalleri yaşanıyor. Rahat ve huzurlu bir hayat istemek ve bunun için mücadele etmek siyasi anlamda da anlamlı bir hareket. Kendimize bunu hatırlatmamız gerek diye düşünüyorum. Böylesi taleplerde bulunmamız demokrasinin ve sürecin normalleşmesini de sağlıyor. Çeşitli ülkelerin çatışmaları arasındaki benzerlikler ve farklılıkları bu sebeple sizinle paylaşmak istiyoruz. Bu bir ölçüde başarılı da oldu. Türkiye’ye dair konuşurken barışa dair hepimizin benzer eleştirileri olacağını düşünüyorum. Demokrasi iyidir diye bir önkabul var, demokratik uygulamalar olmadığında hükümet eleştiriliyor. Fakat demokrasinin iyi işleminin hükümetten daha fazlasına bağlı olduğunu biliyoruz. Demokratik bir hükümete sahip olmadan demokratik bir toplum olmak mümkün, ama bunun için etkin bir sivil toplum ve insan haklarına saygı duyulması gerekiyor. Kadınlar olarak demokrasiye katkıda bulunabilmek için müşterek olduğumuz konuları tespit edip gelecekteki Türkiye barış sürecine katkıda bulunmak için bunları kullanabilmeliyiz. Katılımcılarımızın buna dair de söyleyecekleri vardır eminim. Barış modellerinin bağlarından koparılıp aynı şekilde başka yerlerde de uygulanamayacağını söyleyerek tartışmaya başladık. Bu modeller uygulandıkları ortama uyum gösterebilmeleri için düzenlenmeli. İkinci olarak Kolombiya barış sürecine ve Norveçli diplomatların oradaki rolüne baktığımızda uluslararası camianın yardımının çatışma çözümünde faydalı olabileceğini görüyoruz. Üçüncü olarak ise Nancy’nin sunumu, acı verici anıları unutmamanın ne kadar

önemli olduğunu bize gösterdi. Bir katılımcının dün dediği gibi bu modeli Türk hükümeti de uygulamalı. Devletin bu hatıralara sahip çıkarak unutulmalarını sağlama sorumluluğu var.

Siyaset ve dil arasında çok yakın bir ilişki söz konusu. Siyaset kötüye gitmeye başlayınca siyasi partiler de yıkıcı bir dil kullanmaya başlar. Bunun ciddi bir problem olduğunu düşünüyorum, zira bununla nasıl başa çıkacağımızı bilmiyoruz. Herkes kullandığı dilin gücünün farkında olmalı. Bu Türkiye için de geçerli, mağdurlar için de failer için de. Mağduriyet de üzerine kafa yorulması gereken bir konu; zira mağdur olmak otomatik olarak eylemlerinizi haklı çıkarmıyor. Burada mağdurlardan bahsederken sadece siyasi hareketleri değil düzenli olarak mağdurlarla çalışan STK'ları da düşünüyorum. Asker oğlunu yitiren bir ana da mağdurdur örneğin. Bu konularda bir denge sağlamamız, diyalog kültürüne katkıda bulunacak bir dil geliştirmemiz lazım. Bu dil meselesini çözmemiz lazım.

Şu anda zor bir dönemden geçiyoruz, dolayısıyla barıştan bahsetmek de güç. Tecrübelerimiz gösteriyor ki içinde bulunduğumuza benzer siyasi atmosferlerde, resmi barış sürecine önemli hazırlıklar yapılması mümkün. Umarım Türkiye'de biz kadınlar olarak böyle bir katkı sağlayabiliriz. Katılımınızdan dolayı hepimize tekrar teşekkür ediyorum.

Katılımcıların ve Konuşmacıların Listesi

Katılımcılar

- **Aşkın Asan** – Aile ve Sosyal Politikalar Eski Bakan Yardımcısı, Türk Maarif Vakfı İcra Kurulu üyesi, DPI Uzmanlar Kurulu üyesi
- **Aslı Tunç** – İstanbul Bilgi Üniversitesi Çatışma Çözümü Çalışmaları Merkezi Direktörü
- **Ayşe Betül Çelik** – Öğretim Görevlisi, Sabancı Üniversitesi
- **Ayşe Berktaş** – HDP MYK üyesi
- **Ayşe Böhürler** – Yeni Şafak Gazetesi Köşe Yazarı & AKP Kurucu Üyesi
- **Emine Uçak Erdoğan** – Sivilsayfalar Köşe Yazarı
- **Evren Ulutaş** – Araştırmacı
- **Fatma Bostan Ünsal** – Akademisyen & İnsan Hakları Aktivisti
- **Filiz Bedirhanoglu** – Diyarbakır Sanayici ve İş İnsanları Derneği (DİSİAD) Yönetim Kurulu Üyesi
- **Gülseren Onanç** – CHP Parti Meclisi Üyesi & Diyalog Grubu Kurucu Üyesi
- **Havva Kök Arslan** – Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde Öğretim Görevlisi
- **Jülide Kural** – Aktris & İnsan Hakları Aktivisti
- **Kelemet Çiğdem Türk** – “Ortak Hayaller Girişimi” Kurucusu ve Başkanı
- **Kezban Hatemi** – Avukat, Akil İnsanlar Heyeti Üyesi & DPI Uzmanlar Kurulu Üyesi
- **Melda Onur** – Sosyal Haklar Derneği Kurucusu & CHP Eski Milletvekili
- **Nagehan Alçı** – Habertürk Gazetesi Köşe Yazarı
- **Neslihan Akbulut** – Mardin Artuklu Üniversitesi, Antropoloji Bölümü
- **Nilüfer Bulut** – TİKAD Başkanı
- **Özge Genç** – PODEM Araştırma Direktörü
- **Özlem Zengin** – Cumhurbaşkanlığı Baş Danışmanı

- **Reyhan Aktar** – DİKAD Başkanı
- **Semanur Sönmez** – Kanal 7 Haber Editörü & Spiker
- **Şenal Sarıhan** – CHP Milletvekili
- **Sevtaç Yokuş** – Altınbaş Üniversitesi Hukuk Profesörü & DPI Uzmanlar Kurulu Üyesi
- **Yıldız Ramazonoğlu** – Karar Gazetesi Köşe Yazarı & Yazar
- **Zeynep Alkış** – AKP MYK Üyesi
- **Zeynep Jane Louise Kandur** – AKP Yönetim Kurulu Üyesi, İstanbul Kolu

Davetliler

- **Christian Berger** – Avrupa Birliği Türkiye Büyükelçisi
- **Brendan Ward** – İrlanda Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi
- **Adelaide Aglietta** – Dış Politika Servisi (FPI) – Ortadoğu ve Kuzey Afrika Bölgesel Ekibi (Beyrut), AB Lübnan Heyeti
- **Ana Vilellas** – Universitat Autònoma de Barcelona, Çatışma ve Barış İnşası Programı, Barış Kültürü Okulu (ECP)
- **Aycan Akdeniz** – Siyaset Görevlisi (Siyasi İşler, Basın ve Enformasyon Birimi), AB Türkiye Heyeti

Konuşmacılar

- Nancy Prada Prada – Ulusal Tarihi Bellek Merkezi, Kolombiya
- Elisabeth Scheper – Birleşmiş Milletler Siyasi İşler Dairesi (UNDPA) Kıdemli Arabuluculuk Danışmanı
- Idun Tvedt – Filipinler barış sürecinde Norveç'in Özel Temsilcisi, Kolombiya'daki Norveç kolaylaştırıcı ekibinin eski üyesi

DPI Ekibi

- Sally Holt – Direktör Yardımcısı
- Esra Elmas – Türkiye Programı Direktörü
- Sophie Verbis – Kıdemli Program Görevlisi
- Claire Booth – Gelişme ve Ödenek Görevlisi
- Sabena Sandhu – Program Stajyeri

DPI Aims and Objectives

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building.

In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

Demokratik Gelişim Enstitüsü'nün Amaçları ve Hedefleri

DPI'nın amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve

demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

Board Members / Yönetim Kurulu Üyeleri

Kerim Yıldız (Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

Nicholas Stewart QC (Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, QC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and Queen's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on appeals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and Queen's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor

Priscilla Hayner

Priscilla Hayner is co-founder of the International Center for Transitional Justice and is currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts. She is a global expert on truth commissions and transitional justice initiatives and has authored several books on these topics, including *Unspeakable Truths*, which analyses truth commissions globally. Hayner has recently engaged in the recent Colombia talks as transitional justice advisor to Norway, and in the 2008 Kenya negotiations as human rights advisor to former UN Secretary-General Kofi Annan and the United Nations-African Union mediation team. Hayner has also worked significantly in the implementation stages following a peace agreement or transition, including Sierra Leone in 1999 and South Sudan in 2015.

Geçiş Dönemi Adaleti için Uluslararası Merkez'in (International Center for Transitional Justice) kurucularından olan Priscilla Hayner, aynı zamanda BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Ekibi'ndedir. Hakikat komisyonları, geçiş dönemi adaleti inisiyatifleri ve mekanizmaları konusunda küresel bir uzman olan Hayner, hakikat komisyonlarını küresel olarak analiz eden *Unspeakable Truths* (Konulmayan Gerçekler) da dahil olmak üzere, alanda pek çok yayına sahiptir. Hayner, yakın zamanda Kolombiya barış görüşmelerinde Norveç'in geçiş dönemi adaleti danışmanı olarak ve 2008 Kenya müzakerelerinde eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan ve Birleşmiş Milletler-Afrika Birliği arabuluculuk ekibinin insan hakları danışmanı olarak görev yapmıştır. Hayner, 1999'da Sierra Leone ve 2015'te Güney Sudan da dahil olmak üzere birçok ülkede, barış anlaşması ve geçiş sonrası uygulamaları konularında çalışmalar yapmıştır.

Arild Humlen

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

Jacki Muirhead

Jacki Muirhead was appointed Chambers Administrator at Devereux Chambers, London, UK, in November 2015. Her previous roles include Practice Director at FJ Cleveland LLP, Business Manager at Counsels' Chambers Limited and Deputy Advocates Clerk at the Faculty of Advocates, UK.

Şu anda Devereux Chambers isimli hukuk firmasında üst düzey yönetici olarak görev yapan Jacki Muirhead bu görevinden önce Cleveland Hukuk Firması çalışma direktörü, Counsel's Chambers Limited isimli hukukçular odasında şef katip ve Avukatlar Fakültesi'nde (Faculty of Advocates) pazarlama müdürü olarak çalışmıştır.

Prof David Petrasek

Professor David Petrasek is Associate Professor at Graduate School of Public and International Affairs, University of Ottawa, Canada. He is a former Special Adviser to the Secretary-General of Amnesty International. He has worked extensively on human rights, humanitarian and conflict resolution issues, including for Amnesty International (1990-96), for the Office of the UN High Commissioner for Human Rights (1997-98), for the International Council on Human Rights Policy (1998-02) and as Director of Policy at the Centre for Humanitarian Dialogue (2003-07). Petrasek has also taught international human rights and humanitarian law courses at the Osgoode Hall Law School at York University, Canada, the Raoul Wallenberg Institute at Lund University, Sweden, and at Oxford University.

Kanada'da Ottawa Üniversitesi'nde Uluslararası Siyasal İlişkiler Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçmişte Uluslararası Af Örgütü Eski Genel Sekreteri'ne başdanışmanlık yapan Prof David Petrasek, uzun yıllardır insan hakları, insancıl hukuk ve uyuşmazlıkların çözümü konularında çalışmalar yürütmektedir. Bu alanlarda önde gelen bir uzman ve yazardır. 1990-1996 yılları arasında Uluslararası Af Örgütü, 1997-1998 yılları arasında Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, 1998-2002 yılları arasında İnsan Hakları Politikası üzerine Uluslararası Konsey ve 2003-2007 yılları arasında da İnsani Diyalog Merkezi'nde Politika Bölümü Direktörü olarak çalışmıştır.

Antonia Potter Prentice

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015 – a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peacemaking and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnsiyatifinde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başkanışmanlık yapmaktadır.

Council of Experts / Uzmanlar Kurulu Üyeleri

Bertie Ahern

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden

sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısınının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupta temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnsiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalışma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnsiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başkanışmanı.

Dermot Ahern

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. Aşkın Asan

Professor Dr. Aşkın Asan is an executive board member of the Maarif Foundation, a member of Turkey's Democracy Platform, and a faculty member at Istanbul Ticaret University. Elected as a Member of the Turkish Grand National Assembly from Ankara, Prof Asan served as a vice president of the Parliamentary Assembly of the Mediterranean and was a member of the Turkish Delegation of the Parliamentary Union of the Organisation of the Islamic Conference during her time in parliamentary office. She is a former Deputy Minister of Family and Social Policies (2011-2014) and was Rector of Avrasya University in Trabzon between 2014-2017.

Maarif Vakfı Mütevelli Heyeti üyesi ve Türkiye Demokrasi Platformu kurucu üyesi olan Aşkın Asan, 23. Dönem'de Ankara Milletvekili olarak Parlamentoda görev yaptı. TBMM'de Akdeniz Parlamenter Asamblesi (APA) Türk Grubu Başkanı, Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Komisyonu ve İKÖPAB Türk Grubu Üyesi oldu. 2011-2014 Yılları arasında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Bakan Yardımcısı görevini yürüttü. 2014-2017 yılları arasında Avrasya Üniversitesi'nin rektörlüğünü yapan Asan, şu an İstanbul Ticaret Üniversitesi öğretim üyesidir.

Prof Mehmet Asutay

Professor Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

Ali Bayramoğlu

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for *Al-Monitor*. He is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then-Prime Minister Erdoğan.

Yazar ve siyaset yorumcusu olan Ali Bayramoğlu uzun yıllar günlük yayınlanan Yeni şafak gazetesinde köşe yazarlığı yapmıştır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bayramoğlu köşe yazılarına şu an Al-Monitor'de devam etmektedir.

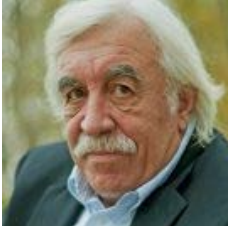

Prof Christine Bell

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği,

İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

Cengiz Çandar

Cengiz Çandar is currently a columnist for *Al-Monitor*, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Özal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. *Al Monitor* haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

Andy Carl

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İniyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İniyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. Vahap Coşkun

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyasal teori ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Akil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

Prof. Dr. Fazıl Hüsnü Erdem

Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'état of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanıdır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof Salomón Lerner Febres

Professor Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Professor Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesi'nin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof Mervyn Frost

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş alışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset alışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

Martin Griffiths

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Üst düzeyde uluslararası bir arabulucu olan Martin Griffiths, uluslararası bir arabulucudur ve yakın zamanda BM Yemen Özel Temsilcisi olarak atanmıştır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasal diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma özümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM

Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

Kezban Hatemi

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

Dr Edel Hughes

Dr Edel Hughes is a Senior Lecturer in Law at Middlesex University. Prior to joining Middlesex University, Dr Hughes was a Senior Lecturer in Law at the University of East London and a Lecturer in Law and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesidir. Daha önce Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde görev yapan Hughes, doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

Kadir İnanır

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görülmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. Ahmet İnel

Professor Ahmet İnel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, *İletişim*, and member of the editorial board of monthly review, *Birikim*. He is a regular columnist at *Cumhuriyet* newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

Avila Kilmurray

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Küresel Fon) , Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma özümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda alışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan

Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. Dr. Erol Katircioğlu

Prof. Dr. Erol Katircioğlu is an executive board member of the Turkish Economic and Social Studies Foundation (TESEV) and one of the founding members of the Dialogue Group established in May 2016. He served as the Economic Adviser to Deputy Prime Minister Erdal İnönü between 1991 and 1993 and as the “economist member” of the drafting committee of the Competition Law. He became a professor in 1996 and was Vice Rector of Istanbul Bilgi University between 2001 and 2005, where he became the Head of the Economics Department in 2005 and was elected to the Board of Trustees in 2008. Prof. Katircioğlu has been a columnist for various daily newspapers like *Radikal*, *Taraf* and *Star* since 1996. He is currently a faculty member at Marmara University’s Department of Economics (English).

TESEV yönetim kurulu üyesi ve Mayıs 2016’da kurulan Diyalog Grubu üyesidir. Ekonomi profesörü olan Erol Katircioğlu 1991-1993 yılları arasında Başbakan Yardımcısı Erdal İnönü’nün Ekonomi Danışmanlığı’nı yaptı ve aynı yıllarda “Rekabet Yasası’nın hazırlık komisyonunda “iktisatçı üye” olarak çalıştı. 2001-2005 yılları arasında İstanbul Bilgi Üniversitesi’ne “Rektör Yardımcısı” olarak çalıştı. 2005’te aynı üniversitede “Ekonomi Bölüm Başkanlığı” yapan Katircioğlu, 2008’de “Mütevelli Heyeti Üyeliği”ne seçildi. 2012 yılında Bilgi Üniversitesi’yle yollarını ayıran Erol Katircioğlu, 1996’dan bu yana Radikal, Taraf ve Star gibi çeşitli günlük gazetelerde yazılar yazdı. Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İngilizce İktisat Bölümü’nden emekliliğe ayrıldı.

Prof Ram Manikkalingam

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

Bejan Matur

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the *Daily Zaman*, and occasionally for the English version, *Today's Zaman*.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof Monica McWilliams

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisations in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

Hanne Melfald

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başkanlışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışışleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde alışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyile tamamlamıştır.

Roelf Meyer

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğı ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme

Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

Mark Muller QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburg'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

Avni Özgürel

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as *Daily Sabah* and *Radikal*, Özgürel is currently the editor in chief of the daily *Yeni Birlik* and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, *Zincirbozan*, on the 1980 Turkish coup d'état, *Sultan Avrupa'da* (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and *Mahpeyker* (2010): *Kösem Sultan*, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, *Darbe* (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film *Zincirbozan* (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden *Sultan Avrupa'da* (2009), *Mahpeyker: Kösem Sultan* (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda *Yeni Birlik* gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Giles Portman

Giles Portman is an experienced British and EU diplomat, currently serving as the Head of the East Stratcon Task Force in the European External Action Service in Brussels since September 2015. Prior to this, Portman worked for 12 years on EU-Turkey relations as Chair of the EU enlargement working group that negotiated the opening of Turkey's EU accession negotiations in 2005, as deputy head of mission at the British Embassy in Ankara and as advisor, then head of division for Turkey at the European External Action Service. He has also served on diplomatic postings to the UN in New York and in Prague.

Giles Portman Birleşik Krallık ve Avrupa Birliği bünyesinde faaliyet yürütmüş tecrübeli bir diplomattır. Birleşik Krallık Dışışleri Bakanlığı bünyesinde bakanlığın Brüksel, New York ve Prag büroları ile Ankara'daki Büyükelçilik Misyon ekibinde görev yapmıştır. Avrupa Birliği'nin Dış Faaliyet Servisi Yüksek temsilcisine danışman olarak hizmet etmiş, daha sonra Avrupa Birliği'nin Türkiye ve Doğu Komşuluk Bölgeleri Birimi başkanlığına stratejik iletişim konusunda danışmanlık yapmıştır.

Professor John Packer

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012 – 2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

Jonathan Powell

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir Kieran Prendergast

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışışleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışışleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkanlık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

Rajesh Rai

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of 1MCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of experience (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants – JCWI – (Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir David Reddaway

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof Naomi Roht-Arriaza

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

Prof Dr Mithat Sancar

Professor Mithat Sancar is currently Vice President of Turkey's Parliament for Peoples' Democratic Party (HDP) for Mardin Province. Prior to his entry into Turkish politics, Sancar was a Professor of Public and Constitutional Law at Ankara University, on which he has written extensively. He also co-founded the Ankara-based Human Rights Foundation in 1990 and the Institute of Human Rights in 1999. Sancar also is a columnist for *BirGün* newspaper.

Uzun yıllar Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Profesörü olarak görev yapan Prof.Dr. Sancar'ın temel uzmanlık alanları arasında Anayasal Vatandaşlık ve Geçiş Dönemi Adaleti yer almaktadır. Uzmanlık alanlarında çok sayıda yazılı eseri bulunan Sancar, Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. 2015 yılında HDP'nin Mardin milletvekili olarak meclise girmiştir.

Mehmet Ufuk Uras

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a “common candidate of the Left”, standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Prof. Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili aday olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan

Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşünce ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında «ÖDP Söyleşileri», «İdeolojilerin Sonu mu?» (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), «Sezgiciliğın Sonu mu?», «Başka Bir Siyaset Mümkün», «Kurtuluş Savaşında Sol», «Siyaset Yazıları» ve «Alternatif Siyaset Arayışları» «Sokaktan Parlamenteoya» «Söz Meclisten Dışarı» ve «Meclis Notları» adlı kitapları da bulunmaktadır.

Catherine Woollard

Catherine Woollard is the current Secretary General for ECRE, the European Council for Refugees and Exiles, a pan-European alliance of 96 NGOs protecting and advancing the rights of refugees, asylum seekers and displaced persons. Previously she served as the Director of the Brussels Office of Independent Diplomat, and from 2008 to 2014 she was the Executive Director of the European Peacebuilding Liaison Office (EPLO) – a Brussels-based network of not-for-profit organisations working on conflict prevention and peacebuilding. She also held the positions of Director of Policy, Communications and Comparative Learning at Conciliation Resources, Senior Programme Coordinator (South East Europe/CIS/Turkey) at Transparency International and Europe/Central Asia Programme Coordinator at Minority Rights Group International. Woollard has additionally worked as a consultant advising governments on anti-corruption and governance reform, as a lecturer in political science, teaching and researching on the EU and international politics, and for the UK civil service.

Catherine Woollard, Avrupa Mülteci ve Sürgünler Konseyi (ECRE) Genel Sekreteri'dir. ECRE, Avrupa ülkelerinin ittifakına dayalı ve uluslararası koruma alanında çalışan yaklaşık 96 sivil toplum kuruluşunun üye olduğu bir ağıdır. Geçmişte Bağımsız Diplomatlar Grubu'nun Brüksel Ofis Direktörü olarak çalışan Woollard 2008-2014 yılları arasında çatışmanın önlenmesi ve barışın inşaaı üzerine çalışan sivil toplum kuruluşlarının oluşturduğu bir ağ olan Avrupa Barış İnşaaı İrtibat Bürosu'nun direktörü olarak görev yapmıştır. Conciliation Resources'da Siyaset, İletişim ve Karşılaştırmalı Öğrenme Birimi Direktörü, Transparency International'da Güneydoğu Avrupa ve Türkiye Kıdemli Program Koordinatörü, Minority Rights Group'da

Avrupa ve Orta Asya Program Koordinatörü olarak görev yapmıştır. Hükümetlere yolsuzluk konusunda danışmanlık hizmeti vermiş, akademisyen olarak Birleşik Krallık'taki kamu kurumu çalışanlarına siyaset bilimi, AB üzerine eğitim ve araştırma ve uluslararası politika alanlarında dersler vermiştir.

Prof Dr Sevtap Yokuş

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Professor of Law at the University of Kemerburgaz, Istanbul, Turkey. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, Istanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights. Since 2009 she has been contributing to the ongoing work to prepare a new constitution in Turkey.

Halen İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır. 2009 yılından bu yana Türkiye çapında gerçekleşen yeni Anayasa çalışmalarına dair toplantılara katılmış, bu konuda hazırlanan taslak ve raporlara katkıda bulunmuştur.

11 Guilford Street
London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

info@democraticprogress.org
www.democraticprogress.org

 @DPI_UK

 DemocraticProgressInstitute